

1

PRVNÍ ČÁST

KLADIVA

ČARODĚJNIC, OBSAHUJÍCÍ TROJÍ, CO K ČARODĚJNICTVÍ

NÁLEŽÍ: COŽ JSOU

ĎÁBEL, ČARODĚJ A SVOLENÍ BOŽÍ.

OTÁZKA PRVNÍ

Zda je čarodějnictví?

Protože víra v existenci čarodějnic patří k základním článkům katolické víry, trvání na opaku zavání kacířstvím. A dokládá se, že pevná víra v čarodějnice není katolickým učěním (26. quest. 5. Episcopi): Kdokoliv věří, že jakákoliv bytost může být změněna k lepšímu nebo k horšímu anebo proměněna do jiného druhu či podoby jinak než Stvořitelem všech věcí, je horší než pohan a kacíř. A pokud někdo zastává tento názor a tvrdí, že tak čini čarodějnice, tak to není katolické, ale prosťe kacířské. Navíc žádne čarodějné působení nemá na světě stálého trvání. To je dokázáno. Protože kdyby tomu tak bylo, pak by to způsobovali

ďáblové. Avšak tvrzení, že ďáblové mohou působit na lidské tělo anebo mu způsobit úskodit se nevidí jako katolické, neboť tak by mohli zníčit celý svět, navíc každá změna těla, ať se uzdraví nebo onemocní, může být vysvětlena přirozenými příčinami. To vyplývá ze 7. knihy Fyziky. Nejsilnější z těchto příčin je vliv hvězd. Avšak ďáblové nemohou ovlivňovat hvězdy. Dionysios ve své epištole sv. Polykarpovi. To může jen Bůh. Je tedy evidentní, že ďáblové skutečně nemohou v lidských tělech skutečně způsobit nějakou proměnu k horšímu: a proto je nezbytné jakékoliv takové změny omezit na nějakou skrytou příčinu.

cere. Præterea sicut opus Dei est fortius quam opus diaboli, ita & eius factura. Sed maleficium si esset in mundo, esset virque opus diaboli contra facturam Dei: ergo sicut illicitum est adferre facturam superstitiosam diaboli excedere opus Dei, ita illicitum est credere, & creaturæ & opera Dei in hominibus, & iumentis valeant vitari ex operibus diaboli. Præterea id quod subiacet virtuti corporali, non habet virtutem impuram in corpora, sed demones subduntur virtutibus stellarum, quod patet ex eo, quod certi incantatores confellationes determinatas ad innocendum demones obtulerunt: ergo non habent virtutem impuram aliquid in corpora, & sic multo minus maleficat. Item demones non operantur nisi per artem. Sed ars non potest dare veram formam. Unde in cap. de *Memoriis*, dicitur: Sciunt auctores Alchimia species transmutant non posse, ergo & demones per artem operantes veras qualitates fanitatis aut inhumanitatis inducere non possunt, sed si vere sunt, habent aliquam aliam causam occultam abique opere Demonum & maleficorum. Sed contra in *Deveris*, 33. *quæst.* 1. Si per fortissimas maleficas artes nonnunquam occulo iusto Dei iudicio puniuntur, & diabolo præparantur, & Loquitur de impedimento maleficis quoad actus conjugales tria concurrere: scilicet maleficam, diabolum & Dei permissionem. Præterea fortius agere potest in id quod est minus forte. Sed virtus demonis est fortior virtute corporali *Lob.* 40. Non est potestas super terram que ei valeat comparari, qui creatus est ut neminem timeret. Respondit. Hic impugnandi sunt tres errores hereticales quibus reprobaris veritas patet: Nam quidam luxa doctrinam. S. Thomæ in 4. *distinct.* 24. ubi tractat de impedimento maleficis, conati sunt afferere maleficium nihil esse in mundo, nisi in operatione hominum qui naturales effectus

quorum essentia sunt occultæ maleficiis impurabant. Alii, qui maleficos concidit, sed ad maleficas effectus illos tantummodo imaginari, & phantasticè concurre, assenserunt. Tertii qui effectus maleficis omnino dicunt esse phantasticos & imaginarios, licet demon cum malefica realiter concurrat. Horum errores sic declinantur & reprobanantur. Nam primo omnino de heresi notantur per doctores in 4. *Præfata distinctio*, præcipue per S. Thomam in 3. *art.* & in *corpore quæst.* dicens illam opinionem esse omnino contra auctoritates sanctorum, & procedere ex radice infidelitatis. Quia auctoritas Scripturæ facit dicit quod demones habent potestatem supra corporalia & supra imaginationem hominum, quando à Deo permittuntur, ut ex multis Scripturæ facite locis notatur. Ideò illi, qui dicunt maleficium nihil esse in mundo, nisi in existimatione hominum, etiam non credunt esse demones, nisi in existimatione vestigi, tantum ut errores, quos homo sibi ipse facit, ex sua affirmatione impurat demoni. Et quod etiam ex imaginatione vehementi aliique figure apparent in sensu tales quales homo cogitat, quod & tunc creduntur demones videri, vel etiam malefici. Et quum hæc vera fides reputatur, per quam angelos de celo credidit, & demones esse credimus ideò & fatemur ipsos ex subtilitate nature sue multa posse, quæ nos non possumus. Et illi qui eos ad talia inducunt, faciendâ, malefici vocantur, hæc ibi. Quia verò infidelitas in baptizato, hæreticus nominatur; ideò tales de heresi reprehendantur. Alij duo errores demones & eorum naturalium potentiam non negantes, sed inter se quoad effectum maleficalem & ipsam maleficam distindentes in quantum vnus conceit maleficam realiter cooperari ad effectum, non tamen veram, sed phantasticam. Alter verò per contrarium effectum rea-

lun

A silia Boha je větší než silia d'ábla, takže Boží dila jsou silnější než d'áblava i jejich působení. Avšak jestliže je zlo na světě, je do díla d'áblava stojící proti dílu Božmu, proto je tvrdit, že d'áblava zlodušská zručenost může zjevně předtít Boží dílo stejně tak je neoprávněné věřit tomu, že nejvznešenější díla stvoření, tedy člověk a zvíře, mohou být poškozeni a popleněny d'ábelskou mocí. Navíc to, co samo podléhá vlivu hmotných věcí nemůže mít vládu nad jinými tělesnými věcmi. D'áblové jsou ale podřízeni jistým vlivům hvězd, proto je kouzelníci za účelem jejich vyvolávání sledují běh jistých hvězd. Proto d'áblové nemají moc působit v tělesných věcech jakékoliv zrněny, přičemž čarodějnice mají ještě méně moci než d'áblové. D'áblové nemají vůbec žádnou moc něco uchovávat s vyjímkou jistého jemaného způsobu, avšak takto nelze natrvalo vyrobit nic opravdového. Pročez Dionysios (in cap. de *Mignis*) praví: Alchymisticti autoři vědí, že na provedení skutečné transmutace není žádná naděje, a tak d'áblové jako takový, i když vynaloží veškerou svoji dovednost, nedokážou přinést žádné trvalé uzdravení, ani žádnou trvalou chorobu. Pokud k tomu dojde, pak je třeba toto přičíst nějaké jiné příčině, byť třeba i neznámé, a nemá to nic společného ani s působením d'ábla, ani čarodějnic. Avšak je tomu naopak podle kanonického práva (in *Decret.* 33. *quæst.* 1.). Pokud je to čarodějnicím či jiným kouzelným postupem provedeno v tajnosti, avšak většinou z Boží vůle a za pomoci d'ábelské moci and. Tato zmlnka se týká jakéhokoliv čarodějného úkonu, který může zahránit konci manželství. Aby se tak skutečně stalo, musí se sejit tři věci, tedy čarodějnicí, d'ábel a Boží souhlas. Navíc, to silnější může ovlivnit to slabší. Avšak d'ábelská síla je silnější než jakákoliv lidská síla (Bible, *Jób*, kap. 40). Není na zemi síly, která by se kdo byl stvořen tak, že se nikoho nebojí. Odpověď: Zde jsou tři kacířské chyby, které je třeba vyhledat, a když budou odhaleny, pravda vyjde rovnou naveno. Některí autoři si berou za základ slova sv. Tomáše (in 4. *distinct.* 24.), kde se zabývá překážkami způsobnými kouzly a snaží se dovodit, že taková věc jako kouzelnictví neexistuje, že existuje pouze v obrazovomosti těch lidí, kteří připsují ty přírodní jevy, jejichž příčina není zná-

má, kouzelnictví a čarování jiní autoři připsují, že čarodějnice existují, avšak tvrdí, že vliv kouzel a následky čar jsou čistě imaginární a fantastičtí. Třetí skupina autorů tvrdí, že účinek kouzel je iluzorní a fantastičtí, i když je možné, že d'ábel skutečně některé čarodějnicí poskytl svoji pomoc. Kteréžto chyby musí být vyváženy a vyvráteny. Ze všeho nejdříve se ukazuje, že podle mnoha autorů v jejich dřívějších dílech jsou prosit kacířské, zvláště pak podle sv. Tomáše (in 3. *art.* & in *corpore quæst.*), že takový názor je jak o napsotě nevíte. Protože podle Pisma svatého mají d'áblové moc nad těly a myslmi lidí, když je Bůh dovoluje odhnut vymlít, jak vyplývá z mnoha pasáží Pisma svatého. Tedy myšl se ti, kteří tvrdí, že nic takového jako čarodějnicí není a že čarodějnicí je čistě věcí představivosti, dokonce navíc jsou přesvědčení o tom, že d'áblové existují jen v představách nevědomých a prostých lidí a přirozeně věk, které se člověk stánu, tak jsou omylně připsovány jakémusi předpokládanému d'áblovi, protože představivosti některých lidí je tak živá, že se domnívají, že vidí skutečné postavy a zjevení, která nejsou než odrazem jejich myšlenek, a věří, že jsou zjevením d'ábelských duchů nebo dokonce zjevením čarodějnic. To však odporuje pravdivé víře, která nás učí, že jistě andělé, kteří padli z nebes, jsou d'áblové, přičemž nás váže vědomí toho, že ze samotné své podstaty mohou činit mnoho užasných věcí které my činit nemůžeme. A ti, kteří se pokoušejí svěstí ostatní k uskutečňování takových d'áblových divů jsou nazýváni čarodějnicí. A protože nevíra osoby, která byla pokřtěna, se technicky vzato nazývá kacířství, jsou takové osoby prosit kacíři. Pokud jde o ty, kteří zasílají další dva chybné názory, ti, kteří toto říkají, nepopírají to, že d'áblové existují a že vládnou přírodním silám, avšak liší se mezi sebou, pokud jde o možné účinky kouzelnictví a možné působení čarodějnic. Podle jedné čarodějnice skutečně může způsobit jisté jevy, i když tyto jevy nejsou reálné, ale jen fantastické, druzí připsují, že postižené osobě nebo osobám může být způsobena skutečná újma, avšak pokud se čarodějnice domnívají, že tato škoda je důsledkem jejího působení, pak se velmi mylí

Questio 1. An Maleficiam sit.

tem in laico concedens, sed maleficiam phantasticè putat cooperari. Fundamentum errorum ex *duobus locis canon.*, qui habentur 26. *quæst.* 5. *Episcopi simpliciter*, ubi primò reprehenduntur mulieres, quæ credunt se cum Diana, vel Herodiade nocturnis horis equitare. Inspicitur *ibi* canon. Et quia sæpe phantasticè & imaginariè talia solammodo fiunt, idè & illi errantes, de omnibus aliis effectibus ita fieri iudicant. Secundo quia ibi continentur quòd qui credit vel asserit posse fieri aliquam creaturam aut in melius deteriorè immutari aut transformari in aliam speciem, vel similitudinem quàm à Deo omnium creatore, infidelis est, & pagano detentor. Unde propter hoc, quòd *ibi* dicitur, detentorè immutari, dicunt illum effectum non esse realem in maleficiis, sed tantummodo phantasticum. Sed quòd hi errores heretici sapiant, & contra sanam intellectum Canonis militent, ostenditur primò tam per legem divinam quàm etiam Ecclesiasticam & Civilem, & hoc in generalidennum in speciali verba Canon. exprimendo, licet etiam in sequenti questione claris hoc deducatur. Nam lex divina in plerisque locis præcipit maleficus non solum esse vitandus, sed etiam occidendus, cuiusmodi penas non imponeret si non veraciter & ad reales effectus & lesiones cum demonibus concurrerent. Mors enim corporaliter non infligitur sine corporali & gravi peccato, sed aliud de morte anime quæ ex phantastica illusionè seu etiam tentatione oriri potest. Hæc est sententia S. Thome in 2. *distinct.* 7. in *questione*. An vitansillo demonum sit malum. Nam Deus dicitur, Anima quæ declinaverit ad Maleficos & ad Animos & fornicata fuerit in interitum eam de medio populi mei. Et iterum 20. Vir vel mulier in quibus py-

thonicus vel divinus spiritus fuerit, moriatur, & lapidibus obruent eos. Et dicuntur pythones in quibus demon operatur malos effectus. Præterea propter hoc peccatum Ochlozias iustus mortuus fuit. 4. Regum 1. & Saul. 2. Paralip. 10. Divinorum denique eloquiorum tractatores quid aliud in eorum scriptis dicunt 2. *distinct.* 7. & 8. cum tradiderint de potestate demonum & magicis artibus? Eorum scripta inspiciantur & cuiuscunque doctoris super 2. *libr. sententiarum*, nullo discrepante, magos & maleficos virtute demonum permittere Deo, malos effectus non phantasticos posse producere. Taceo de variis aliis locis, in quibus Sanctus Thomas distinxit de huiusmodi operibus peccata, & videtur in *Summa contra gentes*, lib. 3. cap. 1. & 2. in *prima parte*, *quæst.* 114. art. 4. Et in *secunda secundæ*, *quæst.* 92. art. 93. Inspicitur de Magis Phantasticis & gloriatoribus de Magis Phantasticis. Exord. 7. Inspicitur & Dicta Augustini 18. de *Civitate Dei*, cap. 17. Et in 2. de *doctrina Christiana*. Similiter aliorum doctorum quibus omnibus contradicere valde absurdum est nec à vitio hereticis excusari potest. Immo in iure hereticis censetur quicumque errat in expositione factæ Scripturæ, 24. *quæst.* 1. hæresis. Et quicumque aliter sentit de his quæ fidem continent, quam Romana tenet Ecclesiæ cod. c. 8. q. Hæc est fides: quod denique contra sanam intellectum Canonis militent ostenditur per legem Ecclesiasticam. Nam & Canonus & Doctores *super cap. Si per fortiaris & maleficus artes*, 24. *quæst.* 1. & extra de *figulis & maleficiis*, quid aliud portendant nisi de maleficiis impedimento circa actus conjugales declarant, quomodo dicitur tractatum aut contrahendū matrimonium. Dicit enim sicut S. Thomas 4. *ubi sup.* quòd si maleficiâ superveniat matrimonio ante carnalem copulam, tunc si est perpetuum, impedit & dirimit matrimonium con-

3

tractum,

A

2

tractum,

Tento omyl je založen na dvou mistech z Kanonu (Quæst. 5. Episcopi), kde byly jisté ženy odsouzeny neboť uvěřily tomu, že v noci vyjždějí ven s Dianou nebo Herodiadou. Tak je to možné těst v Kanonu. I když právě takové věci jsou často pouze iluzemi a dleem představitosti, ti kteří se domnívají, že všechny jevy způsobené čarodějnictvím, jsou pouhé myšl. Za druhé, pokud jde o ty, kteří věří anebo se domnívají, že nějaká bytost může být změněna k lepšímu či horšímu anebo proměna v jiný druh či podobu nejen působením Boha, Stvořitele všech věcí, ale i kýmkoliv jiným, tak ti jsou nevěřící a horší než pohané. Podle nich již ze samotných slov změnit k horšímu vyplývá to, že takový účinek, pokud je způsoben čarodějnictvím, nemůže být reálný, ale je pouze fantastický. Protože však tyto omyly zavětší kacířstvím a odporují zjevnému významu Kanonu, neprve pomocí božského, církevního i svetského práva dokážeme naše stanoviska, a to nejprve obecně. Ze začátku je třeba podrobně probrat výraz v Kanonu. Ten na mnoha místech říká, nejen, že je třeba s vyhýbat čarodějnictvím, ale ty že mají být vydávány na smrt a že při uložení tohoto krápného trestu nehráje žádnou roli to, zda se čarodějnice skutečně a doopravdy spočítla s ďáblem, aby způsobila skutecné škody a újmy. I když trest smrti není ukládán jinak než s výjimkou některých těžkých a opakovaných zločinů, jinak je tomu se smrtí duše, která může být způsobena fantastickými iluzemi anebo dokonce jen těsní z pokušení. Takový je názor sv. Tomáše (in 2. distinct. 7. in questione), když rozebírá otázku, zda je špatné získat užitek za pomoci ďáblů. Neboť v Bibli (5. Mojžíšova, kap. 18.) je přikázáno, že všichni kouzelníci a čarodějové mají být zničeni. Také se v Bibli (3. Mojžíšova, kap. 19.) praví: Duše, která jde za kouzelníky a věšci, aby s nimi zhléšila, proti takové duši obrátím svoji tvář a zničím ji ve středu svého lidu. A znovu v kap. 20: Muž či žena, v nichž byl duch věštecky nebo jasnovidceky, mu-sejí zentit. Ukamenují je. Tyto osoby mají být prohlášeny za kouzelníky,

v nichž ďábel koná mimořádná díla. Navíc je třeba mít na mysli, že pro tento hřích Ochlozias onemocněl a zemřel (Bible, 2. Královská, kap. 4) a také Saul (Bible, 1. Letopisť, kap. 10.). Navíc námne snad významné názory těch, kteří se dlouho zabývali silou ďáblů a kouzelnickým uměním? Je možné obrátit se k dílům mnoha doktorů (2. librsent. 10 druhé knize Výroku, a bude nalezeno, že všichni souhlasí s tím, že jsou čarodějníci a kouzelníci, kteří ďábelskou silou mohou vytvářet skutečné a mimořádné jevy a že tyto jevy nejsou imaginární a že Bůh přivoliil k jejich existenci. Nebudu zmhňovat všechna tak početná místa, kde sv. Tomáš vel-mi podrobně probírá díla tohoto druhu, (in Summa contra gentes, lib. 3. cap. 1. & 2. in prima parte quæst. 114. art. 4. a in secunda secundæ quæst. 92. art. 93.) Dále se můžeme obrátit k těm vykladačům a komentátorům, kteří psali o fanaonových kouzelnících a čarodějích (Bible, 2. Mojžíšova, kap. 7.) Můžeme čerpat z toho, co praví Augustinus (18. de Civitate Dei cap. 17. Et in 2. de doctrina Christiana). Podobně jiní doktoři všichni zastávají tentýž názor a pro kohokoliv a očistit se tak z viny kacířství. Neboť každý, kdo tak těžce chybje ve výkladu Pisma svatého, je práve-m považován za kacíře (24. quæst. 1. hæresis.). A kdo o těchto věcech, které se do týkají víry, kterou zastává římská církev, smýšlí jinak, je kacíř. Taková je víra, že popírat existenci čarodějnic je v rozporu se zjevným smyslem kanonu je dokázáno církevními zákony. Zjistěte kanony a doktoři (super cap. Si per fortiaris & maleficus artes, 24. quæst. 1. & extra de frigidis & maleficiis) kteří hovoří o mužích impotentních a očarovanych, kteří jsou pro tuto přičarovanou překážku neschopni souložit, takže manželská smlouva vychází naprázdno a manželství je v jejích případech nemožné. O čemž také řekl sv. Tomáš (in 4. ubi sup.), jestliže v případě manželství zapůsobí čarodějnictví dítě, než dojde k vlastní souloži, pak, pokud tento stav setrvá, manželství anuluje

tractum, cuiusmodi temeraria non darentur super illud iuramentum & phantasticum effectum, ut de se parer. Videatur Hostiensis *in Summa capiosa* similiter Godfrid. & Raymundus, qui etiam nullibi leguntur dubitare an talis effectus possit conferri imaginarius & non realis: sed hoc nunquam per se notum relinquerebant, & quomodo possit conferri perpetuus vel temporalis declarant, si post trimum duraret, nec dubitabant an imaginarie per maleficam seu illud iuramentum introniteretur. Sed quod verè & realiter potest talis defectus procurari virtute demonis propter pactum cum eo initum, vel etiam per ipsum demonem abique malefica, licet hoc rarissime fiat in Ecclesia, ubi sacramentum Matrimonij mentorum existit: sed quod inter infideles hoc contingat, hoc est, quia iusto titulo illos possidere se cernit, ut Petrus de Palude *in suo quarto* recitat, de sponso qui desponsatur idololum: & nihilominus contraxerat cum quadam iuvenecula, quam tamen cognoscere non potuit propter Diabolum, qui semper se in corpore assumpto interposuerat, cum tamen in Ecclesia Diabolus conatur potius per maleficas propter suum lucrum in perditionem animarum tales effectus introniteret: & qualiter hoc facere potest, & quibus modis inferius declarabitur, ubi de septem modis nocendi hominibus per conuales effectus tractabitur. Ex aliis etiam questionibus qua Theologi & Canonice circa hanc materiam mouentur, hoc idem patet, si tamen res quomodo possit tolli, & an licitum sit per aliud maleficium tollere, & quid si malefica mortua sit, per quam maleficium est immisissimum, quo casu Godfridus *in sua Summa* mentionem facit, de quibus in questionibus tertie partis patet. Cur denique tam diligenter Canonice variis poenas promulgassent, distinguendo de occulto & manifesto peccato maleficorum, seu potius diuinorum, cum no-

xia superstitio variis habere species, ut si notorium sit, Eucharistia denegatur. Si occultum, penitentiam 40. dierum, & *confer. distinet. 2. pro discosa.* Item si Clericus, quod deponendus & in Monasterium detrudendus. Si laicus excommunicandus. 26. *quis. Non oportet.* Item quod tales infames debeant conferri, & qui ad eos concurrunt, immò nec ad accusationem debent admitti. 2. *quasi. 8. Quisquis nec* sed per legem Civilem hoc idem ostenditur. Nam Azo. *in Summa super 9. lib. Codicis. rubrica de Maleficis ad Cornelium de siccariis & homicid.* dicit: Sciendum, quod omnes illi, quos valde maleficos vocat, & qui dicunt se scire aliquam artem diuinandi, patiuntur capitalem poenam, ut *l. Nemo. Cod. de Malefici.* Item inferunt poenam *l. Culpa, & l. Nullus.* Hæc enim leges his verbis videntur, Neminus permittitur diuinare, alioquin supplicio capitis ferietur, gladio vitore proferatur. Et subdit: Sunt & alij qui arte magica vitæ innocentium infestantur, animos mulierum ad libidinem flectunt, & hi bellis subiciuntur, ut *eod. Cod. l. Mulier.* Decernunt etiam leges, quod ad eorum accusationem qui libet admittatur, sicut & Canon. *in cap. In senorem fidelis. l. 6. de Hære.* unde subditur *ibi dem.* Ad hanc accusationem qui libet admittitur quasi in crimine læsæ Majestatis: Ipsam enim propemodum questionibus ad interrogandum subiciuntur. Subditur etiam quilibet multa dignitate obstante questionibus subiciatur, etiam qui conuincitur, vel si denegat facinus suum, sit eculco deditus, vngulique silentiibus latera perforat poenas dignas suo facinore, ut *eod. Cod. l. El si excepta.* Nota quod olim duplici poena tales plectebantur capite & vngulis, ad dilacerationem corporis seu ad deuorandum bestis obliciendo. Iam autem cremantur forte propter facinoram suam. Item prohibent participationem. Unde subditur.

Sed

arusti manzelskou smlouvu, ale zcela zřejmé, že taková okolnost nemůže být v žádném případě označena za lituzorní a za dlo představitivosti. Viz Hostiensis (v *Summa capiosa*), také Godfrid (z Fontaines) a (sv.) Raymund (z Pennafort), tuto se touto otázkou zabývali velmi jasné a podrobně, se nepatí, zda je možné takový fyzický stav považovat za imaginární a nerealný, ale berou ho jako reálnou a dokázanou skutečnost, a dále se zabývali tím, zda to má být považováno za trvalý či dočasný neduh, pokud trvá déle než tři roky, a nepochybují o tom, že ho může způsobovat síla čarodějnickví. I když je pravda, že tento stav může být přechodný, Avšak je skutečnost mimo jakoukoliv diskuzi, že taková impotence může být způsobena silou dábla prostřednictvím s ním uzavřené smlouvy, nebo dokonce samotným dáblem bez účasti nějaké čarodějnice, i když to se v Cirkvi stává méně často, protože manželství je ta nejvyšší svátost. Mezi pohany se to však skutečně stává, a to proto, že dábelské duchové se ohovávají tak, jako by nad nimi měli skutečnou legitimní moc, jak se o tom zmiňuje Petr z Palude ve své čtvrté knize, když vypráví o mladém muži, který se zaslíbil vstoupit do manželského stavu, a jejich dlo obrátit ve přesto přednost působit v církvi prostřednictvím čarodějnic a jejich dlo obrátit ve svůj vlastní prospěch, tedy ve ztrátu duši. A jakým způsobem je schopen to udělat a jakými prostředky, o tom bude pojednáno o málo později, až se budeme zabývat sedmi způsoby, jak podobnou činnost uskodit člověku. Z dalších otázek, které teologové a kanonisté vytyčili v souvislosti s tímto tématem, je jedna velmi důležitá, a to když rozebírají, jak je možné takovou impotenci léčit a zda je dovoleno ji odstranit pomocí nějakým prokouzlem a co je třeba udělat, když čarodějnice, která toto kouzlo učnila, je mrtvá, což je okolnost, kterou se Gottfried (z Fontaine) zmiňuje ve své *Summe*. A všechny tyto otázky budou zevrubně objasněny v třetí části této práce. Z tohoto důvodu kanonisté tak pečlivě navrhli škálu různých trestů, přičemž rozlišují mezi soukromými a veřejnými provděním čarodějnickví, či spíše věščením, přičemž tato odporná pověra je různého druhu a stupňů, takže každému, kdo se mu opakovaně oddává, musí být odepráno eucharistie. Pokud je to praktikován

tajně, pachatel musí činit pokání po čtyřicet dní, (viz kanonické právo, de consecr. distinct. 2. pro diacon). Pokud byl pachatelem duchovní, musí být suspendován a internován v klášteře. Pokud byl pachatelem laik, musí být exkomunikován, (viz kanonické právo, 26. qu. 5. Non oportet), přičemž potrestány musí být všichni takto se provinivší osoby spolu se všemi těmi, kteří se k nim uchýlí ve všickém umění, se žádná omluva (viz kanonické právo, 2. quæst. 8. Quisquis nec), ale ten, který ukládá také světské právo. Neboť Azo (in *Summa super 9. lib. Codicis. rubrica de Maleficis ad Corneliam, de sicariis & homicid.*) praví: Budiž známo, že všichni ti, kteří jsou obecně nazýváni čaroději, a ti, kteří jsou zběhlí ve všickém umění, se vystavují trestu smrti (viz kanonické právo, l. Nemo. Cod. de Maleficis). Ten, který trest je ještě zesílen (viz kanonické právo, l. Culpa a l. Nullus). Neboť tyto zákony přesně znějí takto: Je nezákonné, aby kdokoliv věštil, a pokud tak učiní, jeho odměnou bude smrt mečem popravčím, i pokud také ti, kteří svými kouzly lidem čarami usilují vzít život neovomným lidem, kteří obřací ženskou věštil v rozkoše všeho druhu, a tito zločinci budí předchozí divoké zvěři (viz kanonické právo, Cod. l. Mulier). A zákon jako důkaz proti nim připoštlí jakékoli svědectví (in cap. In favorem fidelis 6 de Haere). Tak jasné a přesně se Kánon staví na obranu víry. A ten, který postup je použitelný v případě kačřství. Když je vzneseno takové obvinění, může předstoupit jakýkoliv svědek a vydat svědectví, stejně jako v případě vlezrady. Neboť čarodějnickví je tou nejvyšší vlezradou proti Božím majestátům. A tak mají být dáni na mučení, aby se přiznali, jakákoli osoba bez ohledu na svou hodnost a postavení může být v případě tohoto obvinění dána na mučení, a ten, kdo je sledán vinným, a když dokonce svůj zločin ještě přizná, nechtí je mučen, nechtí vytrpí všechna zákonná předepsaná mučení, aby byl potrestán uměně svému provinění (viz kanonické právo, cod. Cod. l. Et si excepta). Poznámka: V dřívějších dobách takovíto zločinci vytrpěli dvojnásobně trest často byli házeni dravé zvěři, aby je roztrhala. Dnes jsou upalováni na hranici, a to pravděpodobně proto, že většina z nich jsou ženy. Světské právo rovněž zakazuje jakoukoliv účasti či podílu na takovýchto praktikách.

Sed nec permittuntur tales ad limen alterius accedere, alioquin concernantur nec aliquis debet eos suscipere vel confulere: alioquin deportantur in insulam, & omnia bona publicantur. Hic notatur poena exilis cum amissione omnium bonorum qui tales constiterit aut suscipiunt. Has poenas ubi practicores populus, & rectoribus terrarum publicans, plus aduersus maleficus, quam ex aliis scripturarum allegacionibus marcedunt. Præterea & per leges commendantur qui eorum maleficiis obstant. Vide *ubi supra*, l. *Exortum*. Alij autem, qui faciunt id ne labores hominum ventorum grandinique lapidatione sternantur, non poena, sed premio eligni sunt. Qualiter autem sit licitum talia impedire inferius patebit, vt prius tactum est. Omnia autem hæc negare aut frivole illis resistere, quomodo potest serupulo hæreticæ paritatis carere, iudicet vniuersique, nisi fortassis cum ignorantia excusabit: sed vtrum huiusmodi ignorantia excuset, fratim inferius patebit. Concludendum igitur ex omnibus præmissis Catholicam & verissimam assertionem, quod malefici sunt, qui demonum auxilio propter pactum cum eis initum, maleficia reales effectus, permittente Deo, procurare possunt, non excludendo quin & prestigiosos effectus & phantasticos etiam per media prestigiosa producere valeant. Sed quia præiens speculatio super maleficiales effectus versatur, qui plurimum ab aliis differunt: ideo per hoc nihil ad propositum, cum tales potius fortitigi vel incantatores dicantur, quam malefici. Demum quia fundamentum sui erroris capiunt ex verbis Canonis præcipue duo vltimi errores, non loquendo de primo qui seipsum condemnans, dum nimium contra veritatem sententiae exorbitat. Ideo ad sanam instructionem Canonis est procedendum. Et primum contra primam errorem dicentis medium esse phantasticum, sed extrema

esse realia. Vbi notandum, quod quatuordecim sunt species capitales in genere superstititionis, quas recitare breuitatis causa non expedit: quin clarè recitantur ab Isidoro, 8. *Etyrnolog*. Et *secunda feruade*, per sanctum Thomam *quasi* 92. Tum etiam quia inferius, ubi de gravitate huius hæretici tractabitur, de ipsius mentio erit, & hoc *quæstione vlt. biuis prima parisi*. Et species sub qua huiusmodi mulieres continentur, vocatur species pythonom, in quibus demon vel loquitur vel mira operatur. Et est sepius prima in ordine. Species autem quæ malefici continentur vocatur species maleficiorum. Et quia inter se plurimum differant, nec oportet quod qui in vna specie laborat, quod etiam sub aliis comprehendatur. Ideo sicut Canon de illis maleficiis, ita falsè Canonem interpretatur, qui huiusmodi imaginariis declarationes componit ad totum genus superstitionis per omnes species eius reducere vult, vt sic illas mulieres imaginariè solum, ita & omnes malefice transferantur: & per amplius Canonem falsè fiat qui ex illo arguere vult maleficam solummodò imaginariè ad effectum maleficalem agnitivis vel morbi concurrere. Præterea tales sic errantes per amplius reprehenduntur dum extrema concedunt realia, scilicet demonem operantem, & effectum morbi realem, medium autem instrumenti, scilicet personam maleficam, dicunt phantasticè concurrere cum tamen medium semper naturam participet extremorum. Nec valet, si dicatur, quod etiam phantasia sit quid reale, quia sicut phantasia vt talis, nihil potest efficere nec concurrere ad demonis operationem nisi per pactum initum cum demone, in quo pacto maleficiale rocam obruit, & attrahit. Diabolo verè & realiter & non phantasticè aut imaginariè solum: ita etiam oportet quod operetur Diabolo verè corporaliter. Nam

A 3 S

neboť ani věštki nedovoluje, aby vstoupili do domu jiné osoby a často je nazřováno, že veškeré jejich vlastnictví musí být spáleno. Nikdo také nesmí brát věštky v ochranu nebo se s nimi radit, věštki proto bývali velmi často deportováni na nějaký vzdálený a pustý ostrov a všichni jejich majetek bylo prodán ve veřejné dražbě. Navíc ti, kteří se radili s čaroději nebo u nich hledali útočiště, byli potrestáni vyhnanstvím a konfiskací svého majetku. Tyto tresty byly aplikovány za obecného souhlasu všech národů a panovníků a značně přispěly k pollačení provozování tohoto odpočného umění (viz výše, l. *Exortum*). Je třeba mít na paměti, že zákony vysoce oceňují ty, kteří se snaží zneškodňovat čarodějnická kouzla a ti, do podstupuji velkou námahu, aby dlo člověka nebylo poškozeno silnými bouřemi nebo nějakého trestu. O tom, jak je možné těmto škodám zákonně předcházet, bude zevrubně pojednáno níže. Přitom, jak je možné, že odmítavě či lehkovážně stanovisko ke kterémukoliv z těchto ustanovení může být prostě znaku zjevného kařství? Nechtť to každý posoudí sám, samozřejmě aniž ho omlouvá jeho neznalost. Avšak jaký druh neznalosti ho může omluvit, to velmi krátce vysvětlíme. Z toho, co již bylo řečeno, jsme došli k následujícímu závěru: Ten nejistější a ten nejkatolickější názor je ten, že existují čarodějové a čarodějnice, které za pomoci dábla vyplyvajíci ze svazku, do něhož s ním vstoupili, jsou schopni, pokud to Bůh dovolí, způsobit skutečné a reálné zlo a škodu, které jsou nezvratné a přičenž na rozdíl od tohoto mohou také některými zvláštními a mimořádnými prostředky vyvolat vizionářské a fantastické vize. Přednětem současného vyšetřování je ovšem čarodějnictví, a to se značně odlišuje od těchto ostatních umění, a proto zabývání se jimi by pro nás nemělo žádný smysl, neboť ti, kteří tato umění provozují, mohou být mnohem přesněji nazýváni spíše věštki a hadači než čaroději. Je třeba zvláště poznamenat, že tyto poslední dvě chyby jsou sledávány v důsledku naprostého neporozumění slovním Kánonu. Nebudu mluvit o první chybě, která je zřejmě sama o sobě, neboť je v jasném protikladu k učení Písma. A tak tedy přistupme ke správnému porozumění Kánonu. Nejprve pohovořme o první chybě, podle které je prostředek pouhou iluzí, ikdyž dvě krajnější jsou sku-

& ad hoc sunt omnia maleficiorum opera, vbi semper aut per vitium aut per locutionem alicuius malefici instrumenti repositi sub lumine domus operatione sua maleficia exercent, prout in sequenti questione patebit. Præterea si quis verba Canonis diligenter inspicere, considerabit quatuor quæ Prædicatores, & Sacerdotes per Ecclesiam sibi committas omni cum instantia populo prædicare debent, scilicet, quod extra vinum Deum nemo arbitretur aliquid esse numinis vel diuinitatis. Secundò, quòd cum Diana vel Herodiade equitare, est cum Diabolo (qui se ita fingit & nominat) transire. Tertio, quòd talis equitatura sit tunc phantastica quando Diabolus mentem per infidelitatem sibi subiectam agitat aliter vt ea quæ solo spiritu sanctorum corporaliter fieri credantur. Quarto, quòd tali domino habeant in omnibus obedientiam. Vnde ad maleficia actus hæc verba extendere est absurdum, cum sint diuersæ species. An autem malefici etiam localiter transferantur in sua specie functionis, vel solum imaginariè sicut Pythionis, tractabitur de illo in *cap. 2. Paris cap. 3.* Quòd utroque modo. Et sic secundus error cum primo eliditur quod ad fundamentum & sanum intellectum Canonis. Tertius insuper, qui ex verbis Canonis effectum maleficalem asserit phantasticum ex verbis Canonis etiam eliditur, nam in eo, quòd dicitur, qui credit posse fieri aliquam creaturam aut in melius decribitur transfutari, aut in aliam speciem vel similitudinem transformari, quàm ab ipso omnium creatore, &c. Infidelis deceptor est. Hæc tres partes si nudè intelligantur, sunt contra procelsum Scripturæ & determinationem Doctorum. Nam posse fieri aliquam creaturam à maleficio, vtpote vera animalia imperfecia, inspicitur sequens Canon. Nimirum post allegatum Canon. *Episcopi*, quod Augustinus determinat de Magis pharaonis, qui virgas in serpentes vertunt, inspicitur Gloss. super illud Exod. 7. *Vacant Pharaon sapientes.* Inspectur & alia Glossa *Srab.* Quòd Damones discuntur per mandum, quando per incantationem malefici per eos aliquid efficere conantur & colligunt diuersa semina & ex eorum adaptatione possunt contumpeere diuersas species. Inspectur & Albertus in l. *De Animalib.* Inspectur & S. Thom. 1. *parte. qu. 114. art. 4.* Quorum ista breuitatis causa omittuntur. Solum hoc, superest vt intelligatur ibi *Fieri*, pro *Creati*: secundum etiam, quòd in melius decribitur valeat transfutari, intelligitur solummodo à Deo auctoritate, & ad corruptionem seu etiam punitionem: sapius tamen ista ministerio Demonum exercentur: & sicut de primo dicitur: Dominus percute & ipse medetur, & ego occidam & ego viuere faciam. Ita de secundo dicitur fieri immisionem per Angelos malos, vt *suprà* tactum est. In præterito denique *cap. Nec nimium.* Inspectur verba August. que dicunt maleficos & eorum operationes hominibus interendum non solum infirmis, sed etiam mortem inferre. Tertium etiam sanè intelligere expedit, cum modicum malefici sapius opere Daemonum transfutantur in lupos & alias bestias. Sed Canon loquitur de reali transfutatio- ne essentiali, & non de prestigiosa, que sapius fit, de qua etiam August. 18. *De Civitate Dei cap. 17.* Multa refert, vt de famosissima Maga Circe, & de sociis Diomedis & de patre Præstantij. De qua materiam in *Capitulo secunda partis* patebit, & an semper sint præterites vel abentes malefici, & an illam formam Diabolus assumat vel ipse homo per se videatur talis, *Capitul. 6. & 7.*

An sit heresis maleficas asserere?

Sed quia secunda pars questionis dicitur, quòd his appositum asserere per- tinet

At to je skutečný konec celého čarodějnickví, at ide o očarování pohledem nebo slovním zatřikáním nebo nějakým jiným způsobem, všechno to pochází od ďábla, jak bude objasněno v následující otázce. Vpravdě, pokud se někdo zabývá těmito slovy Kanonu, musí ho obzvláště upoutat čtyři body. A první bod je tento. Pro každého, kdo pečuje o duše, je naprosto závazné, aby své stádecko učil, že je pouze jediný pravý Bůh a nikdo jiný na nebi ani na zemi nesmí být uctíván. Druhý bod je ten, že i když si tyto ženy představují, že jezdí (jak si mysli a říkáš) s Dianou nebo s Herodiadou, ve skutečnosti jezdí s ďáblem, který sám sebe nazývá nějakým takovým pohanským jménem a kouzlem jim zastírá znak. A třetí bod je ten, že vyjždění ven může být pouze hluzorní, nebo ďábel má mimořádnou moc nad myslí lidí, kteří se mu oddali, takže jsou přesvědčeni o tom, že skutečně, reálně a fyzicky dělají to, co dělají čistě jen ve svých představách. A čtvrtý bod je tento. Čarodějnice se zavázaly ve všem poslušně čaroděním, takže rozšiřovat chápání slov Kanonu tak, aby zahrnovala všechny činy čarodějnickví, je absurdní, protože čarodějnice čini více, než tyto ženy a skutečně se od nich velmi liší. O tom, zda se čarodějnice svými kouzly skutečně a fyzicky přemísťují z místa na místo anebo zda se tak děje pouze v jejich představách jako v případě a s přihlídnutím k ženám zvaným kouzelnice, bude v této práci pojednáno později, a rovněž budeme 3. kap. 2. části probrat, jak se přemísťují. Dosaud jsme vysvětlili při nejmenším dva omyly a dostáváme se k jasnému chápání smyslu Kanonu. Dále, třetí omyl, spočívající ve špatném chápání slov Kanonu, je vesměra čarodějnickví jsou iluze, může být opraveno již jen samotným zněním Kanonu. Neboť, jak říká, ten, kdo věří, že jakákoli bytost může být změněna k lepšímu nebo k horšímu anebo proměněna do jiného druhu jinak než samotným Svořitelem všech věcí atd. je horší než nevěřící atd. Tato tři tvrzení, jestli jsou chápána tak, jak se mohou jevit ve své hoře podstatě, jsou v čistém protikladu ke smyslu Písma svatého a komentářů církevních doktorů. Neboť Kánon následně jasně říká, že čarodějnice mohou udělat bytosti, i když to nutné musí být velmi bytostí nedokonalé a právě podobně nějakým způsobem deformované. A je jasné, že tento smysl Ká-

nonu (Episcopi) souhlasí s tím, co nám Augustinus říká ve své poznámce ohledně kouzelníků na dvoře faraonové, kteří proměnili své hole v hady, Bible. 2. Mojžšova, kap. 7.: A faraón povolal učence. Rovněž můžeme odkázat na Strabonův komentář, který říká, že ďáblové spěchájí křížem křížem po celé zemi, jak je čarodějnice svým zaklínáním zaměštrávají různými úkoly a že tyto ďáblové mohou sironázdit k různu různé druhy. Rovněž můžeme odkázat na Alberta (in l. De Animalib.) a také na sv. Tomáše (l. parte. qu. 114. artic. 4). K vůli zestrutnění je zde nebude citovat v plné délce, avšak zůstává dokázáno, že je možné, že některé bytosti byly udělány tímto způsobem (tedy udělány, ne stvořeny). Pokud jde o druhý bod, tedy že bytost může být změněna k lepšímu nebo k horšímu, je třeba vždy být srozuměn s tím, že je to možné učinit jen se svolením Božím a skutečně jen jeho silou, že je to vždy provedeno za účelem napravy či trestu, avšak Bůh velmi často dovoluje ďáblům, aby konali jako jeho pomocníci a služebníci, ale vždy je to jen On sám může uzdravovat, neboť já vydván na smrt i daruji život. A tak spání andělé mohou a takto vykonávají Boží vůli. K tomu vydává svědectví i Augustinus, když říká: Vpravdě existují kouzelné čary a ďábelští kouzla, které nejménou, že často postihují lidi chorobami, ale dokonce je rovnou zabijí. Musíme usilovat jasně vyrozměnit, co se skutečně děje, neboť dnes se módi ďábelskou kouzelnictví a čarodějnice proměňují ve vlky a jiná dravá zvířata. Kánon ovšem hovoří o některých tělesných a trvajících změnách a nezabývá se těmi mimořádnými věcmi, které se provádějí kouzlem, jak o nich hovoří Augustinus (viz 18. De Civitate Dei cap. 17), kde se zmiňuje o mnoha podivných přibezích spojených se slavnou čarodějnicí Kírké, s druhý Diomedovým a s Praestantiovým otkem. O tom bude podrobně pojednáno v kapitolech druhé části, že čarodějnice jsou jak přítomné tak nepřítomné, jaké podoby na sebe bere ďábel a jak člověk sám sebe vidí, kapitoly 6. a 7.

Existují kačiči čarodějnice?

V druhé části našeho vyšetřování se budeme zabývat tím, zda umněné tvrzení, že čarodějnice existují, je katéřské.

tinaciter sit hereticum, queritur, an tales debeant haberi, tanquam manifeste deprehensi in heretica praevitate, vel solium ve de heresi vehementer suspiceti: Et videtur, quod primo modo; nam Bernardus in *Gloss. Ordinaria, in cap. Ad abolendam. §. Praesenti. Et vers. Deprehens.* extra de heresi. Praesenti nihilominus ordinatione sancimus, ut quicumque manifeste fuerint in heresi deprehensi, &c. Declarat, quod tribus modis quis censetur manifeste deprehensus, facti videlicet evidentiā, quia publice praedicat heresim, vel legitima probatione per testes vel ex sua confessione. Et quia tales publice praedicant seu tenent contra praesata omnia se opponunt asserentes maleficus non esse: aut quod nullo modo valent hominibus nocere: Ideo tanquam manifeste deprehensi in tali praevitate sub distinctione continentur. Ad eundem etiam sensum est cunctidem Bernard. *Gloss. in cap. Excommunicamus secundo*, super verbo *Deprehens. publice*. Ad idem etiam facit *cap. Super quibusdam, extra de verborum significacione*. Inspiciat ibidem lector *cap. Erripit veritatem*. Sed contra, quia hoc nimis durum videtur, cum propter peccatum annexam quae notatur in *cap. Ad abolendam. §. In praesenti, extra de heresi*. Vbi in Clerico ponitur degradatio & quod secularis relinquatur arbitrio potestatis secularis animadversione debita puniendus, tum etiam propter ignorantiam & multitudinem eorum, quia culpabilis in tali errore comitur, & ex multitudine tali rigor iustitiae est temperandus, *diffinit. 40. vt confiteretur*. Responso, cum nostra sit intentio potius a vitio heresis huiusmodi praedicatoris pro posse excusare quam inculcare, cum dicitur *Extra de praesent. cap. litteras. §. Quoniam mandamus*. Quatenus cum propter solam suspicionem quamvis vehementem, nolumus illum de tum grauciumine condemnari, &c. vbi *Gloss. Sicut*

per condemnari. Proceci potest contra talem sic vehementer suspicetum; sed non debet propter eam condemnari nisi adit, vt ibidem declaratur, violenta suspicione: at tamen, quia suspicionem excludere non possumus, & hoc propter finitulos eorum assertiones contra huius veritatem, & cum hoc triplex sit suspicio, laus, vehementis & violenta, de quibus in *cap. Accusatus. §. cap. Cum communita. l. 6. de here.* & per notat per Archidiaconum, & Ioan. Andream super *cap. Accusatus. §. verbo vobiscum. & de Praesent. cap. Litteras*. De violenta etiam loquitur Canon. *diffinit. 24. Quoniam*. Ideo querendum cuiusmodi suspicioni talia praedicans subiacet. Et quidem cum talia dogmatizantes, non aequaliter se ad huiusmodi errores habere noscuntur, sed quod aliqui ex simpliciter ignorantia inuis Diuini, aliqui etiam sufficienter informati adhuc fluctuant vacillando, & plene assentire nolunt, & cum error in morte hereticum non faciat, nisi adit pertinacia voluntatis, oportet etiam dicere, quod ad suspensionem super crimine haereseos non se aequaliter habeant; at tamen quia per ignorantiam putant se posse eadere, adterant populum, & quam grauer peccant, qui ex huiusmodi ignorantia delinquant. Nam licet multiplex sit ignorantia, tamen in rectoribus animarum ignorantia quaecumque sit, non potest dici ignorantia inuincibilis seu ignorantia particularis, secundum philosophos, quae a Iuristis & Theologis dicitur facta. Sed censetur in eis ignorantia inuincibilis, quae est ignorantia iuris diuini, quia est eorum, quae quis de iure ex lege diuina scire tenetur *diff. 41. Nicolaus Paps. dispensacio caulethis feminis nobis iniuncta est*. Vae si non asperisimus, vae si rancidimus. Tenetur enim habere scientiam sacrae Scripturae *diff. 36. per totum*. Et hoc ad subditorum animas informandas *eodem diff. cap. 2. §. Ecce. & §. Si quis vult*. licet secundum Ray. Hosteni.

Z této otázky vyplyvá další, a to zda lidé, kteří tvrdí, že čarodějnice neexistují, mají být považováni za zatvrzelé kačře anebo mají být těžce podezřelí ze zastávání kačřích názorů. Zdá se, že ten první názor je správný. Neboť tak je to bez pochyby v souladu s názorem Bernarda (in *Gloss. Ordinaria, in cap. Ad abolendam. §. Praesenti. & vers. Deprehensi. extra de haeret.*) A ještě ty osoby, které otevřeně a zarytě setrvávají v kačřství, musí být neotřesitelnými důkazy usvědčeny jako kačři, a obecně se projevují jedním z těchto tří způsobů: buď slověk otevřeně káže a hlasá kačřské učení anebo je jeho kačřství dokázáno hodnověrnými svědky anebo se sám ke svému kačřství dozná. A ještě jsou tu ti, kteří ukvapeně opoujic každé autoritě veřejně prohlašují, že čarodějnice neexistují anebo že v žádném případě nikdy nemohou škodit a soužití lidstvo. Proto, přišně vztato, ti, kteří jsou usvědčeni z tohoto zlého učení, mají být exkomunikováni, pokud jsou z tohoto falešného učení usvědčeni bezchybně a otevřeně. Čtenář to může porovnat s Bernardovou poznámkou (in *cap. Excommunicamus securudo*), o slově *Deprehensi publice*, extra de verborum significacione. Takéž může čtenář nahlédnout do kapitoly *Et reperiet veritatem*. Možno, že se to ve velku vztato zdá být příliš odsuzujícím soudem, hlavně pokud jde o tresy následujícím po exkomunikaci (in *cap. Ad abolendam. §. In praesenti, extra de haeret.*), podle nichž má být duchovní zbaven svědcho postavení a laik předán pravomoci světských soudů, které jsou nabádány, aby ho potrestaly, jak si to jeho provinění zaslouží. Navíc musíme uvážiti velmi značný počet osob, které jistě budou, díky své nevědomosti, sledány vinými z tohoto pochybení. A protože je to pochybení velmi obecné, tvrdost přišně justice může být znměna milosrdenstvím (distinct. 40). A je skutečně našim zájmem pokusit se najít omluvu pro ty, kteří jsou vinni tímto kačřstvím spíše než je obviňovat, že byli nakazáni zlem kačřství (Extra de praesent. cap. litteras. §. Quocirca mandamus). Je třeba dáti přednost tomu, aby člověk, byť i dokonce těžce podezřelý z toho, že má tento falešný názor, nebyl ihned odsouzen za těžká zločin kačřství, viz poznámka Bernardy ke slovu odsouzeny. Proti takovému člověku může být veden řádný proces jako proti osobě těžce podezřelé, ale nesmí být

odsouzena v nepřítomnosti a bez slyšení. A toto podezření může být velmi těžké a není nemůžeme se zdržet podezření těchto osob, neboť jejich lehkovážný přístup se skutečně zdá narušovat čistou víru. V tomto případě existují tři druhy podezření – lehké podezření, vážné podezření a těžké podezření, o nichž je pojednáno in *cap. Accusatus. & cap. Cum communita. l. 6. de haere.* Rovněž je možné odkázat na arciděkana a Joannea Andream (o *cap. Accusatus. & verbo vobiscum. & de Praesent. cap. Litteras*). O těžce podezřelém také viz kanonické právo, distinct. 24. Quoniam, pročež komukoliv takto podezřelému takový předomek náleží. Je také jisté, že ti, kteří v tomto případě upouští od použití práva, si nevědomují, že zastávají falešná učení a omývají, protože mnoho z nich nezná kanonické právo, a někteří, díky tomu, že jsou špatně informováni a nedostatečně sečetlí, ve svých názorech kolísají a nedokáží pozdvihnout svoji mysl, a protože myšlenka, kterou si někdo nedávajen pro sebe, není kačřstvím, pokud není následně vyjevna a zarytě a otevřeně zastávána, pak tyto právě zmíněné osoby nemohou být otevřeně odsouzeny za zločin kačřství. Ať si však nikdo nemyslí, že může umlknout, když se buď hájit nevědomostí. Neboť ti, kdo sejdou z pravé cesty díky nevědomosti tohoto druhu mohou být považováni stejně jako ti, co velmi těžce hřešili. Neboť i když je mnoho druhů nevědomostí, ti, kteří mají pečovat o duše, se v žádném případě nemohou hájit nezvratnou nevědomostí, jak to nazývají filozofové, a která je právníky a teology nazývána faktickou nevědomostí. Protože tyto osoby mají být vinvěny z univerzální nevědomosti, tedy z nezralosti božského práva, které jak konstatuje papež Mikuláš, musí a mají znát (dist. 41), neboť pravý, že našemu úřadu je světena péče o tato božská učení, padniz na nás vlna, nebudeme-li sít dobré semeno, padniz na nás vlna, nebudeme-li učit své stádo. A ti, kteří mají za úkol pečovat o duše jsou zavázáni k důkladné znalosti Pisma svatého (dist. 36 per totum). Je pravda, že podle Raymundů (Gabundského), Hostense a Tomáše ti, kteří mají pečovat o duše (eadem dist. cap. 2. §. Ecce & §. Si quis vult) zajisté nemusi být lidmi nějak mimořádně učenými, ale zcela jistě by měli mít odpovídající znalosti, tak říkajíc znalosti dostatečující k tomu, aby mohli vykonávat povinnosti svého stavu.

ficient Thom. non requiratur quòd habeant scientiam eminentem, sed quòd habeant competentem, id est, sufficientem ad suum officium exequentium. At tamen pro illorum aliquali consolatione, dummodo damna praecedentia lucris sequentibus deinceps compensent, est eis aduertendum, quòd hic ignorantia iuris, licet dicatur interdum affectata & supina, dicitur tamen affectata, id est voluntaria dupliciter. Quia interdum cum scientia intentionis, interdum cum ignorantia intentionis: prima in nullo excusat, sed damnat. De qua Plalm. *Non habet intelligere ut bene ageret*. Secunda tamen diminuit voluntarium ita & peccatum. Quia fit quando quis tenetur aliquid scire, sed nescit quid tenetur, quicquid fuit in Paulo primae Tim. 1. Misticordiam consequutus sum, quia ignorans feci in incredulitate. Quo tamen dicitur affectata indirectè, quia propter alias occupationes negligit addicere ea quae scire tenetur, nec vult laborare in studio ad sciendum, illaque excusat, non à toto, sed à tanto. Et etiam iuxta Ambrosii super illud. *Rom. 2. An ignoras, quòd benignitas Dei ad poenitentiam te adducit? dici grauius peccas, si ignoras, grauius id est, valde periculosè.* Ideo praefertim iam in temporibus ad succurrendum animarum periculis omnem ignorantiam repellamus, & durissimum iudicium, quòd nobis imminet, super difficultatem rationem & talentum nobis creditum semper prae oculis habeamus, ne ipsa ignorantia etiam in nobis noceret crassa vel supina, per metaphoram hominis crassi vel supini, qui non videt etiam ea, quae coram ipso sunt. Dicit enim Cancellarius *In floribus regalarum moralium, & in secundis regulis* quòd culpabilis ignorantia iuris diuini non cadit in facientem, quòd in se est. Ratio est, quia Spiritus sanctus talem hominem de necessitate ad salutem, quae vitae eius excidat docere imminuat

paratus est. Ad primum argumentum solutio patet per sanum intellectum Canonis. Ad secundum dicit Pet. de Tharant. Permetere vitique ea magna sua iniuria, qua aduersus hominem agitur, si à Deo permitteretur. Quòd autem Deus permitte sibi aliqua, & aliqua non, hoc cedit in maiorem ipsius Diaboli contumeliam & disiphentiam, quòd Deus in omnibus vitat eo contra suam voluntatem ad manifestationem gloriae suae. Ad tertium dicitur, quòd ante rationem agnitivis aut altius effectus maleficis semper praecedat aliquis motus localis in quantum demon per maleficam colligit determinata actua, quae videlicet ledere possunt, & apponit determinatis passivis ad inferendum dolorem, vel noxamentum aut actum aliquem spurcissimum. Esti quare an motus ille return à Demone localis reducatur in motum coelestem, dicendum est quòd non. Quia non mouentur ex virtute naturali, sed mouentur ex obedientia naturali, qua subijciuntur virtuti naturae, qui habet hoc ex virtute naturae, quòd potest supra corpora. Hoc dico, non quòd potest influere rebus materialibus aliquam formam, vel substantiam vel accidentalem, absque admittendo aliteris rei naturaliter. Sed quia potest, Deo permittere, res localiter mouere, & ex rebus coniunctis dolorum vel aliquam qualiteram producere. Unde effectus maleficis non subicitur motui caeli, sicut nec ipse demon, licet res illae & infima subijciantur. Ad quartum dicendum est: Opus Dei potest opere Diaboli omnino vitari, pro ut ad praefertim loquimur de effectu maleficis; sed quia hoc non sequitur nisi diuina permissio, idèd non sequitur nisi diuina permissio. Demum, quia non vitat opera Dei per violentiam, cum faciam destruitur possit. Ad quintum simpliciter notum est, quòd corpora caelestia non habeant virtutem impuramentum

in

Ajstie a to pro nê mûže byt malou útêchou, teoretická pevnost práva je často rozkolísavána skutečnou práví, a melli by vědêt, že tato neznalost kanonického práva, když někdy je zavlněná a hodna žaloby, by měla být brána ze dvou úhlů pohledu. Neboť někdy lidé nevědí, nepřejí si vědêt a nemají zádný zájem vědêt. Pro takové osoby není omiluvy a je třeba je odsoudit všechny. O nich právě hovoří žalim: Neporozumel by, ani když by tak mohl učinit dobro. Avšak za druhé jsou zde ti, kteří jsou nevědomi, avšak ne proto, že by nechtěli vědêt. A to znamená tělu jejich hřichu, protože zde chybí skutečný souhlas vůle. A je takový případ, kdy někdo by někdo měl něco vědêt, ale nedokáže si představit, že by to měl vědêt, jak říká Pavel (Bible, 1. Timoteovi, kap. 1): A přesto jsem došel slitování, protože jsem ve své nevěře nevědomost, která nepřímou vede k selhání osoby, tak že se kvůli mnohosti svých zanešňání odníhá informovat se o věcech, které by měl vědêt a nevykládá žádnou snahu aby se s nimi seznámil, a tato nevědomost jej sice neomlouvá zcela, ale omlouvá ho do určité míry. Tak o tom píše sv. Ambroz (v poznámce k Biblii Řimanin, kap. 2, An ignoras). Což nevš, že dobrota Boží vás vede k pokání? Jestliže to ve svém pochybení sami neví, pak jejich hřich je velmi velký a těžký, Zvláště pak v těchto dnech, kdy duše jsou obklopeny tolikerym nebezpečenstvím, musíme učinit opatření, aby byla rozptýlena veškerá nevědomost a musíme mít před očima přísný soud, který na nás dopadne, pokud nevyužijeme, každý dle svých schopností, své nadání, které nám bylo dáno. Tak nebudete naše nevědomost ani nechapavá ani hloupá, jak metafornicky říkáme, že někteří lidé jsou nevědomi a nechapaví, když neví, co leží přímo před nimi. Cancellarius ve svých Flores regularum moralium (in secunda regula) komentuje druhé pravidlo, když říká: Zavlněná neznalost Božho práva nepostihuje nutně nevědomého. Z tohoto důvodu: Duch svatý je schopen přímo sdělit člověku všechny podstatné vědění pro jeho spásu, jestliže jsou pro něj tyto věci příliš těžké k pochopení, když se mu k tomu nedostává nápomoci jeho vlastního přirozeného intelektu. Odpovědi na

první námítku je tedy jasné a správné chápaní Kánonu. Na druhou námítku Petr z Tarentaise (blahoslavený Innocent V.) odpovídá: Není pochyby o tom, že ďábel, vzhledem k zášti, kterou chová k lidskému rodu, by mohl zničit lidstvo, když mu dovolí Bůh dovoli. Skutečnost, že Bůh mu dovoluje občas škodit a občas mu v takovém jednání brání a ochraňuje před ním, přivádí ďábla k mnohem otevřenějšímu pohrdání a odporu, neboť ve všech věcech, za účelem ukázání své síly, Bůh používá ďábla, jakkoliv to ďábel nechce, jako svého sluhu a otroka. Vzhledem ke třetí námítkě, že způsobení nemoci lidu nějaké jiné újmy je vždy výsledkem lidského úsilí, neboť čarodějnice používají svoji vůli ďáblu a stává se tak ve skutečnosti jeho nástrojem, a je to její vůle, která škodí nějaké osobě nebo jí působí újmu nebo vykonává nějaký zločinný čin. Jestliže je položena otázka, zda přenos hmotných věcí z místa na místo způsobí ďáblem může být srovnáván s pohybem síly, pak odpověď zní, že ne. Neboť hmotné věci se nepohybují jen svojí vlastní, v sobě obsaženou přirozenou silou, ale může je uvádět do pohybu i to, že jsou poslušny moci ďábla, který je ze své přirozenosti nadán jistou nadvládou nad těly a hmotnými věcmi. Potvrzují, že má tuto jistou schopnost i když není schopn změnit tvar nebo formu stvořené věci, ať již od základu či přechodně, bez přidání či zapojení jiné stvořené přirodní věci. Přesto však je schopn, z Boží vůle, přemísťovat hmotné věci z místa na místo a spojením různých věcí může způsobit chorobu nebo něco jiného podle své vůle. Proto nejsou čáry a kouzla čarodějnicví podřízeny polýbu sler, protože jim není podřízen ani ďábel sám, i když jimy nastolených podminek často využívá ke svému užtiku. Odpověď na čtvrtou námítku. Boží dílo může být zničeno přičiněním ďábla v souladu s tím, co nyní říkáme s přihlédnutím k síle a projevům čarodějnicví. Protože však k nim může docházet pouze z Božím souhlasem, samozřejmě z toho nevyplyvá, že ďábel by byl silnější než Bůh. Znovu, ďábel nemůže vynalozit takové zlo k poškození Božho díla, jak by si přál, protože, když by nebyl omezován, naprosto by Boží dílo zničil.

QUESTIO II.

An Demon cum malefico concivatur.

in damones, cum nihil agant ultra suam virtutem, sed quod magis adhaerent sub cetera contemplatione veniunt, duplici ex causa haec fieri videntur. Primo quia sciunt virtutem illius contemplationis iuvare ad effectum quem magis optant. Secundo faciunt, ut homines inducant ad venerandum aliquod munus in seipso, ex qua veneratione etiam ante templum ritus idololatrie processit. Ad virtutum, quantum ad terminos argumenti super autum alchymicum, dicendum secundum sanctum Thomam in 2. diff. 6. in solutione huius argumenti, ubi declarat licet quaedam formae substantiales per artem induci possint virtute naturalis per artem in linguam, hoc tamen non potest fieri virtualiter, eo quod ars non potest inuenire semper seu contingere propria actina propriis passivis, potest tamen fieri aliquid simile, & sic alchymice faciunt aliquid simile auro, quantum ad accidentia exteriora, sed tamen non faciunt verum aurum, quia forma substantialis auri non est per calorem ignis quo vincitur alchymice, sed per calorem Solis in loco determinato ubi viget virtus mineralis, & idem calorem auri non habet operatione consequentem speciem. Et simile est de aliis ceterum operationibus. Ad propositum, Damones operantur per artem circa effectus maleficiales, & idem absque adminiculo alterius agentis nullam formam substantialem vel accidentialem inducere possunt, & quia non dicimus, quod maleficia inferant per artem absque adminiculo alterius agentis, idem etiam cum tali adminiculo potest veras qualitates egreditur aut alterius passionis inducere, sed qualiter haec adminicula seu administrationes instrumentorum habent ad effectum maleficalem cum demonibus concurrere, vel non, patebit per sequentia.

Malicia Malefica. Tom. I.

AN Catholicum sit asserere, quod ad effectum maleficalem semper habeat Demon cum malefico concurrere, vel quod unus sine altero, ut Demon sine malefico, vel e converso talem effectum possit producere. Et arguitur primo quod Demon sine malefico. August. lib. 8. quae. Omnia quae visibiliter sunt, etiam per inferiores potestates aëris fieri posse creduntur. Sed omnia necumcetera corporalia non sunt invisibilia, sed potius sensibilia, igitur etiam à demonibus fieri possunt. Praeterea ex scripturis non commenta. Iob illata, ubi ignis de caelo cecidit, & familiam cum gregibus peccatum uno impetu consumpsit, & turbam dominum despicens liberis occidit, & demon per se absque maleficio, concurrente tantummodo divina permissione, operatus est. Ergo à simili in aliis, qui maleficio adscribuntur, pater, & de seiprem viris Sare Virginis, quos Damon occidit. Praeterea, quicquid potest virtus inferior absque adminiculo virtutis superioris, potest & virtus superior absque adminiculo virtutis inferioris. Sed virtus inferior potest concitare grandines & inducere infirmitates absque auxilio virtutis superioris. Dicit enim Albertus de Proprietatibus rerum, quod salvia putrefacta, variis modis, ut ibidem ponit, si protecta fuerit in fontem, mirabiles concitabit in aëre tempestates. Praeterea dicitur quod Demon virtutis maleficio non propter indigentiam, sed propter eius quam querit peccationem. Contra Arit. 2. Ethic. Milicia est quid voluntarium, quod probat per hoc, quod nullus operatur inultu, voluntarie non volens iniustum esse: & voluntarie operantur non velle incontinentem esse.

B

Odpověď na pátou námítku může být jasné formulována takto: Planety a hvězdy nemají žádnou sílu přimutit a donutit dáby, aby uskutečnili cokoliiv bez jejich vůle, i když dáblových se zjevně schopnější se dostavit, když je kouzelníci vyvolávají, pod vlivem jistých hvězd. Zdá se, že tak činí ze dvou důvodů. Za prvé protože vědí, že síla planety napomůže dosažení účinku, který si kouzelníci přejí. Za druhé tak činí proto, aby sváděli lidi tím, že je nechají předpokládat, že hvězdy mají nějakou božskou sílu anebo skutečnou božkost, a my víme, že v dávných dobách vedl toto uctívání hvězd k tomu nejhřšnějšímu modloslužebnictví. K posledním námítkě spočívající v tom, že alchymisté vyrábějí zlatu, můžeme uvést názor sv. Tomáše (in 2. dist. 6.) k řešení těchto tvrzení, kdy probírá dábelskou sílu a jak působí. I když některé formy magiči podstatu mohou být dány vlastností a silou přírodního působení, jako například, forma ohně je dána vlastností dřeva, v žádném případě to takto nemůže být dáno univerzálně, neboť jedna vlastnost si nemůže podřizet svou charakteristiku, je-li vydělena či smíchána v daném poměru, neboť pak může dát vzniknout jen něčemu podobnému. A tak alchymisté vyrábějí tak říkajíc něco podobného zlatu, neboť podstatu zlata není utvářena zářem ohně, který užívají alchymisté, ale zářem slunce, který působí a reaguje s jistými mistry, kde se shromáždí ve a měštiná minerální síla, a proto má alchymistické zlato stejnou podobu jako to přírodní, ale není téhož druhu. A tentýž argument platí pro všechny jejich další operace. Takové je tedy naše tvrzení, že dáblové svojí činností skrz čarodějnice přinášejí dábelské jevy, přičemž je pravda, že bez použití nějakého prostředníka nemohou vytvořit žádné, a tvrdíme, že nemohou způsobovat škodu bez pomoci nějakého činitele, avšak s jeho použitím mohou způsobit choroby a jiné lidské vášně a požit, a to je skutečné a pravdivé. Jak mohou být tyto činitele anebo použít takových prostředků účinně zapojeno do spolupráce s dáby bude objasněno v následujících kapitolách.

OTÁZKA II.

Zlata se dáběl spolupřijí s čarodějnicí

Je katolické tvrdit, že za účelem získání některých kouzelných účinků musí dáběl důvěrně spolupracovat s čarodějnicí anebo zda jeden bez druhého, by nebylo dosaženo takového účinku. A první tvrzení je to, že dáběl může dosáhnout kouzelného účinku bez spolupráce čarodějnice. Tak to tvrdí Augustinus (lib. 83. quae. 2.). Všechny věci, které se viditelně odehrávají anebo které je možné vidět, mohou (tak se věří) mohou být dílem podřízených sil vzduchu. Avšak tělesné nemoci a nedůly jistě viditelné nejsou, spíše jsou rozpoznatelné smysly, a proto mohou být způsobeny dáby. Navíc, jak se dozníváme z Písma, o neštěstích, které postihly Jóna, jak z nebe spadl ohně, zasáhl jeho ovce a pozřel jeho služebníky, jak krutý vítr zbořil všechny čtyři stěny domu, které padly na jeho děti a všechny je zabily. Všechna tato neštěstí byli schopni způsobit dáběl sám, bez přispění nějaké čarodějnice, jen s Božím svolením. Dáběl tedy může vykonat mnoho věcí, které jsou často připisovány působení čarodějnic. A to je zjevně z výtu sedmi manželů dívky Sary, které zabí dáběl (Bible, Apokryfy, Tobitáš, kap. 7.). Navíc, cokoliiv je schopna vykonat moc podřízená, to může vykonat bez ohledu na sílu jí nadřazenou, a nadřazená síla může vykonat ještě více bez ohledu na sílu jí podřízenou. Avšak podřízená síla může způsobit krupobití a nemoci bez pomoci síly větší než je sama. Neboť Albert ve své práci de Proprietatibus rerum praví, že shnilá šalvě, pokud je použita tak, jak to vysvětluje, a hozena do tekoucí vody, způsobí ty nejstrašlivější bouře a hromy. Navíc je možné říci, že dáběl neuzivá čarodějnicí proto, že by potřeboval nějakého takového prostředníka, ale protože usiluje o její zkázu. Můžeme se zmínit o tom, co říká Aristoteles (3. Ethic.): Zlo je dobrovolný čin, což je dokázáno tím, že nic se neděje neoprávněně, a člověk, který výkoná znásilnění, tak činí proto, že z toho má potěšení, a nekonečně zlo jenom k dáblovu prospěchu.

& per hoc etiam legislatores puniunt malos quasi voluntarie mala operantes. Daemon ergo, si operatur per maleficam, operatur tanquam per instrumentum, & cum instrumentum dependet à voluntate principalis agentis, non voluntate agit, si concurrit, & non cit ei actio imputanda, nec per consequens puniendi. Sed contra, quod nihil possit inficere inferior absque maleficis. Primum de generatione. Omnis actio est per contrarium. Et quia non est aliquis contrarius Daemonis ad corpora, cum nihil habeat cum eis commune: ergo virtutem aliquo instrumento illi influendo virtutem ledendi per contrarium. Iuxta hoc etiam, quod maleficia possunt fieri absque opere Daemonum. Probat per *testimonium & Gloss. ad Gal. 3.* O infestati Galatae, quis vos fecerunt vitiatari non obedite. Gloss. quidam habent oculos viuentes, qui solo aspectu inficiunt alios, & maxime pueros. Est ad hoc etiam Aulicem. 6. *Naturalium lib. 3. cap. ultim.* Ita dicens: Multosque autem anima operatur in corpore alieno sicut in proprio, quemadmodum est opus oculi falsificantis & asinationis operantis. Et eandem sententiam etiam ponit Algezal. *lib. 5. Physicor. cap. 10.* Putat etiam Aulicem, licet non tenetur in illo, quod virtus imaginaria etiam absque visu possit extrinsecus corpora immutare, ubi nimis extendit virtutem imaginariam, & capimus hic virtutem imaginariam, non in quantum distinguitur contra alias virtutes sensitives interiores, ut est sensus communis, & Phantasia & estimatio, sed in quantum includit omnes illas virtutes interiores. Est bene verum, quod talis virtus imaginaria potest transmutare corpus coniunctum, scilicet illud in quo est, sicut homo potest ambulare supra trabem, quae est in medio viae. Si vero posita fuerit super aquam profundam non audebit ambulare super eam, eo quod imaginabitur in eius ani-

ma forma cadendi vehementer impreffa, cui obedit materia eius & virtus membrorum eius, & non obediunt eius dem. In hoc ergo convenit haec immutatio cum oculo falsificantis in quantum immutatur corpus proprium, primum scilicet non corpus alienum, de qua si dicatur quod talis immutatio causatur à corpore viuo, mediane anima in aliud corpus viuum. Contra. Quia ad praxentiam interfectoris manet sanguis ex vultibus occisi. Ergo etiam absque virtute animae, corpora possunt mirabiles effectus producere. Item homo vivens, & prope cadaver hominis occisi transiens, etiam non sentiendo illud, adhuc erroribus concutitur. Praxerea sicut res naturales habent quandam virtutes occultas, quarum ratio ab homine assignari non potest sicut quod adamas trahit ferrum, & multa quae August. enumerat. 20. *de Civitate. Dei.* Ita mulieres ad immutationes ficticias in corporibus alienis certis rebus vi possunt, absque auxilio Daemonum, quae etiam nosstram rationem excedunt. Et quia excedunt, non debemus propterea demonibus quasi ex maleficis in simul conueniantes ascribere. Praxerea malefici certis rebus imaginibus & rebus instrumentabilibus, quas interdum ponunt sub limine ostij domus, aut ad certa loca ubi pecudes conueniunt, aut etiam homines qui maleficantur, & interdum moriuntur. Sed quia huiusmodi effectus possunt euenire ex imaginibus illis, in quantum habent quandam influentias à corporibus caelestibus receptas, probatur. Nam sicut corpora naturalia subdantur corporibus caelestibus, ita & artificialia. Sed corpora naturalia possunt recipere quandam virtutes occultas, ergo, & artificialia. Unde videtur, quod eorum opera possent per tales imperfectiones praticarum & non per Demones. Praxerea,

tercia,

Takže když ďábel působí prostřednictvím čarodějnice, tak pouze použitá nástroj, a protože nástroj podléhá vůli toho, kdo s ním pracuje, a nečinný ze své vlastní svobodné vůle, tak daný čin nemá být dáván za vinu čarodějnicí, z čehož vyplývá, že nemá být trestána. Opačný názor však tvrdí, že ďábel nemůže tak snadno a pohotově škodit lidstvu sám, jako když jsou ony jeho služebníci. Na prvním místě můžeme uvažovat o aktu plazení. Pro každý čin, který působí na někoho druhého, je zapotřebí s touto osobou nastolit nějaký styk, a protože ďábel, který je duchem, nemůže mít takový skutečný styk s lidským tělem, neboť s ním nemá nic takového společného, a tak používá některé lidské nástroje a za tím účelem mu propůjčuje schopnost škodit tělesným slyškem. Tento názor zastává například jak je dokázáno textem a poznámkou k Biblii, Galatským, kap. 3.):

a jeho tělo a síla jeho údů by nebyly schopny tomu vzdorovat a postaviti se proti, takže onen člověk by šel dál přitmo a bez zaváhání. Tuto změnu je možné srovnat s vlivem způsobeným očima člověka, který má takový vliv, a tak dojde ke změně myšlení, aniž by přitom došlo ke skutečné změně tělesné. Dále je možné takto odpovědět i v případě, že nějaké živé tělo má schopnost svoji myslí způsobit takovou změnu u jiného živého těla. Krev z ranné rány zavražedného začne znovu vytékat v přítomnosti toho, kdo ho zbevil žít. Tedy těla i bez účasti jakýchkoliv myšlenkových sil mohou konat podobně vhodné činy a tak, když někdo živý prochází kolem těla zavražedného, přesto je zasažen strachem, a to i když se jinak mrtvého těla neobává.

O pošelhi galatšů, kdo vás tak očaroval, že nenásledujete pravdu? A v poznámce k této pasáži se mluví o těch, kteří mají jednoduše žhnout a zlovolně oči, kteří mohou pouhým pohledem škodit jiným, zejména malým dětem. K tomu též Avicenna (6. *Naturalium lib. 3. cap. ultim.*) praví: Duše může mít velmi často stejny vliv na tělo někoho jiného jako na své vlastní, neboť takové je působení očí toho, kdo pohledem přitahuje a uchvátí jiného. Stejný názor zastává Algezal v 5. knize a 10. kapitole své *Fyziky*. Avicenna rovněž uvádí, i když své tvrzení nepředkládá jako nezvratné, že síla představivosti může skutečně změnit nebo způsobit zdaní proměny jiného těla v těch případech, kdy síla představujeme je příliš neomezená, z čehož vyvozujieme, že síla představivosti nemá být považována za příliš vzdálenou ostatním lidským schopnostem vnímání, neboť jim všem je společná a vzata šířeji je všechny v sobě zahrnuje. A to je pravda, protože taková síla představivosti může ment přislušná těla jako, například, je člověk schopen kráčet podél nějaké rovné přímky vytyčené středem ulice. A i kdyby tato přímka vedla nad hlubokou vodou, nezdráhal by se jí následovat, protože jeho představivost by v jeho myslí silně potlačila myšlenku na pád

Znovu tedy, jsou v přírodě některé věci, v nichž jsou obsaženy jisté skryté síly z důvodu, které člověk nezná, tak je tomu, například, v případě magnetice, který přitahuje železo a mnoho dalších takových věcí, které vypticavá Augustin (20. *De Civit. Dei.*). A tak ženy někdy za účelem způsobení změny v tělech jiných používají jisté věci, které přesahují naše znalosti, avšak děje se tak bez jakékoliv pomoci ďábla. A přestože takto naše znalosti přesahují, nesmíme je připisovat ďábelské síle, jako bychom ji měli připisovat kouzla dělání čarodějnicemi. Dále, čarodějnice používají různé obrazy a jiné podivné amulety, které obvykle umísťují pod prahy domovních dveří anebo na louky, kde se pasou stáda anebo dokonce i tam, kde se strumažádjí lidé, a tak vřhají kouzla na své oběti, o nichž se ví, že často zemřely. Protože z těchto obrazů pochází takové mimotřádné působení, zdálo by se, že jejich vliv je úměrný vlivu hvězd na lidské tělo, neboť přirozená tělesa jsou ovlivňována nebeskými tělesy a tak i umělé vytvořená tělesa mohou být ovlivňována podobně. Avšak přirozená tělesa mohou některé tajně, ale dobře umělé vytvořená tělesa mohou být takto ovlivněna. Takže je jasné, že ti, kteří konají léčitelské úkony, je mohou konat prostřednictvím těchto dobrých vlivů, a není zde vůbec žádného spojení s nějakou ďábelskou silou.

terea, si vera miracula possint fieri ex portate natura, in eo quod operatur, ita & miranda & horribilia & stupenda opera ex virtute nature, probatur. Nam Greg. dicit 2. Dial. Sancti miracula faciunt, aliquando ex prece, aliquando ex portate: Exemplum datur de viroque. Petrus orando suscitavit Thabitam mortuam: Ananiam, & Saphiram mentientes, morti increpando tradidit absque prece. Ergo & homo per virtutem suae animae poterit materiam corporalem in alteram etiam transmutare, seu immutare de sanitate in infirmitatem, & e contrario. Præterea, corpus humanum est nobilius quam alia corpora inferiora, sed propter appetentiam rationem animae humane immutatur corpus humanum ad calorem & frigus, ut patet in iaculentibus & timentibus, immò etiam hæc immutatio pertingit quandoque vique ad agilitatem & motum. Ergo multo magis poterit sua virtute materiam corporalem immutare. Sed contra est. Substantia spiritalis, non potest imprimere aliquam formam, nisi administrato alterius agentis, ut supra tactum est. Vide & August. in præfatio libro: Non est purandum istis transgressoribus Angelis ad nutum servare hanc vtilitatem rerum materiam, sed soli Deo. Ergo, mulieris homo ex portate naturali efficere potest effectus maleficiales. Respondet quia non defuit errantes in hac materia, maleficus excrucians, & Demones tantummodo aut inculpantes, aut quibusdam naturalibus transmutationibus certam factam accipientes. Ideo horum filias ostenditur, primo per descriptionem maleficarum de qua Isidor. 8. *Eymol. cap. 9.* Malefici dicuntur ob facinororum magnitudinem, scilicet, mala præcunctis malefactoribus effcientia, unde subdit: Hi elementa concutiant, opere scilicet Demonum, ad grandines & tempestates concitandas. Item dicit

mentes hominum turbant, intellige ad amantiam, odium & amorem inordinatum. Item subdit, hæc sine vilo veneni haustu, violentia tantum carminis animas intercutiunt. Ad idem 26. *quest. 5. c. Nec mirum, & sunt verba Augustini in dict. lib. de Civit. Dei.* vbi declarat qui dicitur magi & malefici. Magi sunt, qui vulgo dicuntur malefici, & ob facinororum magnitudinem sic nuncupantur. Hi sunt, qui permittit Dei elementa concutiant, hominum turbant mentes, minus confidunt in Deo, ac sine vilo veneni haustu, violentia tantum carminis intercutiunt homines. Vide & Lucanus, mens hausti nulla sanie polluta veneni incantata perit, demonibus enim accitis audent ventitare & quousque suos periniant malis artibus inimicos. Ex quibus patet quod in huiusmodi operibus semper habent Demones cum malefici concutere. Secundo quia cum quadamplures effectus panales assignare possimus, scilicet miniferiales, noxiales, maleficiales & naturales: & miniferiales dicuntur qui ministerio bonorum Angelorum, sicut noxiales malorum spirituum immittuntur. *Moyseis enim Ægyptum in decem plagis ministerio bonorum percussit.* Vbi Magi in noxiam tantum per malos spiritus concurrunt. Et triam pestem propter peccatum David circa numerationem populi commisit, & de 72. millibus hominum vna nocte perierat per exercitum Sennacherib, vique hæc per Angelos Domini, id est, per bonos Dominum venerunt & cognoscentes peccata fuerunt. Noxiales vero effectus cum in scripturis nominantur immisiones per Angelos malos, secundum quas populus ille in deserto sepe percussus fuit. Et maleficiales effectus dicuntur, quando Demon per Maleficos & per Magos operatur. Sicut & naturales, qui ex insipientibus corporum caelestium ex istis

B 2 infirio-

Dæle se zdá, že ty nejmimořádnější a nezárádnější události se dějí působením přírodních sil. Díky nim dochází k těm úžasným i hrozným i úchvatným věcem. Tak to říká Řehoř (2. Dial.): Svati konají zázraky, někdy modlitbou, někdy svojí vlastní silou. Máme příklady obojího: Sv. Petr modlitbou oživil mrtvou Tabitu. Když káral Ananiáše a Zafiru, skolil je bez modlitby. Tedy člověk může svým myšlenkovým působením změnit hmotné tělo v jiné anebo jeho zdraví proměnit v nemoc a naopak. Dále, lidské tělo je vznešenější než jakékoli jiné tělo a pouhým hnutím mysli se může změnit a stát se horkým nebo chladným, jako je tomu v případě člověka, který se hněvá nebo se bojí, a ještě mnohem větší změny se odehrávají, pokud jde o nemoc a smrt, které mohou svojí silou hmotné tělo hodně změnit. Je však třeba připustit jisté skutečnosti. Vliv mysli nemůže zapůsobit na žádnou formu bez účasti nějakého tintelet, jak jsme řekli výše. A toto jsou Augustinova slova v knize, kterou jsme již citovali: Je neuvěřitelné, že by andělé, kteří padli z nebes, mohli následovat nějaké hmotné věci, neboť následují pouze Boha. A ještě méně je uvěřitelné, že by člověk mohl svým přirozenými schopnostmi způsobovat mimořádné a dábelské jevy. Taková musí být odpověď a dokonce i dnes jsou mnozí, kteří se v tomto bodu značně mylí, když omlouvají čarodějnice a celou vinu kladou jen na sílu dábla anebo tyto změny považují za přirozené. Tyto omyly je možné snadno vysvětlit. Za prvé pomocí opisů čarodějnic, který podává Isidor (8. Eymol. cap. 9.) Čarodějnice jsou tak nazývány pro černotu své viny, tak říkajíci jsou jejich skutky horší než činy jiných kouzelníků. Pokračuje: Za pomoci dábla rozpoutávají a misí živily a působí přiserné bouře a krupobití. Dále říká, že matou myslé lidí a vedou je k šílenství, nezdravě záští a k nerádné rozkoši. Znovu, pokračuje, mohou i zničit život jen působením samotných svých kouzel tak, jako by byl použit jed. K tomuž 26. quæst. 5. c. Nec mirum a Augustinova slova (in dict. lib. de Civit. Dei), kde uvádí, kdo skutečně jsou kouzelníci a čarodějové. Kouzelníci, obecně zvaní čarodějové, jsou zde rozděleni podle velikosti svých zločinů. Jsou to ti, kteří s Božím svolením rozpoutávají živily, ti, kteří matou lidské mysli tak, že tyto ztrácejí svojí víru v Boha, a hroznou silou svých dábelských kouzel, aniž by použili nějakého skutečného jedu, zabíjejí lidské bytosti. Jak říká Lucanus: Mysl, která nebyla narušena nějakým škodlivým nápojem, mizí za kleta nějakým zlym kouzlem. Ve skutečnosti se zdráhají lidstvu působit škody anebo dokonce zničit nepřitele svým zlym kouzly, a proto si na pomoc vyvolávají dáblý. A je jisté, že úkony tohoto druhu čarodějnice konávají v úzkem sepeři s dáblem. Za druhé jsou čtyři druhy trestů: požehnan, škodlivé, způsobené čarodějnic-tvím a přírodní. Požehnané tresty jsou uvalovány prostřednictvím dobrých andělů stejně jako škodlivé tresty pocházejí od dábelských duchů. Možná postihl Egypt deseti ranami prostřednictvím dobrých andělů a kouzelníci byli schopni předvést pouze tři z těchto zázraků za pomoci dábla. A mor, který dopadl na tři dny kvůli hříchu Davida, který (pyšně) počítal lid, a 72. 000 lidí, kteří byli skoleni jedine noci v armádě Senacheribově, to byly zázraky způsobené Božími anděly, tedy dobrými anděly, kteří se báli Boha a kteří věděli, že plní jeho příkazy.

Některá újma je ovšem způsobována prostřednictvím špatných andělů, v jejichž ruce byli často vydáváni děti Izraele na poušti. A tyto újmy jsou jednoduše dábelské a dábel, který působí prostřednictvím čarodějů a kouzelníků nic víc nepřináší. Jsou ještě přírodní škody, které nějakým způsobem závisají na uspořádání nebeských těles, jako úmrtí, neúroda, krupobití a podobné přírodní jevy.

Natura inferioribus circa mortalitates, Acillitates retraham & grandines, & hanc similia cantantur.

Et inter hos effectus magna fit diffinitio à Dæmone percussus & non maleficis, idco nihil ad propofitum. Si qui verò curiosus infanter ficut plerumque hac materia curiosus pariter à maleficarum defenforibus infamias, temper in cortice verborum aërem veherantes, & medullâ veritatis nunquam penetrantes: Cur Iob non maleficis afflicta per Dæmonem ficut noxialis percussus fuit? His curiofus etiam respondi potest, quod Iob fuit percussus à Diabolo solum & non mediante Malefico vel Malefica.

Tempore non mediante Malefico vel Malefica. Iob Maleficis non percussus fuit, sed Diabolo solum. Quia hoc genus superstitioſis nondum erat inventum: Divina tamen providentia voluit, vt potestas Dæmonis mundo, ad præcedendum eius infidias pro Deo gloria innotesceret, cum nihil nisi à Deo permittis efficere possit. Et de tempore quidem, quo primum genus superstitioſis inventum fuit: dico primum genus, quoad Dæmonum invocacionem, non quoad putam Idololatram: Dicit Vincencius in *Speculo Hispaniâ*, allegans plures Doctores, quod primus inventor artus Magice & Mathematicæ fuit Zoroastrius, qui dicitur fuisse Cham fratrem operis Noë. Hic secundum Augustinum dicitur, quod Cham fuit natus de *Cintra Dei*, solus tunc natus, & hoc non nisi opere Diaboli. Hic etiam cum esset rex, superatus est à Nino filio Beli, qui edificavit Ninivem, vel amplius, sub quo cepit regnum Assyriorum tempore Abrahamæ. Hic etiam Ninus, ob inordinatum amorem patris fecit fieri imaginem patris mortui, ad quam quicunque confugiebant malefactores, liberi erant ab omni punitione debita. Et ex hoc caperunt homines imagines adorare, vt Deus, sed hoc post primum aetatem: quia sub illo tempore non

erat Idololatia propter recentem memoriam creationis mundi, vt dicit Sanct. Thom. in 2. quæst. 95. artic. 4. Vel etiam incepit à Nembroth, qui cogebat hominem ignem adorare: & sic in secunda ætate incepit Idololatia, quæ est primum genus superstitioſis, ficut Divinitio secundum oblectantia tertium.

Maleficorum autem ritus reduitur secundum ad secundum genus superstitioſis, sicut licet ad Divinationem, quæ fit per experiam Dæmonum invocacionem: Cuius etiam sunt tria genera, scilicet, Necromantia, Planctarij, seu potius Mathematici, & Divinitio per Somnia.

Hæc idco potius, vt prius ledor intelligat noxius illis artes non subitio, sed procelu tempus fuisse inventas, nec abſolum esse afferere, Maleficis tempore Iob non fuisse. Sicut enim per incrementa temporum, vt Gregor. in *Moralibus* dicit, crevit scientia Sanctorum: ita & novæ artes Dæmoniorum: Et ficut iam repleta est terra scientia Domini, *Esa. ii.* Ita iam mundi vespere ad Occidum declinare, & malitia hominum exerceſcente, & charitate refrigerante, superabundat operibus maleficorum iniquitas.

Ipe tamen Zoroastrius cum esset inventus illis artibus, solummodo confideratione Astronomi à Diabolo succensus est. Hæc vbi supra.

De tempore autem quo Malefici incipiunt cum Dæmonibus ad maleficam inferenda conueniſſe, factum est supra. Et habetur Exodi libro septimo quoad Magos Pharaonis, qui in plagis imper Assyrium Dæmonum affluantia, ficut Moyſes ministerio bonorum Angelorum, signa pluitima perpetrarunt.

Vnde concluditur veritas Catholice, videlicet, quod ad effectum noxialis, licet non ad effectum noxialis, tempore habet maleficis cum Dæmonibus.

Quantum ad effectum noxialis, licet non ad effectum noxialis, tempore habet maleficis cum Dæmonibus.

Quantum ad effectum noxialis, licet non ad effectum noxialis, tempore habet maleficis cum Dæmonibus.

Quantum ad effectum noxialis, licet non ad effectum noxialis, tempore habet maleficis cum Dæmonibus.

Quantum ad effectum noxialis, licet non ad effectum noxialis, tempore habet maleficis cum Dæmonibus.

Quantum ad effectum noxialis, licet non ad effectum noxialis, tempore habet maleficis cum Dæmonibus.

Je zjevné, že mezi všemi těmito událostmi a jejich okolnostmi a přičinami jsou znatě rozdíly. Protože Job byl postizen zlou chorobou prostřednictvím ďábla, avšak to nemá významu. A když se někdo příliš obratný a zchytralý ptá, jak je možné, že Job byl postizen touto chorobou bez pomoci nějaké čarodějnice nebo kouzelníka, ať se dozví, že mlátí pouze do vzduchu a nedozvídá se nic o tom, co je skutečně pravda. Neboť v Jobových časech nebylo kouzelníků ani čarodějnic a nekonaly se takové ohavnosti. Avšak Boží prozřetelnost si přála, aby na Jobově příkladu bylo ukázáno, jak děbelská moc může panovat i nad dobrým člověkem, z čehož se může me naučit, jak být na strážní před Satanem a ještě, jak z příkladu tohoto svatého praotce vyzařuje Boží sláva, ježto se neděje nic než to, co Bůh dovolil. S přihlednutím k času, v němž se tato děbelská pověra, tedy čarodějnicťví, objevuje, musíme za prvé rozlišit následovníky ďábla od těch, kteří jsou jeho pouhými uctívající. A Vincent (z Beauvais) (in *Speculo Historiali*) cituje mnoho učeníků autorit a říká, že první, kdo praktikoval umění čarodějnicťví a astrologie byl Zoroaster, o němž se říká, že byl Chamem, Noemovým synem. Zde Augustinus (de *Civitate Dei*) uvádí, že se Cham, když se narodil, hlasitě smál, a tím je ukázáno, že to byl služebník ďábla, a že, i když byl velkým a mocným králem, byl poražen Ninem, synem Bela, který postavil Ninive a který vládl asyrskému království za Abrahamových časů.

Quantum ad effectum noxialis, licet non ad effectum noxialis, tempore habet maleficis cum Dæmonibus.

Quantum ad effectum noxialis, licet non ad effectum noxialis, tempore habet maleficis cum Dæmonibus.

Quantum ad effectum noxialis, licet non ad effectum noxialis, tempore habet maleficis cum Dæmonibus.

Quantum ad effectum noxialis, licet non ad effectum noxialis, tempore habet maleficis cum Dæmonibus.

Quantum ad effectum noxialis, licet non ad effectum noxialis, tempore habet maleficis cum Dæmonibus.

Quantum ad effectum noxialis, licet non ad effectum noxialis, tempore habet maleficis cum Dæmonibus.

Quantum ad effectum noxialis, licet non ad effectum noxialis, tempore habet maleficis cum Dæmonibus.

Quantum ad effectum noxialis, licet non ad effectum noxialis, tempore habet maleficis cum Dæmonibus.

Quantum ad effectum noxialis, licet non ad effectum noxialis, tempore habet maleficis cum Dæmonibus.

Quantum ad effectum noxialis, licet non ad effectum noxialis, tempore habet maleficis cum Dæmonibus.

Tag Ninus ze své nezdравé lásky k otci, přikázal po jeho smrti udělat jeho sochu a kterýkoliv zločinec se k ní uchýlí, tak byl osvobozen od jakéhokoliv trestu, který by na něj jinak mohl dopadnout. Od těch dob lidé začali uctívat zobrazena jako by to byly bohové, k čemuž ale došlo v těch nejranějších letech historie, neboť v těch nejprvnějších časech nebylo žádné

modláství, neboť lidé ještě chovali vzpomínku na stvoření světa, jak říká sv. Tomáš (in 2. quæst. 95. artic. 4.). Anebo může modláství pocházet od Nembrotha, který nutil lidi k tomu, aby uctívali oheň, a tak v druhém věku světa začalo modláství, které je ze všech pověr na prvním místě, jako vyvolávání duchů a věštění na druhém místě a sledování času a ročních dob na třetím.

Praktiky čarodějů se zahrnují do druhého druhu pověr, tedy do vyvolávání, neboť jde o výslovné vyvolávání ďábla. A jsou tři druhy této pověry, nekromantie, planetární, tedy matematici, a hádání ze snů.

Vysvětlil jsem vše tak zdlouhavě, aby čtenář pochopil, že tato děbelská umění nezachvátla svět náhle, ale spíše, že se postupem času rozvíjela, a proto nebylo nepřipadně zdůraznit, že za Jobových dnů nebylo žádných čarodějů. Ale jak šly roky, jak říká Řehoř (in *Moralibus*), prosulost svatých rostla a proto děbelská moc silně la stejně jako ďábel. Bible praví: Země je naplněna znalostí Pána (Izajáš, kap. 11). A proto o tomto soumraku a věteru světa, kdy hřích kvele na každé straně a na každém místě, kdy láska k bližnímu stále více ochlábá, zlo čarodějnic a jejich útlak překypuje.

A jak byl Zoroaster cele oddán svému kouzelnickému umění, byl to sám ďábel, kdo ho ponoukal ke studiu a pozorování hvězd. Velmi brzy uzavřeli kouzelníci čarodějové smlouvy s ďáblem a spojovali se s ním, aby škodili lidským bytostem. Tak to dokazuje Bible, 2. Mojžíšova, kap. 7., kde farónovi kouzelníci děbelskou silou předvádějí mimořádné divy, když napodobovali ty rány, které Mojžíš silou dobrých andělů uvrhl na Egypt.

Odtud vychází katolická pravda, podle níž se čarodějnice může spolčovat a také se spolčuje s ďáblem, aby působila zlo. A na každou námítku je možné krátce odpovět takto.

monē concurrere. Et per haec patet responso ad argumenta.

Nam ad primum non negatur, quin effectus noxiales, qui vixibiliter emanantur super homines iumenta, terra fruges, & qui etiam ex influentis corporum caelestium sapē pronuntent, intendantur. Dicit enim August. 4. de Civitate Dei: Daemonibus substant ignis & aēr, quantum eis à Deo permittitur: Patet & per Glossam super illud: *Inmissores per angelos malos*: quae dicit, Deus punit per malos Angelos. Ex quibus etiam patet responso ad secundum de Job, & ex his quae prius facta sunt de initio artis Magicae. Et ad tertium, de salina putrefacta, & in putrem proiecta dicitur, quod licet sequatur effectus noxiales absque auxilio Daemonis, licet non absque influentia effectus caelestis. Loquitur autem de corpore maleficis: Vide non est simile. Ad quartum dicitur verum esse, quod Daemones vivunt Maleficis tantummodo propter eorum perditionem. Et cum inferat quod non essent putendi, quia concurrunt tanquam instrumenta, quae moventur ad nutum non proprium, sed principalis agentis. Respondetur, quod sunt instrumenta animata & libere agentia, & licet post expressam pactum, initium cum Daemonibus non iam sint sine libertate, quia ut ex eorum fissionibus acceptimus, & loquor de maleficis combustis, ad plurima malefica coactes, si verbera Daemonum subterfugerent, non cooperantur, prima tamen professione, qua sponte se Daemonibus subiecerunt, manent ligatae.

Ad alia verò argumenta in quibus probatur, maleficiales effectus posse absque opere Daemonum à ventis procurari. Dicitur, quod ex vno particulari concludere vniuersale est distonum rationi. Et cum in tota (ut videtur) Scri-

ptura Sacra, non inuenitur tale: nisi hic ubi agitur de fascinatione seu inuratione ventularum, ideo non valet per hoc concludere, quod semper habeat in euenire. Insuper est dubium per Gloss. An absque opere Daemonum talis fascinatio fieri possit, eò quod ex Glossis ibi elicitor, quod Fascinatio causatur tripliciter. Vno modo dicitur hinc fascinatio sanctorum, quae fit per artem Magicam, & sic potest fieri ministerio plerumque Daemonum, nisi prohibeantur à Deo, immmediate mediante, vel ministerio sanctorum Angelorum. Secundo modo potest dici inuidia, ut ibi Apostolus dixit: Quis vos fascinavit, id est, tanto odio persecutus est. Tertio, quod ex tali odio fit immutatio ad malum in corpore alicuius per oculos alterius aspicientes in eum.

Et de fascinatione hoc modo dista communico loquuntur Doctores secundum quem modum Avicenna & Algazel, in argumentis deducitur, loquuntur. Nam & S. Thom. hanc fascinationem declarat 1. 2. q. 117. per hunc modum. Et forte inquit, imaginatione anima immutatur spiritus corporis coniuncti, quae quidem immutatio spirituum maxime fit in oculis, ad quos subtiliores spiritus protrahunt. Oculi enim inficiunt aërem continuu vsq; ad determinatum spatium. Per quem modum specula si sint noua & pura, contrahunt quandam impuritatem ex aspectu multius mensuratae. Ut Arist. dicit in lib. de som. & vigilia. Sic igitur, cum aliqua anima fuerit vehementer commota ad multam, sicut maxime ventis contingit, efficitur secundum modum praedictum, aspectus eius ventis & noxiis, & maxime pueris, qui cum non habent corpus tenent, & facile recipiuntur impressionis. Subdit tamen, quod possibile est etiam quod Dei permissione vel ex aliquo occulto facto cooperentur ad hoc malignis Demonibus, cum quibus Sortilege ventis pacta aliquod habent.

Et de fascinatione hoc modo dista communico loquuntur Doctores secundum quem modum Avicenna & Algazel, in argumentis deducitur, loquuntur. Nam & S. Thom. hanc fascinationem declarat 1. 2. q. 117. per hunc modum. Et forte inquit, imaginatione anima immutatur spiritus corporis coniuncti, quae quidem immutatio spirituum maxime fit in oculis, ad quos subtiliores spiritus protrahunt. Oculi enim inficiunt aërem continuu vsq; ad determinatum spatium. Per quem modum specula si sint noua & pura, contrahunt quandam impuritatem ex aspectu multius mensuratae. Ut Arist. dicit in lib. de som. & vigilia. Sic igitur, cum aliqua anima fuerit vehementer commota ad multam, sicut maxime ventis contingit, efficitur secundum modum praedictum, aspectus eius ventis & noxiis, & maxime pueris, qui cum non habent corpus tenent, & facile recipiuntur impressionis. Subdit tamen, quod possibile est etiam quod Dei permissione vel ex aliquo occulto facto cooperentur ad hoc malignis Demonibus, cum quibus Sortilege ventis pacta aliquod habent.

Nebot za prvé, nikdo nepopírá, že jisté škody a újmy, které reálné v iditelné posíhují lidi, zvířata, plody země a které často přicházejí pod vlivem hvězd, mohou být také často způsobeny dáblý, když jim Bůh dovolí toto vykonat. Nebot Augustinus (4. De Civitate Dei) praví: Dáblové mohou využívat jak ohně, tak vzduchu, pokud jim to Bůh dovolí. A k tomu poznámka: Bůh trestá sílu špatných andělů. Z toho zjevně vychází odpověď na jakoukoliv námitku týkající se Jób a na jakoukoliv námitku, která by mohla povstat z našeho popisu začátku kouzelnictví ve světě. Nebot za třetí, pokud jde o shnilou šalvěj která, když je hozena do tekoucí vody, způsobí, jak bylo řečeno, nějaký zlý účinek bez dáblovy pomoci, i když spojení s vlivem jistých hvězd nelze plně vyloučit, zdůraznili bychom, že nezámyslně věstí rozpravu o dobrém či zlém vlivu hvězd, ale pouze o vlivu čarodějnicí, takže tato věc stojí mimo. Pokud jde o čtvrté tvrzení, je jisté pravda, že dábel jenom využívá čarodějnic, aby způsobil jejich zkázu a zničil je. Avšak když z toho vyvozeno, že nemají být trestáni, protože působí pouze jako nástroj, který není veden jejich vlastní vůlí, ale vede její vůle a potěšení jejich představeného a hybatel, je zde hotová odpověď. Protože jsou lidskými nástroji a konají volně a i když uzavřeli úmluvu a smlouvu s dáblem, přesto se těší naprostě svobodě: nebot, jak bylo zjištěno z jejich vlastních výpovědí – a mluví o ženách, které byly odsouzeny a upáleny na hranici a které by byly donuceny snášet pomstu a zlo a škodu, jestliže by si přály uniknout testu a ranám způsobovaným dáblem, i tyto ženy spolupracují s dáblem dobrovolně, nebot jsou s ním svázány proto, že se nechtějí ze všeho svobodně a o své vůli oddaly jeho moci.

Přihledněme k těm jiným argumentům, v nichž je dokázáno, že jisté staré ženy mají skryté znalosti, které jim umožňují způsobovat mimořádné a

jisté zlé následky bez dáblovy pomoci. Je třeba rozumět, že vyvozovat z jedné částečné věci všeobecné tvrzení je proti zdravému rozumu. A když, jak se zdá, v celém Písmu svatém není možné najít žádný takový příklad, a i když se zde mluví o kouzlech a čtářích, které dělají staré ženy, nelze z toho vyvozovat, že je to vždy tento případ. A o tom se pochybuje i v komentářích. Tato kouzla či uhranutí je možné rozdělit do tří druhů. Za prvé, smysly jsou oblouzeny a to je skutečně možné způsobit kouzlem, tedy dábeliskou silou, pokud to Bůh dovolí. A smysly poté mohou být osvíceny mocí dobrých andělů. Za druhé, uhranutí může způsobit jisté kouzlo vedoucí na scestí, tak jak to říká apoštol (míněn sv. Pavel): Kdo vás obloudil? Na třetím místě je jisté uhranutí vržené na někoho očima druhé osoby, a to může být škodlivé a špatné.

A je to toto uhranutí, o němž hovoří Avicenna a Algazel a zmiňuje se o ní také jako druhý sv. Tomáš (1. p. q. 117). Nebot říká, že mysl člověka může být změněna vlivem jiné mysli. A že tento vliv, který je uplatněn na jinou osobu často pochází z očí, nebť v očích se může koncentrovat jistý jenný vliv. Nebot oči směřují svým pohledem na jistou věc, aniž si všimají těch ostatních, a i když je vidění dokonale jasné, pokud pohled padne na nějakou nečistotu, jako je například, žena během menstruace, jako by se oči chtěly zaměřit právě na tuto nečistotu. To říká Aristoteles in lib. de som. & vigilia. A tak pokud je něčí duch zasazen zlovolnosti či zvrstivosti, jak je tomu často v případě starých žen, potom jim jejich narušený duch kouká z očí, takže jejich tváře jsou tv nejhorší a neškodlivější a často děsí malé nedospělé děti, které jsou mimořádně vnitřně. A je možné, že často je to tak přirozené, s Božím souhlasem, na druhou stranu je ovšem také možné, že tyto zlé pohledy jsou často podnětány zlomyšlností dábla, s nímž staré čarodějnice uzavřely nějakou tajnou smlouvu.

Est ergo questio super influentias corporum celestium, in qua res alij errores reprobandur, & est quinta in ordine. Sed pro ampliori præmittitur declaratio, etiam obviandum quibusdamque præternis obiectioibus.

Quæritur de Maleficorum operibus, quoad quinquaginta causam, quæritur ex illis reprobando, ex quibus infuere non possunt, quinam verò concludendo, scilicet, virtutem intellectivam, ex qua fluere habent, quæ & licet bona sit secundum naturam, est tamen male secundum voluntatem.

Quæritur autem cur reprobantur contra illos, qui aut Malefici, aut eorum opera esse negant, & sunt corporum Celestium influentia, illorum corporum & orbium motores mouentia, hominum excrecens malitia, & imaginum ac characterum & verborum effracia. Præterea corpora Celestia mouentur à substantiis spiritibus, secundum Theologos & Philosophos omnes. Sed illi spiritus sunt superiores animabus nostris, sicut & corpora Celestia corporibus nostris, ergo ambobus infirmal habent imprimere in animam, & corpus hominis ad cantandam quoscunque actus humanos.

Sed pro ampliori intellectu solutorum, aliqua dubia mouentur, ex quorum solutione veritas magis patebit. Videtur enim obflare primo illud quod *superius dictum* est. Quid substantiæ spirituales non possunt transmutare corpora ad aliquam naturalem formam, nisi adminiculo alterius agentis. Ergo merito minus hoc poterit efficere imaginatio quantumque fortis in anima. Præterea est articulus condemnatus in plerisque Vniuersitatibus, præcipue tam Parisiensi, quod incantator aliquid quodammodo in formam solam vitæ, eo quod fiat intelligenter superiores impingunt inferioribus, sic anima intellectus impingit in animam &

etiam in animam sensitiuam. Item ad hoc est articulus condemnatus, quod materia excreta obediunt substantiæ spirituali, si intelligatur simpliciter, & secundum omnem transmutationem: Quia sic soli Deo, ut prius paruit obedit.

His vitis falsitatio de qua loquimur, quæritur sit possibilis, & quæritur non, declaratur. Non enim est possibile homini, quod per naturalem virtutem animæ suæ, per oculos calorem virtutem emittat, quæ non mediante transmutatione proprii corporis, neque medijs, non eueniant infere posse corpori hominis quod absque, maxime cum secundum opinionem communiorem videtur, non est etiam possibile hominis, quod per virtutem naturalem animæ suæ, pro voluntate sua transmutationem faciat, imaginando in oculis suis quæ mediante transmutatione medijs, scilicet actis, possit corpus hominis quem absque in aliquam transmutare qualitercunque, secundum quod sibi placuerit.

Et quia secundum hos duos modos prædictos non potest vnus homo alium facinare: cum nulli hominum potest inesse talis virtus per naturalem virtutem animæ suæ. Ideo velle probans quod maleficiales effectus possent produci ex naturali aliqua virtute super ad infringendum onera maleficorum, quæ virtute Daemonum sunt, est plurimum alienum à veritate. Quia etiam secundum hos duos modos falsitatio & maleficio reprobantur, sicut & prædicti duo articuli.

Qualiter tamen sit possibilis, licet superius dictum sit, tamen clarius sic deducitur. Porro enim contingit, quod homo vel mulier sapiens corpus alienum puri mouet spiritum, mediante visu & imaginatione, vel aliqua passio-
ne sensibili. Et quia passio sensibilibus est

Následující otázka vzniká v souvislosti s vlivem nebeských těles a zde shledáváme tři velmi obvyklé chyby, které probereme tak, jak přikročíme k vysvětlení jiných záležitostí.

Pokud jde o čarodějně skutky, shledáváme, že některé z nich mohou být přičteny myšlenkovému vlivu na jiné osoby a že v některých případech může být takový myšlenkový vliv i dobrý, avšak je to jeho účel, který jej činí zlým. A jsou zde čtyři základní tvrzení, které je třeba postavit proti těm, kteří popírají, že jsou čarodějnice, které mohou konat, nebo čarodějné skutky, které mohou být uskutečněny, ve spojení s jistými planetami a hvězdami a že zlovlnost lidských bytostí může být způsobena újma prostřednictvím vytváření obrazců, používání kouzel a psaní tajemných písmen. Všichni teologové a filozofové souhlasí s tím, že nebeská tělesa jsou vedena a směřována jistými duchovními prostředky. Tito duchové jsou však nadřazeni našim myslím a dusím tak, jako jsou nebeská tělesa nadřazena jiným tělesům, a proto mohou ovlivňovat jak tělo, tak i duši člověka, takže je nucen a veden ke svému lidskému konání. Chceme-li dosáhnout ještě úplnějšího řešení této otázky, můžeme uvažovat o jistých obtížích vyplývajících z rozpravy, v níž se ještě mnohem jasněji přiblížíme pravdě. Za prvé duchovní látka nemůže přeměnit těleso do nějakého jiného přirodního tvaru jinak než prostřednictvím nějakého činitele. Proto jakkoliv silný může být myšlenkový vliv, nemůže způsobit žádnou změnu v lidské mysli nebo rozpoložení. Dále, několik univerzit, zvláště ta v Paříži, zavrhlo následující větu: Kouzelník je schopen svrhnout velblouda do hlubokého příkopu pouze tím, že na něj zaměří svůj pohled. A protože tento článek, tedy zjednodušeně řečeno to, že hmotné těleso může podlehnout nějaké duchovní látce, je zavrženo, je třeba říci, zda takové

podlehnutí v sobě zahrnuje i uskutečnění nějaké opravdové změny či proměny. Neboť je třeba v této věci zít v úvahu to, že je to pouze Bůh, jemuž vše zcela podléhá.

Majice toto na paměti, brzy zjistíme, jak je možné uhanout či ovlivnit očima, o němž jsme hovořili. Neboť není možné, aby člověk přirozenou silou své mysli mohl vyslat tuto sílu ze svých očí bez účasti svého vlastního těla anebo nějakého prostředníka a mohl tak způsobit újmu na těle jiného člověka. Ani není možné, aby člověk přirozenými silami své mysli mohl podle své vůle způsobit nějakou změnu a nasměrováním této síly prostřednictvím svých očí zcela proměnit tělo toho člověka, na něhož upře svůj pohled dle své vůle a libosti.

A proto žádný člověk nemůže ani tímto způsobem, přirozenými silami své mysli ovlivnit někoho jiného a uhanout ho, neboť žádný člověk svými přirozenými silami nemá sám o sobě takový mimořádný vliv. Proto je velmi daleko od pravdy, jestliže bychom chtěli dokázat, že zlé účinky mohou být způsobeny nějakou přirozenou silou, a že potom je taková přirozená síla je silou d'ábla. Přičemž má být odsouzen také druhý z těchto dvou způsobů uhanutí stejně jako předchozí dva články.

Přesto můžeme jasněji ukázat, jak je možné, že důkladný pohled může způsobit újmu. Může se stát, že když se muž nebo žena upřeně zadívá na nějaké dítě, toto dítě podlehnouví síle pohledu a síle představivosti, může získat nějaký velmi přímý smyslový vjem. A vjem tohoto druhu je často doprovázen tělesnou změnou a protože oči jsou jedním z nejjemnějších tělesných orgánů, jsou k takovým vjemům velmi náchylné. Proto se může docela dobře stát, že oči získají nějaký španý vjem a změní se k horšímu, neboť hnutí mysli a pohyb těla je velmi často vyjádřen a ukázán zvláště v očích.

Articuli
damus
in Aca-
dentis.

Articuli
damus
in Aca-
dentis.

Articuli
damus
in Aca-
dentis.

Articuli
damus
in Aca-
dentis.

cum

re quantumcunque infectionem recipiente, & cum anime reperirentur. Sed hæc nihil concludunt aduersus operam Maleficorum, cum omnia illa naturaliter (vt dictum est) fieri valeant.

Ad tertium, sicut dictum est supra, Maleficorum ritus deducuntur ad certum genus superstitiosum, quod dicitur Diuinitio: rebus vero superstitiosæ vt in obsecrationis quibusdam reductitur ad certum genus, ideo argumentum non est simile: demum etiam, quia recurrent non ad quamlibet Diuinitatem, sed ad illam, quæ sit per presertim Daemonum inuocationem, & hoc etiam cum multis modis fieri possit, sicut per Necromantiam, Geomantiam, & Hydromantiam, &c. Implicatur Solis, *quæst. art. 5.*

Ideo hæc diuinitio Maleficorum, vbi maleficus sunt intenti, sicut sapientum gradum in flagitio tenet, ita & aliud iudicium de eo existit. Vnde quando arguitur, quod quia occultus rerum virtutes cognoscere non possumus, & Malefici etiam occultis rebus intendunt: Dicitur, quod si intenderent rebus naturalibus ad aliquos effectus naturales ex naturali virtute producendos, hoc licitum foret, vt de se patet. Vt etiam concedendum quod si intenderent superstitiosè rebus naturalibus, vt potest rebus huiusmodi certos characteres, vel aliqua nomina ignota inscribendo, & illis pro acquirenda sanitate vel amicitia, & pro aliqua utilitate & non pro nocimento aliquo inferendo vterentur: tunc licet absque expressa Demonum inuocatione, licet non absque tacta ista fieri possent, & illicita iudicantur.

De obsecratione. Quia tamen hæc & his similia recitantur ad certum genus superstitiosum, scilicet ad obsecrandam vanitatem, vt dictum est, ideo nihil ad propositum super Hæreticam Maleficorum fontematur. Et iam factum, quod hæc certis

generi quatuor assignantur species: quia vel virtus quis obsecrationis ad scientiam acquirendam: vel ad coniecturas immensas fortuitorum vel infortuniorum: vel ad suspensiones factorum verborum: vel ad corpora immutanda immutans. Vnde & notat 5. Thom. *in titulo illo quæstionis*, vbi querit, An obsecrationes ordinare ad corporum immutationem sint licite, *quæst. 9. 6. in prima præfata artic. 2. adde*, pura ad sanitatem. Obsecrationes ergo Maleficorum um hic locum non habent, sed vt dictum est sub secundo genere continentur superstitiosis, ideo nihil ad propositum.

Ex his etiam ad quartam argumentum respondetur quod quia duplex in his obsecrationis fieri possunt imagines Necromantice & Astronomice: & inter hæc talis est differentia. Quod in Necromantice, semper sunt expressè inuocationes Daemonum, propter expressam præcedentem cum eis initia. Implicatur fontematur, quæst. art. 5. In Astronomicis vero sunt præcedentia tacta, & ideo nulla innocentiæ foras tacta, pura propter figuram, figuram & Characterum signa, quæ eis inscribuntur. Et iterum imagines Necromantice, vel sunt sub certis constellationibus, ad recipiendum certos influxus & impressiones corporum celestium, etiam certis figuris & Characteribus insigniti, vt in amulo, lapide vel aliqua præfata materia. Vt sunt simpliciter absque obsecratione constellationum, sed insufficienter ex quarumque materia, etiam vili, ad inferendam maleficiam, vbi & quando ad aliquam loca reponuntur: & de his effectibus cum suis imaginibus iam sermo est, & non de alijs. Ideo argumentum non facit ad propositum.

Qualiter describitur cetera imaginis perhæreticæ, de quibus tractatum est, ad nullam habent certitatem, in quantum illa vel

Na tertium misit, jak isme již řekl výše, konání a obrady čarodějnic spadají do druhého skupiny pověr nazvané věštění, a tohoto věštění jsou tři druhy, avšak toto tvrzení nesouhlasí dobře s charakteristikou onoho třetího druhu, které patří ke zvláštnímu druhu, protože čarodějnicí není jen jakékoliv věštění, ale to věštění, ty úkony, které jsou konány výslovně a určité vývoláním d'ábla, přičemž jsou i jiné druhy věštění, jako nekromantie, geomantie, hydromantie atd. (quæst. art. 5).

Proto toto věštění, které se užívá, když čarodějnice dělají svá kouzla, musí být posuzováno jako vrcholček všeho zločinného jednání, i když se některí snaží nazírat na něj z jiného úhlu pohledu. A argumentují tak, že jak neznáme všechny skryté síly přírody, tak je možné, že čarodějnice pouze využívají nebo se snaží využít tyto skryté síly, jistěže, pokud využívají tyto přirozené síly přirozených věcí, vznikají tím přirozené účinky, což musí být dokonalé zákonné, což je jisté dostatečně zřejmé. Anebo si dokonce můžeme představit, že pokud takto poverěně využívají přirozené věci, jako například, sepisováním jistých písmen nebo nějakých neznámých jmen a že tyto runy užívají k tomu, aby se člověku navrátilo zdraví anebo aby vzniklo přátelství anebo k nějakému jinému užitečnému cíli, a ne aby působily nějaké škody či újmny, že by to mělo být oceňováno, říkáme, že to není žádné výslovné vzývání d'áblů, i když se může stát, že při těchto kouzlech jsou d'áblové jsou vzýváni mlčky a tak všechna tato kouzla musí být posuzována jak zcela nezákonná.

A protože tato kouzla a mnoho dalších podobných kouzel mohou být zařazena do třetího druhu pověr, tedy mezi manné a plané sledování času a ročních dob, není to v žádném případě relevantní argument pro kacířství čarodějnic. Avšak v tomto druhu pověr, tedy ve sledování ročních dob, jsou zařazeny čtyři odlišné druhy pověr: člověk může takových pozorování využívat k tomu, aby získal jisté vědomosti, anebo se může tímto způsobem snažit zjistit šťastné a nešťastné dny a věci anebo může pronášet svata slova a modlitby jako kouzlo bez jakéhokoliv vztahu k jejich významu anebo usiluje a přjeje si způsobit nějakou prospěšnou změnu v nějakém těle. To vše zahrnuje sv. Tomáš

do názvu té otázky, kde se ptá, proč má být takové sledování nezákonné (quæst. 96. in summa præfata artic. 2.) a dodává, zvláště když v nějakém těle způsobí prospěšnou změnu, tedy tak říká čarodějnice zdraví daných. Avšak když čarodějnice sledují čas a roční doby, musí být toto jejich konání zařazováno do druhého druhu pověr, a tedy, pokud jde tyto případy, otázky týkající se onoho třetího druhu pověr zde nemají žádný smysl.

Dostáváme se nyní ke čtvrtému tvrzení, ježto ke sledování toho druhu, o němž jsme mluvili, jsou zhotovovány jisté tabulky a obrázky, avšak ty jsou dvojnho různého druhu a tyto dva druhy se od sebe zcela liší, a je to druh astronomický a nekromantický. V nekromantii je vždy výslovné a zvláštní vývolávání d'áblů, neboť z tohoto umění samotného vyplývá to, že s nimi byla uzavřena výslovná smlouva a úmluva. Uvažujeme proto jen o astrologii. V astrologii není žádná smlouva a tak zde není ani žádné vývolávání s výjimkou příležitostného těkého vzývání, neboť v astrologických tabulkách se občas objeví zobrazení d'áblů a jejich jmen. A opět, nekromantická znamení jsou psána pod víhem jistých hvězd, aby došlo k účasti vívu a postavení jiných nebeských těles, která jsou zapsána, neboť znamenají písmena tohoto druhu jsou často vyřezávány na písmeny, drabokamy a do jiných vzrůných kovů, avšak kouzelné znaky jsou vyřezávány bez nějakého vztahu k vívu hvězd a často do jakéhokoliv látky, ba, dokonce do látek odporných a špinavých, které potom, spáleny na jistých místech, způsobují škodu, újmny a chorobu. My však hovoříme o tabulkách, které jsou zhotovovány se vzta- henn ke hvězdám. A tyto nekromantické tabulky a obrázky nemají žádný vztah k žádnému nebeskému tělesu. Takže to, co se jich týká, do stávajíci rozpravy nepatří.

Dále, mnohé z těchto amuletů, které byly vytvořeny za použití poverěných obrádů, nemají vůbec žádného účinku, tedy toho účinku, jaký byl při jejich zhotovení zamýšlen, i když je možné, že některá, z nichž byly zhotoveny vládné jistotu silou, i když ne díky tomu, že by byly zhotoveny pod víhem jistých hvězd. I tak mnozí zastávají ten názor, že dokonce i zhotovování takovýchto amuletů je v každém případě nezákonné.

Imagines
vel quoad ralia in eis confidenter possunt habere materiam effectivam, & non in quantum habent vel a se. naturalem aliquam virtutem ex imperfectis caliditate. *et ceteris.*

fuit artificialem solum, licet forte materiam in eis confidenter possunt habere materiam effectivam, & non in quantum habent vel a se. naturalem aliquam virtutem ex imperfectis caliditate. *et ceteris.*

Ad vitium dicendum, quod similitudo non valet, quia alia est actio animae circa corpus proprium, & alia circa corpus alienum. Nam quia corpori proprio vitatur anima, ut forma, & appetitus sensitivus est actus alienus, ut in corporealis. Ideo ad apprehensionem animae humanae potest commoveri appetitus sensitivus, cum aliqua immutatione corporalis calorem & frigus vel etiam visque ad mortem. Ad exteriora vero corpora immutando nulla apprehensio animae humanae facit, nisi mediante immutatione proprii corporis, sicut de fascinatione dictum est. Vide & Malefici ex nulla potestate naturali, sed solummodo auxilio daemonum, & ipsi demones administrando alienis alicuius, ut per signa, ossis cunctis, hincferunt, & huiusmodi, quando intronitunt aut insurrectionem aliquod te ponunt, ut facillime patet his maleficis actibus procedunt.

Mal. Malefic. Tom. I.

Deinde magis in spirituali tenore Bullae Apostolicae inherendum considerandum est de origine Maleficorum, & eorum operum multiplicatione, & primo de ipsis Maleficis, secundo de eorum operibus. Vbi notandum, quod quia ad huiusmodi effectum tria habent concurrere, scilicet Daemon, Maleficus, & diuina permissio 23. q. 1. Si per Sortitium Augustinus etiam dicit, quod ex peccatis hominum & daemonum haec superstitiosa vanitas adiuuata est. Ideo origo & multiplicatio huius Haereticis ex peccatis haec facite sumitur, quod etiam ex alijs dicitur.

Nam attendo quod haec haereticis Maleficorum, non solum differ ab alijs haereticis in hoc quod ipsa per peccata, necdum expressa, verum etiam peccata facerentur, in omnem creaturam suam creaturam contumeliam & nocummentum insultricum tanquam omnes alij simplices haereticis per nullam peccatum factum vel expellam, cum demonibus initium licet non absque inflicta factoris omnis iniurie creatoribus propter difficultatem credendum assentiant. Verumtamen differ ab omni noxia & superstitiosa arte, in hoc quod super omnia genera diuinationum ipsa Maleficorum haereticis supergram obtinet gradum malitiae, quod etiam non a maleficendo seu male de hinc tenentur, sed a maleficendo tenentur, ut prius factum est.

Attento etiam, quod inter alios actus habent pro augmento illius pestilientiae quantum exercere, videlicet fidem Catholicam in toto, vel in parte ore sacrilegio abnegare, scilicet ipsos in corpore & anima deuotus infantes non tam tenentes ipsi maligno officere, sicutis diaboli per carnales actus cum Inebis & Succubis demones insisteret.

Quae omnia vitium aliena ab omni veritate

Ale amulety zhotovované čarodějnicemi nemají vůbec žádnou přirozenou sílu, ani ji nemá materiál, z něhož byly zhotoveny, protože čarodějnice takové amulety zhotovují na příkaz d'ábla, takže tímto konáním, jak je prováděno, se vysmívají dlu Stvořitele, čímž ho mohou rozhněvat tak, že aby potrestal jejich zločiny, může nechat dopadnout ránu na celou zemi. Aby čarodějnice ještě zvětšily svoji vinu, s obzvláštním potěšením zhotovují takové amulety v těch nejslavnostnějších obdobích roku.

Vzhledem k pátému bodu Řehořovoí o síle milosti a ne o síle přirody. A tak, jak říká Jan, zrodil nás Bůh a tak jaký div, že se synové Boží těší mimotřádné moci.

Vzhledem k poslednímu bodu řečneme to, že pouhá podobnost je irrelevantní, neboť vliv něčí vlastní myslí na jeho vlastní tělo se liší od jeho vlivu na jiné tělo, neboť tělo je hmotnou podobou mysli a city jsou dílem těla, avšak jsou od něj odděleny, takže mohou být měněny vlivem mysli, kdýkoliv dojde k nějaké tělesné proměně, k ohřátí či k zchlazení anebo k jiné změně, až k samotné smrti. Avšak proměny hmotného těla nezpůsobuje jen samotná mysl, neboť je mohou proměňovat i některé fyzikální přičiny. Takže čarodějnice, aniž použijí nějakou přirozenou sílu, jsou schopny pouze s pomocí d'ábla způsobovat škodlivé jevy. A sami d'áblové mohou toto konat jen za použití hmotných věcí jako svých nástrojů, jako jsou kosti, vlasy, dřevo, železo a všechny druhy takových věcí používaných k úkonům, jimiž se budeme mnohem důkladněji zabývat o málo později.

Nyní s přihlídnutím ke znění apostolské buly pojednáme o původu čarodějnic a jak došlo k tomu, že se v nedávných letech počet jejich děl mezi námi tolik znásobil. A je třeba podřízet v paměti, že k tomu, aby se to stalo, se musí sejít tři věci, tedy d'ábel, čarodějnice a přivolení Boha (23. q. 1. Si per Sortitium), který trpí, aby byly takové věci. Neboť Augustinus říká, že ohavnost čarodějnicí vzniká z tohoto ohavného spojení lidstva s d'áblem. Proto je zřejmé, že původ a nárůst tohoto kacířství povstává z toho ohavného spojení, což je skutečnost ověřená mnohými.

Zvláště musíme nahlédnout, že toto kacířství, čarodějnictví, se od všech ostatních kacířství liší nejenom tím, že to není jen tichá smlouva, ale smlouva přesně určená a vyjádřená, která se rouhá Svořiteli a usiluje až do krajnosti znesvéřit ho a škodit jeho bytosti, neboť žádá ostatní prostá kacířství nezavírají otevřené smlouvy s d'áblem, žádné smlouvy, ani tiché ani přesně vyjádřené, i když jejich omyly a kacířství jsou přímo přiznávány k Otci omylů a lži. Dále, čarodějnictví se liší od všech ostatních škodlivých a tajemných umění v té věci, že je ze všech pověr je tou nejhorší, neboť svůj název odvozuje od konání zla a od rouhání se právě vůči.

Povšimněme si zvláště, že v konání tohoto ohavného zla je zapotřebí zvláště těchto čtyř věcí. Za prvé, co nejkacířštější se zřeknout katolické víry anebo rozhodně odmítnat jistá dogmata víry, za druhé, oddat své tělo a duši všemu zlu, za třetí obětovat nepokřtěné děti Satanovi, za čtvrté, dopřávat si zvrácenou rozkož každého druhu s inkubou a se sukubou a každý způsob necudných potěšení.

veritate & figurata forent dicenda, dummodo Ecclesia à tanta labe infidelitatis existeret immunis: Cui tamen heu obstat & Apollolica Sedis per Bullam determinato, verum & experientia rerum magistra, que nos ex propriis eorum factis ac flagitiis perpetratis in tantum certificavit, quod abique dispendio propriae salutis iam ab eorum inquisitionibus desistere nequimus. Ideo de eorum origine & multiplicatione pestifera tractatum, qua laboriosum exiit, ideo legendis sunt percuranda quod & admiranda, que rationi consona & Scripturarum traditionibus non dissimilia inveniantur.

Er quia inter omnes actus ad multiplicationem eorum defensionibus, duo eorum plurima cooperantur scilicet, Incubi & Succubi Demones, & infantium sacrilege oblationes. Ideo de ipsis specialiter tractabimus: ita tamen, ut primo de ipsis Demoniis secundum de ipsi Maleficis & tertio de ipsi Diabola permissio merito habetur. Er quia Demones per intellectum & voluntatem operantur, & potius sub vana confellatione quam sub altera, ad hoc ut femina ad proles procreationem vigeantur: Inquirendum erit de ipsis confellationibus à Demoniis obferantur.

Et ita principaliter quarantur tria. Primum an hæc hæretis per comparationem ad Demones Incubos & Succubos possit originatim multiplicari. Secundo, anne per comparationem ad corpora coelestia, que autem causæ sunt humanorum actuum, eorum opera possunt vigorari. Tertio anne per oblationes sacrilegas infantes Demoniis offerantur, possit ipsa hæretis argumentari. Tamen infra secundam & tertiam tractabitur secunda questio principalis, scilicet, de Infidelitatis

corporum coelestium, & hoc propter decentem continuationem super opera Maleficorum. Circa primum tres erunt difficultates. Vna generalis de Incubis Demoniis. Altera specialis, à quibus Demoniis, huiusmodi actus exercentur. Tertia singularis, quo ad ipsas Maleficas, Demoniis se subiectibus.

QUESTIO III.

An per Demones Incubos & Succubos detur hominum procreatio.

Ad primum videtur, quod non sit Catholicum asserere, quod per Incubos & Succubos Demones possint homines procreari: Procreatio hominum illicita est ante peccatum à Deo, in hoc quod homini mulierem in adiutorium de coela formavit. Quibus & dixit: Crede & multiplicamini. *Gen. 1.* Et iterum Adam inspiratus dixit. Erunt duo in carne vna. *Gen. 2.* Similiter & post peccatum in lege nature dictum est ad Noe: Crede, & multiplicamini. *Gen. 9.* In tempore etiam novæ legis à Christo hæc confirmatio confirmata. *Matth. 19.* Non legitis, quod ab initio qui fecit homines, masculinum & femininum fecit eos. Ergo, alij modi homines procreandi non debent assignari.

Si dicatur, quod Demones concurrunt, non ut principia naturalia, sed ut artificialia, quando ludiosè cooperantur ad naturales conceptus hominum semina recipiendo, & iterum transmittendo. Contra. Quia aut hoc possit Diabolus in omni statu, videlicet, matrimonio, & extra: Aut in vno tantum. Non primo modo: quia tunc opus Diaboli esset fortius quam opus Dei, qui quælibet statum instituit aut confirmavit, puta continentiam & continentiam. Nec secundo modo: quia de hoc nullibi legitur.

Mohli bychom předpokládat, že toto všechno je nepravdivé a pouze imaginární, kdyby jen naše Svata Matka Cirkev zůstala immunní před malomoceństwím takové ohavnosti. Bohužel, soud Apoštolského stolice, který je jediný mistrem a učitelem veškeré pravdy, tento soud, pravím, který byl vyjádřen v bule a varuje, že je i mezi námi a že se nesmíme zdržet a otálet v jeho vyšetřování, neboť ohrožujeme naši vlastní spásu. A proto musíme zdlouha probát původ a nárust této ohavnosti, bylo to samozřejmě dlo vyžadující mnoho práce, a věřime, že každá podrobnost bude co nejpřesnější a nejpěšlivěji uvážena těmi, kdo čtou tuto knihu, neboť zde nebude nalezeno nic, co by odporovalo zdравému rozumu a tradicním písmům.

Nyní zde jsou dvě okolnosti, které jsou v dnešních dnech velmi obvyklé, tedy spojení čarodějnic s jejich starými známými, inkuby a sukuby, a přišerné oběti malých dětí. Proto se budeme zvláště zabývat těmito dvěma věcmi, takže na prvním místě budeme probírat tyto dáblly samoně, na druhém místě čarodějnice a jejich konání a za třetí budeme zjišťovat, proč musí být takové věci trpěny. Nyní tyto dábllové pracují, neboť ovlivňují mysl člověka a jeho svobodnou vůli a rozhodují se souložit spíše za vlivu jistých hvězd než za vlivu jiných hvězd, takže by se mohlo zdát, že v jistých dobách jejich semeno může snadněji vznikat i počínat děti. Současně musíme vyšetřovat, proč by dábllové měli konat v období konjunktive jistých hvězd a která období to jsou.

Je třeba vést rozpravu o třech hlavních věcech. Za prvé, proč se mohou tato ohavná kačství šířit po světě díky těm, kteří se oddávají inkubům a sukubům. Za druhé, zda jejich konání nennabývají jisté mimořádné moci, když je uskutečňováno pod vlivem jistých hvězd. Za třetí, zda není toto ohavné kačství do daleko šířeno těmi, kteří rouhačsky obětují děti Satanovi. Navíc, když budeme probírat druhy bod, musíme, než přikročíme k třetímu bodu, vzít v úvahu vliv hvězd a jakou sílu mají v čarodějném

konání. Vzhledem k první otázce jsou zde tři obtiže, které žádají objasnění. Za prvé je třeba obecně vzít v úvahu ty dáblly, kteří jsou zvaní inkubové. Druhá otázka je speciálnější, neboť musíme vysvětlit, jak mohou tyto inkubové uskutečnit lidský úkon souložie. Třetí otázka je také speciálnější, jak se čarodějnice zavazují dáblům a jak s nimi souloží

OTÁZKA III.

Zda mohou inkubové a sukubové plodit děti?

Na první pohled by to skutečně mohlo vypadat, že není v souladu s katolickou vírou tvrdit, že dábllové, tedy inkubové a sukubové, mohou počínat děti: neboť sám Bůh, předtím, než přišel na svět hřích, zajistil lidské rozmnožování, když z mužova žebra stvořil ženu, aby byla mužovou družkou, a řekl jim: Plodte a množte se (Bible, 1. Mojžíšova, kap. 1.). Podobně poté, co hřích přišel na zemi, bylo řečeno Noemovi: Plodte a množte se (Bible, 1. Mojžíšova, kap. 9.). V čase Nového zákona potvrdil toto spojení: Nečetli jste, že ten, kdo učinil člověka od počátku, učinil ho mužem a ženou (Bible, Matouš, kap. 15.). Proto člověk nemůže být počat jiným způsobem než takto.

Může se však říct, že dábllové se účastní tohoto plození ne jako základní, ale jako druhotná a umělá příčina, neboť se usilovně podílí na průběhu obvyklé souložie a počít tak, že získávají lidské semeno a sami jej potom přenašejí.

Proti tomu. Dábel může toto vykonat v každém stavu, tedy jak ve stavu manželském i mimo něj. Jenže v prvním případě se toho nemůže účastnit, neboť potom by bylo konání dábla silnější než konání Boha, který ustanovil a stvrdil tento posvátný stav, neboť je to stav pohlaný čistý a manželský. Nemůže se ani zúčastnit plození v jiném stavu, neboť z druhé jsme v Písmu nikdy nečetli, že by v jednom stavu děti mohly být počtány a v jiném nikoliv.

Avšak příčinou toho, proč zlý duch odešel, když David hrál na harfu, byla síla kříže, což je dostatečně jasně ukázáno v poznámce, kde se říká: David byl vzděláný v hudbě, znalý různých tónů a harmonických melodií. Ukazuje základní jednotu každodenním hraním různými způsoby. David potlačil zlého ducha harfou, ne proto, že by v té harfě bylo tolik síly, ale protože byla zhotovena do tvaru kříže, byl to kříž ze dřeva se strunami nataženými napříč. A teprve tehdy ďábel odtamtud uprchl.

OTÁZKA VI.

Proč se právě čarodějnice odávají ďáblům

Pokud jde o čarodějnice, které souloží s ďábly, je zde značná obtíž ohledně způsobů, jak je taková ohavnost prováděna. Pokud jde o ďábla, za prvé, z jaké látky je tělo, které na sebe bere, za druhé, zda je tento úkon vždy provázen vstříknutím semene získaného od jiného, za třetí, pokud jde o čas a místo, zda koná tento úkon častěji v jednom čase než v jiném, za čtvrté, zda je tento úkon neviditelný někomu, kdo stojí vedle. A pokud jde o ženy, je třeba zkoumat, zda jsou ďábly často navštěvovány pouze ty, které samy propadly tomuto odpornému zvyku, anebo to jsou ty, které byly při narození obětovány ďáblům porodními babami, a za třetí, zda je skutečný pohlavní chtíč takových žen slabšího druhu. Nemůžeme zde odpovídat na všechny tyto otázky, jednak proto, že zde chceme předložit obecný výklad, jednak proto, že v druhé části knihy jsou jednoduše vysvětleny prostřednictvím jejich konání, jak se ukáže ve čtvrté kapitole, kde je příčiněna zmínka o každém zvláštním způsobu. Proto se nyní zabý-

vejme hlavně ženami a za prvé tím, proč se tento druh zvrácenosti vyskytuje u křehkého pohlaví více než u mužů. A naše šetření bude nejprve obecného rázu, pokud jde o obecné vlastnosti žen, za druhé zvláštní, pokud jde o to, který druh žen je sledován jako oddaný pokušení a čarodějnicví, a za třetí zvláště přihlídneme k porodním bábám, které ostatní v hrůšnosti převyšují.

Proč jsou ženy sledovány pověřivějšími

Pokud jde o první otázku, proč se větší množství čarodějnic nachází v křehkém ženském pohlaví než mezi muži, to je skutečnost, pro kterou je zbytečné něco namítat, protože byla ověřena mnoha zkušenostmi, nehledě na slovní výpovědi hodnověrných svědků. A aniž bychom se nějakým způsobem odtahovali od pohlaví, v němž je vždy Bohu přikládána velká sláva, takže jeho moc může šířit do daleka, řekněme, že různí lidé tuto skutečnost odůvodňují různě, přičemž se v základu shodují. Pročež je dobré o této věci hovořit, aby byly ženy varovány, a častokrát bylo ze zkušenosti dokázáno, že jsou dychtivé o tom slyšet, pokud se tak děje jemně.

Nebot někteří učení mužové předkládají tento důvod: že v přírodě jsou tři jazyk, duchovní a žena, kteří neznají mírnosti v dobrotě nebo hříchu, a když se vymani z pout svého postavení, v dobrotě a v hříchu dosahují těch nejvyšších výšin a nehlubších hlubin. Když jsou vedeni dobrým duchem, jsou v chositi ti nejznamenitější, když jsou však vedeni zlým duchem, upadají do nehorších možných hříchtů.

To je jasné v případě jazyka, neboť jeho přispěním byla většina království uvedena do víry Kristovy, a Duch svatý se zjevil nad Kristovými apoštoly v ohnivých jazycích.

Prædicator Christi in igneis linguis Spiritus sancti...
Chusti in igneis linguis Spiritus sancti...
Chus visus est. Patet & in alijs sapientibus Prædicatoribus quorundam linguarum, videtur & vetera sanguentis Lazari lingentes. Iuxta illud; Lingua canum tuorum ex inimicis animas eripientes.

5 Domini. Vnde & dux & pater Prædicatorum ordinis in figura catuli lacrimatis, & accensam faculam in ore gelantis præmonstratus est, ut suo lacratu vsque ad præfens habeat lipos hæreticos accere à gregibus ovium Christi.

Præter, & ex quotidiana experientia quod vitus vini prudentis lingua interdum infinitorum hominum ita gressu præditus, propter quæ non immerito in cæcis commendationem Salo. Prover. 10. plura cecinit. In labijs sapientis inveniatur sapientia. Et iterum: Argentum prædium lingua iusti, cor impiorum pro nihilo dretum: Labia iusti erudunt plurimos, qui autem indolenti sunt in cordis egredite moriuntur. Cuius causa ibidem 16. subditur, quia hominis est præparare animam, & Dei gubernare linguam.

De mala verbò lingua innocens. Eccl. 10. 8. Lingua tercia multos commouit & disperdit illos à gente in gentem, civitates munitis destruxit, & domos magnorum effodit. Et dicitur lingua tercia eorum qui inter duas partes contrarias incantè vel maculosè loquuntur.

De secundo scilicet Ecclesiasticis, intelligit clericos & religiosos in vtroque casu Chryl. super illud: Eicit vendentes & cientes de templo. Sicut omne bonum à sacerdote, ita omne malum ab eo egreditur. Hieronymus in epistola ad Nepotianum: Negociatorum clericum, ex inope ditatem ex ignobili gloriosum, quasi quandam pestem figurat. Et beatus Bernardus homilia 23. super Cant. loquens de clericis dicit. Si intergrus aperitur hæreticus, mitteretur foras & ardeceret, si violentus inimicus, abscondere se fossam ab eo boni.

M. all. Adalste. Tom. 1.

Nunc verbò quomodo abijcitur, aut quomodo absconditur sc. Omnes amici & tamen omnes inimici, omnes domestici, & nulli pacifici, omnes proximi & omnes quæ sua sunt quantum.

Er alibi: Nostri Præditi facti sunt Phari, nostri patores facti sunt Pharises. Et loquitur etiam de Præditi religioforum, qui onera gravia infirmitatibus suis imponunt, digito autem suo minimo res non tangerent. Et Greg. in passio. dicit: Nemo amplius in Ecclesia nocet, quam qui perverse agens, nonem vel ordinem sanctitatis habet, delinquentem namque hanc redargueret nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer eruditus, quando pro reverentia ordinis peccator honoratur. De religiosis etiam hoc dicit B. August. ad Vincentium Donat. omnis peccator Dominus Deo nostro, qui testis vocatur, qui perversè agens, nonem vel ordinem sanctitatis habet, delinquentem namque hanc redargueret nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer eruditus, quando pro reverentia ordinis peccator honoratur.

De mulierum verbò malicia differitur per capit. colubri, & non est ita superbia mulieris Commorari leoni & draconum plus placebit, quam habitare cum muliere nequam. Et inter plura, quæ sequuntur & præcedunt istam de muliere nequam, concluditur: Brevis est omnis malitia super malitiam mulieris. Hinc Chry. super Mat. 19. Non expedit nubere. Quid aliud est mulier nisi amicitia Mulieris, inestigabilis poena, necessarium malum, naturæ tentatio, desiderium clamantis, domitium peccatorum, delectabile detrimendum, malum naturæ bono colore depicta. Ergo si dimittit illam peccatorem esse, cum oportet tenere, iam verbò tormentum necessarium est, ut aut dimittentes adulteriam faciamus, aut quotidianas pugnas habeamus. Tullius de imp. 2. Absterge dicit.

De mulierum verbò malicia differitur per capit. colubri, & non est ita superbia mulieris Commorari leoni & draconum plus placebit, quam habitare cum muliere nequam. Et inter plura, quæ sequuntur & præcedunt istam de muliere nequam, concluditur: Brevis est omnis malitia super malitiam mulieris. Hinc Chry. super Mat. 19. Non expedit nubere. Quid aliud est mulier nisi amicitia Mulieris, inestigabilis poena, necessarium malum, naturæ tentatio, desiderium clamantis, domitium peccatorum, delectabile detrimendum, malum naturæ bono colore depicta. Ergo si dimittit illam peccatorem esse, cum oportet tenere, iam verbò tormentum necessarium est, ut aut dimittentes adulteriam faciamus, aut quotidianas pugnas habeamus. Tullius de imp. 2. Absterge dicit.

Ostium utent kazatelé jakoby měli psí jazyky, lizající zranění a boláky umírajícího Lazara. A je řečeno: Svými psími jazyky spasíte své duše před nepřitelem.

Z tohoto důvodu představený a otec Kazatelů (míněn sv. Dominik) je symbolizován postavou štěkajícího psa se hořící pochodní v tlamě, neboť až dodnes svým štěkotem odhání každé vlky od stáda Kristových ovcí.

Je rovněž věcí obecné zkušenosti, že jazyk prozřívavého člověka může překonat tvavu mnohých, proto ne nepřipadně pje Šalammoun tolik v jeho prospěch. Prover. 10. (Bible, Písloví, kap. 10.). Na rtech rozumného se skrývá moudrost. A opět. Jazyk spravedlivého je výborné stříbro, srdce svedvolníku nestojí za nic. A opět: Rty spravedlivého připravují pastvu mnohým, ale pošelstíci umlrají na to, že jsou bez rozumu. K tomu dodává v kapitole 16. Člověku je dáno pořádek, co má na srdci, ale na Hospodinu záleží, co odpoví jazyk. Pokud jde o zlý jazyk, viz Bible, Kazatel, kap. 28.). Pomlouvacný jazyk znepokojil mnohé a hnal je od národu k národu, strhl silná města a rozvrátil domy velkých lidí. A pomlouvacným jazykem se mní třetí strana, která ukvapeně nebo záštitně proniká mezi dvě strany v rozepři.

Za druhé, pokud jde o duchovní, tedy kněze a věřící obojího pohlaví, Zlatoušty o nich hovoří k textu: Vyhnal z chrámu ty, kteří tam kupovali a prodávali. Od knězství povstává vše dobré a všechno špatné. Jerným (in epistola ad Nepotianum) říká: Vystříhej se, jak můžeš, jako moru kupčímú kněz, který povyšil z chudoby k bohatým, z nízkého do vysokého postavení. A blahoslavený Bernard praví o duchovních (homilia 23. super Cant.). Jestliže by jeden měl povstat jako otevřený kašid, ať je vyvržen a umlčen, protože je zlym nepřitelem, ať od něj všichni dobří lidé uprchnou. Jak ale máme

vědět, kdo má být vyvržen a od koho máme prchat? Neboť jsou zmateně přátelešti i nepřátelští, mírumilovní a vznětlívi, vsřícení i zcela sobeští.

A jinde: Naši biskupové se stali biřici a naši pastýři sřícňaci. A biskupy jsou zde míněni ti spravedliví opatři, kteří ukládají svým podřízeným těžké práce, jichž by se sami nedotkli ani malčkem. A Řehoř (in pasto) říká: Nikdo neškodí v církví více než ten, který, majíc svatě jméno nebo úřad, žije v hříchú, neboť nikdo se nedovází obvinít ho z hřichu a proto se hřích šíří do daleka, neboť hříchník je oceňován za svatost svého úřadu. Blahoslavený Augustinus (ad Vincentium Donatistam) praví o mniších: Svobodně vyznávám vaší milosti před Pánem Bohem, který je svědkem mé duše od té chvíle, kdy jsem začal sloužit Bohu, jak velké obřize jsem zakusil v té věci, že je nemožné najít buď horšího nebo lepšího člověka než jsou ti, kteří jsou ozdobou nebo pohánou klášterů.

Nyní o hříšnosti žen, jak se o ní hovoří Bibli (Kazatel, kap. 25.): Není žádne hlavy nad hlavu hada a není zloby nad zlobu žen. Raději bych žil se lvem a s drakem než sdílel dům s hříšnou ženou. A mezi mnohým, co na tomto místě předchází a následuje o hříšné ženě, uzavírá: Každý hřích je malý vzhledem k hříchú ženy. K těmúž Zlatoušty praví (v komentáři k Bibli. Matouš, kap. 19.): Není dobré se ženit. Co jiného je žena než nepřitelem přátelství, trest, před níž není úniku, nevyhnutelné zlo, přirozené pokušení, případná pokřoda, domácí nebezpečí, rozkošná škoda, přírodní zlo, vymalované ve správných barvách! Proto jestliže by to byl hřích rozvést se s ný, když má být zavřena, je to skutečně nezbytné utrpení, neboť buď rozvedeno s ní jsme spáchali cizoložství anebo musíme podstupovat každodenní zátorica). Tullius (míněn Ciceró) (2. Rhetorica) praví:

dicí: Vīros ad vīnumquodque maleficiū fingunt, id est, plures cupiditates impellunt mulieres ad omnia Maleficia cupiditas vna ducit. Mulieribus enim vitiorum omnium fundamentum est auaritia. Et Seneca in *suis Tragediis* autem est amara odit mulier, nisi certum dediderit esse: hęc feminam est mendaciam. Duo genera lachrymarum habent in oculis feminatum, veri doloris vnum, infamiam aliud. Mulier cum sola cogitata mala cogitat.

De bonis. De bonis autem mulieribus tanta laus est, vt etiam beatificalle vīros legantur, & saluasse gentes, terras & vberes: Patet de Iudith, Debona, & Hester. Hinc Apost. 1. *Cor. 7.* Si qua mulier habet vīrum, & hęc confentit habitare cum illa, non dimittat vīrum: sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelis, Iacob *Ecdl. 26.* dicitur: Mulieris bona, beatus vir, numerus enim annorum duplex. Multa ibi narrat laudabilissima per totum ferē caputulum de excellentia bonarum. Et *Pyra. vi.* de muliere forti.

Quę omnia etiam in nouo Testamento in feminis claruerunt, vt in virginibus, & alijs sanctis feminis, que per fidem gentes & regna ab Idololatritate cultu ad Christianam religionem deduxerunt. Si quis inspicere velit Vincentii *spe biffer. lib. 20. cap. 9.* de regno Vngarię per Gilsam Christianissimam. Et de regno Francorum per Cloridam impicicat, & mira inuenit: Vnde quęcunque vituperationes leguntur, in concupiscenciam carnis interpretari possunt, vt temper mulier pro carnis concupiscencia intelligatur. Iuxta illud: Inveni amariorem morte mulierem, & bona mulier subiecta carnis concupiscencia.

Sunt & alij alios rationes assignantes, cur in maiore multitudine reperiantur femine superstitiose quam

viri. Prima est, quia prone sunt ad credendum: Sc. quia pithecipaliter Damonicas aggerit. Vnde & *Ecdl. 19.* Qui cito credit, leuis est corde, & minorabitur. Secunda causa est, quia a natura propter fluxibilitatem complexionis facilioris sunt impressioni ad revelationes cupientis per impressionem lepariorum spirituum: qua complexionem etiam, cum bene veniunt, mulieres bonas, cum male, peiores sunt.

Tertia causa, quia lubricam habent linguam: & ea que mala ante sciant, cum comparibus feminis via celare possunt sequi occulte, cum vires non habent, per maleficia vindicare querunt facilius. Vnde *Ecdl. vi. superi.* Communitati leoni & draconi plus placabit quam habitare cum muliere nequam. Brevis omnis malitia super malitiam mulieris. Item potest & addi illa, cum fluxibiles sunt, sicut & faciunt.

Sunt & tertij alias rationes assignantes quas predicatores caritē debent proponere: & dicere quod licet in veteri testamento, scripturę vt plurimum mala loquantur de mulieribus, & hoc propter primam prevaricationem mulierem, scilicet, Evam, & imitatrices eius, tamen & post in nouo testamento propter mutationem nominis, vt Eva in Aue (vt ait Hiero.) Totum quod in illo maleficio Eue, totum abstulit beneficio Marie. Vnde plurima & semper laudabilia sunt de ipsi predicanda.

Sed quia adhuc modernis temporibus hæc perisida amplius in mulieribus quam in viris inuenitur, vt ipsa experientia docet, curiosius causam investigandis, vltra præmissa dicere possumus, quod in omnibus viribus, tam animis quam corporis, cum sint defectuosas, non mirum, si plura maleficia in eos quos amulantur, hori procurant.

Quantum enim ad intellectum, seu ad intelligendum spiritualia altentis videtur

Mulieres sunt incontinentes.

Est lingua.

Mnohé radosti mužů je vedou k jednomu hřichu, ale radost žen je vedou ke všem hřichům, neboť koženem veškeré hříchosti ženy je hrabivost. A také Seneca říká ve svých Tragediích: Žena buď miluje nebo nenávidí, není nic třetího. A slzy ženy jsou klamně, neboť mohou tyskat z opravdového žalu nebo mohou být pastí. Když žena přemýšlí sama, přemýšlí špatně. Pro dobré ženy je tam tolik chvály, že čteme, že přinesly mužům krásu, zachránily národy, země a města, jak je zřejmě z případu Judit, Debory a Ester. Viz apoštol (míněn sv. Pavel, Bible, 1. Korintským, kap. 7.): Jestliže má žena nevěřícího muže, ať ho neopouští, neboť nevěřící manžel je posvěcen věřící ženou. Také Bible (Kazatel, kap. 26.) praví: Požehnaný je muž, který má ctnostnou ženu, neboť počet jeho dnů bude zdvojnásoben. A v té kapitole je vysvětleno mnoho vysokého ocenění znamenitosti dobrých žen. O ctnostných ženách viz také Bible (Přísloví, poslední kap.) o ctnostných ženách.

A toto vše ohledně žen a panen a jiných svatých žen, které viru vedly národy a království od uctívání model ke křesťanskému náboženství, je také objasněno v Novém zákoně. Každý, kdo nahlédne do Vincenta (in spe. histor. lib. 20 cap. 9), zde najde úžasně věci o vládě nejkřesťanštější Gilie v Madarsku a o vládě Klotyldy, ženy Chlodviko, nad Franky. Pročež v mnoha výhradách, které jsme četli k žen, je slovo žena užíváno ve významu chtitě masa. Jak je řečeno: Našel jsem ženu hořčí než smrt a dobrou ženu podléhající hříchému chtití. Ostatní opět předkládají jiné důvody, proč je mezi ženami více pokušení než mezi muži. Za prvé proto, že jsou lehkověrnější, a protože hlavním úkolem dábla je narušo- vat viru, spíše útočí na ně. K čemuž Bible, Kazatel, kap. 19.) Ten, který rychle uvěřil je lehkomyšlný a bude ponžen. Druhý důvod je ten, že ženy od přírody snáze podléhají dojmům a jsou připravenější přijímat vliv rozptýleného ducha, a když tuto svoji vlastnost užívají špatně, jsou velmi dobré, ale když nesprávně, jsou velmi špatné. Třetí důvod je ten, že mají kluzké jazyky a nejsou schopné před svými družkami pomlčet o těch špatnostech, které znají, a, protože jsou slabé, sledávají, že samy snadno a potají oddají čarodějnic-tví. K čemuž bych žil se Ivem a výše: Raději bych žil se Ivem a s drakem než sdílel dům s hříchnou ženou. Každý hřích je malý vzhledem k hřichu ženy. A k tomu je možné dodat, že jak jsou velmi ná-chylné dojmům, chovají se podle toho. Jsou zde ještě jiní, třetí, kteří předkládají jiné důvody, s nimiž musí kazatelé zacházet velmi opatrně, když je používají. Neboť je pravda, že Starý zákon Písma má mnoho co říci špatného o ženách, a to proto, že první pokušitelka, Eva, a její napodobovatelky, ač potom v Novém zákoně nacházíme změnu ve jméně z Evy na Avu (jak praví Jeroným), a celý Evin hřích je odstraněn Mariiným požehná-ním. Proto by kazatelé měli vždy vyslovit o nich tolik chvály, kolik je možné. Protože však v těchto časech je tato zvrácenost sledována častěji u žen než u mužů, jak zjišťujeme podle stávajících zkušeností, že pokud někdo zvědavý, co je toho důvodem, můžeme dodat k tomu, co již bylo řečeno, toto: protože jsou slabší jako duši tak tělem, není překvapující, že spíše podléhají čarodějným kouzlům.

denatur esse speciei à vitis cui auctori-
tas & ratio cum variis scripente exem-
plis alludit. Terentius ait: Mulieres
formae ut pueri leui sententia sunt. Et
Lactantius, 3. *Institutionum*. Nunquid
aliquam mulierem philosphiam sci-
uisse nisi Terentium. Et *Prover.* 11. quae
delectans mulierem dicit: est circulus
aureus in manibus suis, mulier pulchra
& fatua.

Ratio naturalis est, quia plus carna-
lis viro existit, vt patet in multis car-
nibus spurcitiis: Qui etiam delectus
Ex formâ notatur in formatione primae mulieris
colle mu- cum de colla curua formata fuit, id est
lier con- traria viro de colla pectoris, quae est torca, & quali
contracta viro. Ex quo delectu etiam
procedit, quod cum sit animal imper-
fectum, semper decipit. Nam dicit
Cato: Insuper indidias lachrymis dum
femina plorat. Et illud: Dum femina
plorat decipere laborat. Patet in vxo-
re Saram, quae multum intetans cum
ad delectandum sibi problema propo-
situm sodalibus ab eo expositum eis
reuelauit & sic decipit. Patet in prima
Deo, quia ber fidem, cum dixit serpenti interro-
gantis, quare non ederent de omni ligno
paradis. Respondit de omni, &c. ne
forte moriantur: in quo offendit se
dubitare, & fidem non habere ad verba
Dei, quae omnia etiam Erymologia
nominis demonstrat. Dicitur enim Pe-
trina à Pe, & minus: quia semper mi-
norum habet & ferat fidem: Et hoc
Femina dicit à Fe, ex natura, quoad fidelitatem: licet ex
& minus, gentia & natura fides in beatissima Vir-
gine nunquam defecit, cum tamen
in omnibus viuis defecisset tempore
Passionis Christi.

Mala ergo mulier ex natura cum citius
in fide dubitaretiam citius fidem abro-
gat, quod est fundamentum in maleficiis.
Molieris Procerit
tas ad ta-
lita.
Quantum denique ad aliam poten-
tiam animae, scilicet voluntatem ex
natura, cum odit aliquem, quem prius

amavit, tunc reuertit per iram & imper-
tentiam, & sicut maris artus semper
bullit & currit, sic talis ex terra imper-
tens. Alludit hinc rationi, auctoritas
dicitur. *Eccles.* 25. Non est ira super iram
mulieris. Et Senec. *Trag.* 8.
Nulla vis sanctorum hominum ventis,
Tanta nec rebus motuenda ventis,
Quanta cum comae viduata radit.

Patet in muliere quae falsè acculauit
Ioseph & in carcerem fecit, quia noluit
sibi in seclis continere adulterij, *Ge-
n.* 30. Et reuera potissima causa delec-
tationis in augmentum Maleficarum est patientia,
dolorosum duellum inter maritatas & mulierum.
& inter ipsas feminas sanctas, quid
tunc de carceris: Videt enim in *Gen.*
quanta fuit impatientia & iniuria Sarae,
ad Hagar postquam concepit. *Gen.* 21.
Quanta Rachel ad Liam propter filios,
quos non habebat Rachel. *Gen.* 30.
Quanta Anne ad Phenocem fecerant,
quia ipsa sterili existeret. *1. Reg.* 1.
Quanta Mariae ad Moysen. *Num.* 12. Unde
ta Mariae ad Moysen. *Num.* 12. Unde
munitur, & detrahit Moysi, propter
quod & Leprosam perculsa. Quanta Mar-
tha ad Magdalenam, ipsa dederit, &
Martha ministrante. *Luc.* 10. Unde *Ec-
cles.* 37. Traha cum muliere de his
quae amulatur: quati dicitur non esse
trahandum cum ea, quia semper amu-
lato, id est, inuidia est in mala muliere.
Et quae inter se sic agitantur, quantum
magis aduersus viros.

Quare etiam vt narrat Valerius Pho-
ronens rex Graecorum, die qua mortuus
est, dixit Leonio fratris suo, ad sum-
mam felicitatem nihil mihi deesse,
si mihi semper vxor desuisset. Cui
Leontius. Et quomodo vxor oblat
felicitatis? Et ille, Mariti hoc omnes sine vxore
sciunt. Et Socrates Philosphus inter-
rogatus, si discenda esset vxor. Respon-
dit: Si non cupies, colendo erit tibi, iudicando,
excipiet hinc generis interitus, hinc har-

F 2 res

Pokud jde o rozum anebo porozumě-
ní duchovním věcem, zdá se, že mají
jinou přirozenost než muži, což je sku-
tečnost doložená logikou autorit, za-
ložená na různých příkladech z Pisma.
Terentius praví: Ženy jsou rozumově
jako děti. A Lactantius (3. Institutio-
num): Žádná žena nepochopila filozof-
ii s výjimkou Temesten. A Bible, Pří-
sloví, kap. 11., když popisují ženu,
praví: Zlatý kroužek na ryčku vepře
je počestná, avšak rozmarná žena.
Přirozený důvod je ten, že je žena
hříšnější než muž, je zřejmý z jejích
mnohých hříšných ohavností. Mělo by
být poznamenáno, že při stvoření prv-
ní ženy došlo k závadě, protože byla
stvořena ze zahrnutého žebra, to je
by směrem od muže. A pro tuto vadu
bude vždy nedokonalým tvorem, vždy
bude podvádět. Neboť Cato praví:
Když žena pláče, mává osidly. A zno-
vů: Když žena pláče, pracuje na okla-
mání muže. A jak je ukázáno na Sam-
sonově ženě, která se mu vlichotila,
aby jí řešení hádanky, kterou dal Filiš-
tínům, a ona jim ho potom řekla a tak
ho podvedla. A je jasné z případu prv-
ní ženy, že měla málo víry, neboť když
se jí had zepřel, proč nejede z každého
stromu v ráji, odpověděla mu:
Z každého stromu, atd. - abychom
snad nezemřeli. Tím ukázala, jak po-
chybuje a jak málo dá na Boží slovo. A
to všechno je naznačeno původem
toho slova, neboť slovo žena (čili fe-
mina) pochází od fe a minus, protože
je vždy slabší v držení a uchovávání
víry. A toto, pokud jde o víru, pochází
z její vlastní přirozenosti, i když jak
díky milosti tak díky přirozenosti Po-
želhaná Panna nikdy neupadla ve
víře, dokonce ani v čase Kristových
muk, když víra upadla ve všech lidech.
Proto hříšná žena díky své přiroze-
nosti rychleji zakolísá ve své víře a ná-
sledně se rychleji zřekne víry, což je
kořenem čarodějnickví.

A pokud jde o její jiné duchovní
vlastnosti, to je, jej přirozenou vůli,
když nenávidí někoho, koho dítě
mlouvala, potom celou svou duší vše
hněvem a chřtivostí, stejně jako se
vzdouvá a vaří mořský příliv. Mnohé
autorit se zmiňují o této přičinné, viz

Bible, Kazatel, kap. 25.): Není zloby
nad zlobou žen. A Seneca (*Trag.* 8.)
Ani síly plamenní nebo dujících větrů,
žádné smrtelné zbraň se nelze
obávat více
než rozvedené ženy
lásky a nenávisti.

To se také ukazuje v případě ženy,
která křivě obvinila Josefa a tím zpu-
sobila jeho uvěznění, protože s ní ne-
chtěl spáchat zločin cizoložství (Bible,
1. Mojžišova, kap. 30.) A opravdu tou
nejmocnější příčinou, která přispěla
k narušení čarodějnic, je bedné soupe-
ření sezdanými a svobodnými lidmi.
K tomu dokonce dochází i mezi sva-
tými ženami, tak jak to musí teprve být
mezi ostarými? Neboť v Bibli, 1. Moj-
žišově, vidíte jak Sára nenáviděla Ha-
gar a záviděla jí, když počala (Bible, 1.
Mojžišova, kap. 21.), jak Zártilia Rache-
l na Leu, protože neměla žádné děti
(Bible, 1. Mojžišova, kap. 30.) a Cha-
na, která byla neplodná, na plodnou
Peninu (Bible, 1. Samuelova, kap. 1.) a
jak Mirjam zařkala a uřkla Mojžiše,
který byl potom stížen malomocen-
stvím (Bible, 4. Mojžišova, kap. 12.), jak
Martha Zártilia na Magdalenu, která se-
dělala, když Marta obsluhovala (Bible,
Lukáš, kap. 10.) a viz také Bible, Kaza-
tel kap. 37.: Nikdy nechťj po ženě vě-
dět, na koho žárli. Což znamená, že je
zbytečné snažit se to dozvědět, proto-
že hříšná žena žárli, tj., závidí, stále.
A jestliže se takto ženy chovají samy
mezi sebou, jak se teprve budou cho-
vat k mužům.

K tomu také vypráví Valerius (Ma-
ximus), že když umíral řecký král Pho-
ronens, řekl svému bratrovi Leonio-
vi, že by mu nic nechybělo ke štěstí,
kdyby vždy chyběl své ženě. A když
se Leontius zeptal, jakým způsobem
může být šťastná žena, odpověděl
mu, že to všichni ženatí muži dobře
vědí. A když se ptali filozofa Sókrata,
jestli se má člověk oženit, odpověděl:
Když tak neutušíš, bude osamělý. Ivo-
je rodina vymře a dědit bude někdo
cizí. Když tak učiníš, budeš šťast ne-
ustále nepřátelství, hádave štěstí, ob-
nářky nad manželským údělem, ob-
tížné rozmišky mezi příbuznými, zva-
nivost tchyně i nevěru a příchod dě-
dice není jistý.

res alienus. Sed si cepitis illam, perpecta sollicitudo, conquectus querulitiam, dotis exprobratio, affirmum gavis, supercilium, garrula foetus lingua, successor alkni matrimonij, incertus liberorum eventus. Hac dixi ve expertus. Nam ve ai Hieron. *contra Lemnium*. Hic Socrates datus habuit uxores, quas ingenti patientia sustinens, non potuit tamen ab eorum contumelijs clamoribus & vituperationibus liberari. Vnde quaedam die ipis querulanibus contra eum, ipse domum egressus, ve eorum molestias evitaret, cum ante domum sederet, proiecunt illae mulieres super eum aquam immundam: Super quo ipse non perturbatus, quia Philosophus natus, Scribam quod post tonitrua pluviae sequentur.

De vxore
fimbria
quarta
adverso
flumine.
Et de quodam legitur, cuius vxor submersa erat in fluvio, quod cum quereret cadaver eius ad educendum de aqua ibat per fluvium contra aquam, & interrogans caulam: cum res graves descendant infra & non supra, quare quereret contra aquam, & Respondit: Mulier ista in vitra semper fuit contracta distis & factis sine mandatis meis, ideò quero contracto modo, si forte etiam mortua contractam voluntatem vltra consuetum tenuisset.

Mulieres
sunt vin-
dicabiles.
Et quidem sicut ex primo defectu intelligitur abnegationem fidei factis incurrunt: ita ex secundo, scilicet inordinatis affectionibus & passionibus varijs vindictas querunt, excogitant & infligunt, sive per Maleficas, sive alijs quibuscunque modis. Vnde non mitium tantam multitudinem maleficarum in hoc genere existere.

Natura
sunt mu-
liceres in-
morgera.
Quantum insuper defectum in memorata potentia, cum hoc fit in eis ex natura vitium, nolle regi: sed suos sequi impetus, sive quacunque pietate ad hoc fuerit, & cuncta memoria distiponi. Vnde Theophrastus: Si eorum donum ei committens ad feruendum,

& si aliquid tuo abitio referaris etiam minimum vel megnam fidem sibi adhibere non putabit, & iurga conturbabit nisi cito consulueris, parat venena, antipites & atolos confidit: ecce malefica.

Sed quale sit dominium mulierum, sociata audi Tullium in *Paradoxis*. Nunquid ille liber est cui mulier imperat, leges imponit, percutit, iubeat, veat quod ei videretur, nec illi imperanti aliquid negare potest vel audet. Ego istum non modo servum, sed nequissimum servorum appellandum puto, licet amplissima familia natus sit. Vnde & Seneca in *perlasia* *in finibus Maleficarum*. Quis ammodo cecissas, sequere felicem imperatum, pars ista vitiois qua gaudes quora est, &c. Vbi multa ponit, ostendens quod mulier non vult regi, sed sibi imperare procedere etiam in damnum suum: sicut de multis legitur mulieribus, quae vel ob amorem, vel dolorem, quia vindictas facere non poterant, seiphas occiderunt.

Sicut de Laodice narrat Hieron. super De Laodice Daniemque cecissas vxor regis Antioce & Berenice regis Syriae, zelans ne plus amaret ne Syriae Berenicem, quam etiam habebat vxorem, Berenicem & filiam eius ex dicto Antiocho prius fecit occidi, & post tempus veneno occidit. Vnde: Quia non vult regi, sed sibi imperu procedere. Ideò Chrysostomus non immerito dicit: O malum omnium in malo peius, mulier mala, sive illa parit, sive videt. Si enim vxor divitis non maleficis, non cessat nocte & die vitium calidis res, simulari sermonibus, blandi nequitias, & impiorum violentas. Si vero pauperem vitium habes, scriptum quoque ad Ieremiam & rixas, inclinare non desinit. Et si vidua sit, ipsa per semetipsum omnes despicit palmis, & ad omnem aut dactam spiritum superbiae inflammatur.

Quantum, inveniuntur fere, omnia sunt mala, inveniunt Regna propter mulieres, fuisse de Regna eorum. Primum enim quod fuit regnum mulierum, fuisse, scilicet Troiae, propter rapinam eorum.

To řekl jako ten, kdo věděl. Neboť

Jeronym (contra Iovinianum) praví: Tento Sokrates měl dvě ženy, které snášel s velkou trpělivostí, avšak nemohl se zbavit jejich urážek a hlasitých výtek. Takže jednoho dne, když mu lály, odešel ven z domu, abych unikl jejich osočování a usedl před domem a ženy na něj potom vyhlýšly špinavou vodu. To však filosoia některak nevrzulo, protože pouze řekl: Věděl jsem, že po hřměni přichází déšť.

Čte se rovněž příběh o muži, jehož žena utonula v řece, a on, když hledal tělo, aby ho vytáhl z vody, kráčel proti proudu. A když se ho zeptali proč hledá tělo nestoupají, ale padají, odpověděl: Když ta žena byla naživu, vždy, ať slovy či skutky, konala opáčně než jsem jí přikázal, proto ji hledám v opačném směru, protože třebaže je nyní mrtvá, mohla by se i tak projevit její vzdorová povaha.

A skutečně, právě tak jakou jsou kvůli své první vadě ve svém rozumu náchylnější zřeknout se víry, tak kvůli své druhé vadě spočívající v neuspořádaných hnutích své mysli a vášních vyhledávají, vymyšlejí a uskutečňují různé pomsty, buď za pomoci čarodějnictví, nebo jinými prostředky. Proto není divu, že se v tomto pohlaví se vyskytuje tolik čarodějníc.

Ženy mají rovněž slabou paměť a jejich vrozenou špatnou vlastností je to, že nejsou ukázněné a konají podle svých vlastních popudů aniž by si uvědomovaly, co je správné, a to je všechno, co se naučily a co mají na paměti. Tak Theophrastos: Když jí předáš řízení celého domu, ale ponecháš nějakou malíčkost své vlastní úvaze, bude si myslet, že tím ukazuje, jak málo jí chce důvěřovat, a vyvolá rozmršku, a pokud se rychle neporadíš, připraví ti jed a bude se radit s věštky a hadači a stane se čarodějníc.

Avšak pokud jde nadvládu žen,

poslyšte, co říká Tullius (minimě Ciceron) (in paradox.): Může být zvan svobodným člověkem ten, komu vládne žena, ukládá mu zákony, rozkazuje mu a zakazuje mu dělat to, co si přeje, takže to dělat nemůže a zdráhá se ji odmítnout, čeho si žádá? Nenažyval bych ho pouze otrokem, ale tím nehanebnějším z otroků, zvláště když navíc pochází z nejvznešenější rodiny. K čemuž Seneca v postavě zruřící Médey: Proč přestáváte následovat své šťastné pohnutky, jak velká má být pomsta, abyste se rozradostnily?

Vyvozuje tam mnoho důkazů, že žena se neovládá, ale následuje své vlastní pohnutky, dokonce až k své vlastní zkáze. Stejně tak čteme o mnoha ženách které se zabily buď z lásky nebo z žálu nad tím, že nebyly schopné vykonat svoji pomstu. Jeronym, když píše o Danielovi, vypráví příběh Láodiké, manželky syrského krále Antiocha. Která na něj žalila, že by mohl milovat její jinou žen, Bereniké, více než ji, a nejprve způsobila, že Antiochos zabí Bereniké a její dceru a potom se sama otrávilá. A proč? Protože se nedokázala ovládnout a následovala své vlastní pohnutky. Proto nikoliv bezdůvodně praví Zlatoušý: O, zlo horší než všechno zlo, hříšná žena, ať je chudá nebo bohatá. Neboť když bude ženou bohatého člověka, nepřestává dnem i noc vzrušovat svého manžela žhavými slovy, hříšně mu lichotí a násilně na něj dotírá. A když je ženou chudého manžela, nepřestává ho podněcovat k hněvu a sporům. A když je vdovou, kdekoliv se vyplná a na každého shlíží dolů a duchem pýchý je ponoukána ke každé neslydatosti. Když se na toto soustředíme, zjistíme, že téměř všechna království světa byla rozvrácena ženami. Trója, vzkvétající království, byla zničena kvůli únosu jediné ženy, Heleny, a padlo mnoho tisíc Řeků.

vnius femines, scilicet Helenę, delat-
dum est multis millibus Graecorum
oculis. Regnum Indaeorum multa ma-
la exterminia habuit propter pessimam
Lezabel, & filiam eius Athaliam, regi-
nam in regno Iudee, quae occidit fecer-
at filios filij, vt eo mortuo ipsa regna-
ret: sed vnaque occidit Regem Roma-
norum, multa mala sustulit propter
Cleopatram Reginam Aegypti, pesti-
mam mulierem. Et sic de alijs. Vnde
non mirum, si mundus iam patitur ob
malitiam mulierum.

Domum inspiciendo corporis ipsius
carnalia desideria: vnde innumera no-
cumenta vitae humane contingunt: Ve-
merito cum Caetone Vitico, dicere pos-
simus: Si abique famina posset esse
mundus, contentatio nostra non esset
abique Dijs. Cum reuera, si mulierum
non essent nequitię, etiam trahendo de
maleficijs, adhuc ab innumeris pecca-
lis mundus remaneret exoneratus. Va-
lerius ad Rufinum: Chimerae mulierę
esse nefcis, sed ferre debes: quod mon-
strum illud trifforme insigni venissetur
facie leonis olentis, maculatur ventre
caprae, virtutem cauda viperę arretus
vultu diceret. Quod aspectus eius pulcher
tactus factus, contentatio mortifera.

Adianus, & aliam propitietatem
per vocem. Nam sicut est menax in
natura, sic & in loquela, nam pungit
& tamen delectat. Vnde & eorum vox
cantu Syrenarum assimilatur, quae dul-
ci melodia tranlcientes attrahunt, & ra-
men occidunt. Occidunt quietem, quia
ex mardispio euacuunt, vites auterunt
& pecun perdere cogunt. Iterum Va-
lerius ad Rufinum: Haec loquens pla-
cet delectatio: & pungit delictum, hos
veritus rola est, quia sub eius purpura
multi heriant aculei. *Præter hęc*. Nit-
ditissima eius amara qualibet abynthiam.
Andreas & aliam in eius inceptis
ita & ha- ratu & habitu, ibi est vultus vanita-

tum. Non est homo in mundo, qui ita mu-
tatem thudet placere deo benigno, nisi De-
quantum mulier etiam mediocrit, suis strengia.
vanitatibus thudet hominibus placere.
de quo exemplum in vita S. Pelagius,
quando decia mundo discurrebat per
Antiochiam omnia nimis: quam San-
ctus pater, Nominus nomine videns,
hęc cepit, & dixit factis: quod toto
tempore vita sine tantam diligentiam
nunquam adhibeat deo placere, &c.
quae demum orationibus eius conuicia
est.

Hęc est de qua *Ezcl. 7.* & de qua iam *Cur me-
Ecclia lamentatur propter ingentem hor-
multitudinem Maleficarum.* Inueni-
amorem morte mulierem, quae la-
quens est venarum, fagena cor eius,
vincula sunt manus eius, qui placet
deo, figit filiam, qui autem peccator
est, capietur ab ea. Amator est mors,
id est, diabolo: *Aper. 6.* Nomen illi
mors: Nam licet diabolus duxit Euan-
ad peccandum, Eua tamen seduxit
Adam. Et sicut peccatum Eue non in-
duxit nobis mortem animę & cor-
poris, nisi subsequuta fuisset culpa in
Adam, ad quam induxit Eua, & non
diabolus, idco amator morte.

*Cur me-
hor-
te.*

Iterum amator mortis, quia hac na-
turalis, & interimit tantum corpus,
sed peccatum a muliere inchoatum oc-
cidit animam, priuando gratis, & cor-
pus famuliter in penam peccati ducit.

Iterum amator mortis, quia hac na-
turalis, & interimit tantum corpus,
sed peccatum a muliere inchoatum oc-
cidit animam, priuando gratis, & cor-
pus famuliter in penam peccati ducit.

Et idco amator & periculosior la-
quens iam non dicitur venarum, sed
demonum. Quia cum capiantur homi-
nes non solum per carnalia desideria,
eis videndo & audiendo cum eorum mulierem
facies sit ventus viens, & vox serpentis
femur
sibilus. Iuxta Ben. Verum eorum inu-
mecos maleficis hominibus, & iuncta
Sagea dicitur cor eius, i. infatuabi-

his

Kralovstvi Židů trpělo mnohým
něštětím a zkázou kvůli prokleté
Jezábel a její dceři Atali, královnou
Judeje, která způsobila, že byli za-
biti synové jejího syna, takže po je-
jich smrti mohla vládnout sama,
každý z nich byl zabít. Království
Římanů snášelo mnoho špatného
kvůli Kleopatře, královně egypt-
ské, té nejhovší z žen. A stejně tak
je tomu s ostatními. Proto není žád-
ný div, jestliže svět nyní trpí špat-
ností žen.

A nyní budeme zkoumat hříšné
žádosti samotného těla, odkud po-
chází nevědomá škoda lidskému
životu. Právem můžeme říct spolu
s Catonem z Uticy: Kdyby mohl
být svět zbaven žen, nemohli by-
chom být při našem obcování bez
Boha. Neboť opravdu, bez hříšnosti
ti žen, tedy bez jakéhokoli čaro-
dějnictví, by svět správně obstál
proti nesčetným nebezpečnostem.
Poslyšte, co říká Valerius Rufino-
vi: Ty nevíš, že ta žena je Chiméra,
ale je dobře, že bys to měl vědět,
protože ta zrůda sestává ze tří po-
dob: její tvář byla tvář skvělého a
vznešeného lva, měla ohavný břich
kozy a byla ozbrojena jedovatým
ocasem zmije. A mluví, že žena je
krásná na podív, špinící na dotyk
a smrtící v sevření.

Uvažme její další náležitosti, hlas.
Protože je od přírody lhářkou, její
řeč žahá, když nás chválí. Proto je
její hlas jako píseň Siren, které
svým sladkým hlasem omámí ty,
kteří je mluví, a zabijí je. Neboť je
zabijí tím, že vypráví jejich mš-
ce, spottěbují jejich síly, přivedou
je k tomu, že opustí Boha. Opět Va-
lerius říká Rufinovi: Když hovoří,
je to potěšení vonící hříchem, kvě-
tinou lásky je růže, protože pod je-
jími květem se skrývá mnoho trnů,
(Bible, Příslaví, kap. 5.). Její ústa
jsou hladší než olej, její řeč je po-
tom hořká jako pelyněk.

Uvažme rovněž její způsob chů-
ze, postoj a způsob, v nichž je
marnost nad marnost. Není na svě-
tě muž, který se tak usilovně snaží
potěšit dobrého Boha jako se do-
konce i obyčejná žena snaží svoji
marností potěšit muže. Takový při-
klad se nachází v životě sv. Pela-
gie, která (předtím, než se obrátí
k víře), chtěla ohromit Antiochiu a
zdobila se co nejobyčejněji. Sva-
tý otec jménem Nonus jí viděl a
zачéal naříkat a pravil svým dru-
hům, že za celý svůj život se nepo-
koušel tak usilovně potěšit Boha A
ještě mnohem více se zabývá tímto
jevem, což je uchováno v jeho pro-
slovech.

To je vytýkáno v Bibli (Kazatel,
kap. 7.) a církví dokonce i dnes
vzhledem k velkému zmožení ča-
rodějníc. A našel jsem žen hořčí než
smrt, která je lovcovou pastí a jejíž
srdec je síť a její ruce jsou pouta.
Ten, kdo činí radost Bohu, unikne
jí, ale ten, kdo je hříšníkem, toho
polapí. Hořčí než smrt, to je hořčí
než ďábel, (Bible, Zjevení Janovo,
6.) Jeho jméno bylo Smrt: Protože
ďábel svedl Evu k hříchu a Eva
poté svedla Adama. A Evín hřích
by nepřinášel smrt naší duši a tělu,
kdyby nepřešel na Adama,
k čemuž ho svedla Eva, ne ďábel,
proto je ona hořčí než smrt.

Hořčí než smrt, také proto, že
smrt je přirozená a nicí pouze tělo,
avšak hřích, který pochází od ženy,
nicí duši odpuštěním milosti a vy-
dává tělo trestu za hřích.
Hořčí než smrt také proto, že tě-
lesná smrt je přímý a strašlivý ne-
příel, ale žena je nepřiel lstivý a
skryvý.
A že je nebezpečnější než past,
protože se nemluví o pasti lovců,
ale ďáblů. Neboť muži nejsou la-
peni pouze kvůli svým hříšným zá-
dostem, když vidí a slyší ženu (viz
Ben). Jejich tvář je palčivý vítr a je-
jich hlas svčenné hadů. Avšak rov-
něž vrhají zlovolné čáry na nespo-
čet lidí a zvířat.

Sagena. His malitia, quae in cordibus eorum re-
 cernuntur, et manus sunt vincula ad detinen-
 dum, ma dnm, ubi manum ad maleficendum
 non habent.
 cernuntur, apponunt tunc diabolo coo-
 perantur, hoc efficiunt quod praeten-
 dunt.

Concludamus. Omnia per carnalem
 concupiscentiam, quae quia in eis est
 intractabilis. *Proverb. penultimo*, Tria
 sunt intractabilia, Sc. & quartum quod
 nunquam dicit, Sufficit, scilicet nos
 vult. Vnde & cum Daemonibus causa
 explende libidinibus se agitant. Plura haec
 deducit possent, sed intelligentibus satis
 apparet, non mirum quod plures repe-
 riuntur infestae haereti maleficorum
 mulieres quam viri. Vnde & con-
 querer haereticis dicenda est non male-
 ficorum, sed maleficarum, vt à portori
 fat denominatio. Et benedictus altissi-
 mus, qui visum speciem à tanto Au-
 gusto vique in praedens praefecit in quo
 gium viri vique cura sic pro nobis nati & pari
 voluit, idco & ipsam privilegiauit.
 cio.

*Cumquod mulieres praeceteris immunitur
 tur superstitiosas, & malefica.*

Quo ad secundum, cuiusmodi mut-
 peritioe & maleficiis infestae. Dican-
 dum, quod ex praecedenti quaestione
 patet, quod quia tria genera vitia
 scilicet infidelitas, ambitio & luxuria
 praecipue in malis mulieribus, regere
 videntur. Ideo illae praeceteris mafe-
 cis intendunt, quae praeceteris filijs
 vitis decetae sunt. Item quia inter
 illa tria vitium amplius praedominat-
 tur, idco quia intractabile, Sc. Ideo &
 illae inter ambitiofas amplius infestae
 sunt, quae pro explendis suis pravis
 concupiscentiis amplius inardescunt vt
 Magarum con-
 sunt adulterae, fornicariae, & magna-
 torum concubinae.

Et hoc ex scripturamaleficis, vt
 in bulla tangitur. Venerunt autem &

conceptus in vtero variis inficiendo
 Maleficiis. Primo, mentes hominum
 ad inordinatum amorem, Sc. immu-
 tando. Secundo, vim generatiam im-
 pediendo. Tertio, membra illi actu malefica
 accommodata auferendo. Quarto, ho-
 mines praestigiosa arte in bestiales for-
 mas mutando. Quinto, vim genera-
 tiam, quo ad femellas destruyendo.
 Sexto, abortum procurando. Septimo
 infantes Daemonibus offerendo, abique
 alijs animalibus & cetera frugibus, qui-
 bus varia nocumenta inferunt: de qui-
 bus in sequentibus tractabitur. Sed ad
 praedens, de nocumtis hominum de-
 mus rationes.

Et prima conclusio, super eos, quos
 maleficiunt ad amorem vel odium
 inordinatum. Et post eadem materia
 pro maiori intelligentia sub difficultate
 est discutenda. Conclusio autem haec
 est. Nam sanctus Thomas in 4. dist. 34.
 de impedimento maleficis peccatis, plus mali
 facit ostendit quare permittitur Diabo-
 lo à Deo maior potestas maleficij super
 actus Veneros hominis, quam super
 alios: rationes assignando. Ita dicitur à
 simili oportet, quod ha mulieres am-
 plius infestantur, quae his actibus am-
 plius detentantur.

Dicit enim, quod quia corruptio
 peccati prima, per quam homo factus
 est certus diaboli in nos per actum ge-
 nerantem deuenit: Ideo maleficij po-
 restas permittitur Diabolo à Deo in
 hoc actu magis quam in alijs. Sicut
 etiam in seipentibus magis ostendit
 virtus Maleficorum, vt dicitur, quam
 in alijs animalibus, quia per seipentem
 Diabolus tanquam per suam inha-
 mentum mulierem tentat. Vnde etiam
 vt postea subdit, haec matrimonium
 fit opus Dei, tanquam ab eo institutum, magis
 adhaere per opera Diaboli interdum de-
 struitur. Non quatenus per violentiam
 quia celeretur sic fortor Deo: sed ex
 Diuina permissione, procurando impe-
 ditur tantum.

A když se řekne, že jejich srdce je
 síť, hovoří se o nespolečném zlu,
 které panuje v jejich srdcích. A je-
 jich ruce jsou pouťa k poutání, ne-
 boť když vloží svoje ruce na nějaké
 stvoření aby očarovali, potom
 s pomocí ďábla, působí jako pouťa.
 Uzavíráme. Veškeré čarodějnickví
 pochází od hříšného chťte, který
 nelze v ženách nasýtit. Tyto tři věci
 se nikdy nenasýtí a čtvrtá, která ne-
 řekne ne, to stačí, to je ústí lůna (Bib-
 le, Příslaví, předposlední kap.) Pro-
 to aby uspokojily své žádosti, spo-
 jují se dokonce i s ďáblý. Mohlo by
 být předloženo mnoho takových
 důvodů, avšak pro pochopení to je
 dostatečně jasné, že není proč se
 divit, že je sledováno více žen než
 mužů nakazěných kacřstvím čaro-
 dějnickví. A v důsledku toho je lépe
 hovořit o kacřství čarodějnic než
 čarodějů, neboť tento název vychá-
 zí z té počtenější části. A budíž po-
 žehánán Nejvyšší, který mužské po-
 hlavi uchránil od takového velkého
 zločinu, neboť on si přál zrodit se a
 trpět pro nás a proto nadal muže
 takovou výsadou.

*Které ženy především jsou sledová-
 ny, že jsou pověřčivé a čarodějnice*

Pokud jde o naše druhé šetření,
 jaký druh žen je více než ostatní
 sledován jako pověřčivé a nakaze-
 ny čarodějnickvím, je třeba říct, jak
 bylo ukázáno v předchozím šetření,
 že nad hříšnými ženami vládnou tři
 obecné hřichy, tedy nevěra, citizá-
 dost a chťt. Proto více než ostatní
 směřují k čarodějnickví ty, které jsou
 více než ostatní oddány těmto hří-
 chům. Opět, protože z těchto hřichů
 ten poslední hlavně prevazuje, že
 ženy jsou nenasytiné atd., vyplývá
 z toho, že mezi citizádostivými že-
 nami jsou více nakazěny ty, které
 jsou žhavější uspokojit své hříšné
 chťte, tedy cizoložnice, smilnice a
 konkubiny velkých.

Nyní zde je, jak je řečeno v bule,
 sedm způsobů, jakým nakazují čaro-

dějnickvím pohlavní akt a početí lůna.
 Za prvé přivrácením mysli lidí
 k nezvyklé vášni, za druhé klade-
 ním překážek jejich plodivé síle, za
 třetí odstraněním údů účastných na
 tomto aktu, za čtvrté proměnou lidí
 ve zvířata způsobenou jejich kou-
 zelnickým uměním, za páté znič-
 ním plodivé síly v ženách, za šesté
 působením potratů, za sedmé obě-
 továním dětí ďáblům vedle jiných
 zvířat a plodů země, čímž působí
 největší škodu. O tom všem bude
 pojednáno později, nyní se sou-
 středíme na újmy na lidech.

Nejprve pokud jde o ty, kteří jsou
 očarováni k nezvyklé lásce nebo
 nenávisť, to je věc takového dru-
 hu, která se obtížně rozebírá před
 obecným pojednáním. Proto to
 musí být bráno jako skutečnost.
 Neboť sv. Tomáš in 4. dist. 34., když
 se zabývá překážkami způsobova-
 nými čarodějnickem, ukazuje, že
 Bůh povoluje ďáblu větší moc ko-
 nat proti lidském pohlavnímu aktu
 než proti jiným úkonům, a jako
 důvod uvádí, že se žádá, že je tomu
 tak proto, že čarodějnickem se hlav-
 ně stávají ty ženy, které mají pro
 tento akt ty největší předpoklady.

Neboť praví, že Bůh povoluje ďá-
 blu větší moc konat proti všem
 pohlavnímu aktu než proti všem
 jeho jiným úkonům, protože první
 škoda způsobená hřichem, kterým
 se člověk stal otrokem ďábla,
 k nám přišla roznožováním ak-
 tem. Také síla čarodějnic je zjevně-
 ší v hadech než v jiných zvířatech,
 a říká se, že je tomu tak protože
 ďábel svedl ženu jako had.
 Z tohoto důvodu také, jak je dolo-
 ženo dále, i když je manželství dílo
 Boží, neboť On ho ustavil, je občas
 ničeno činem ďábla, což ovšem ve
 skutečnosti není ta hlavní příčina,
 protože potom by byl ďábel silně-
 ší než Bůh, ale s Božím svolením, a
 to tak, že je v aktu spojení způso-
 bena nějaká dočasná nebo trvalá
 překážka.

Quaest. VII. Quomodo malef. menti bon. immut. 47

dimentum actus conjugalis, vel tem-
porale, vel perpetuum.

Ex quibus hoc quod experientia do-
cet dicamus quod propter huiusmodi
functibus explendas, tam erga se quam
& facili potentes, cunctumque etiam
factus & conditionis, immutata Mal-
ficia perturbant, eorum animos ad
amorem illicitum, vel Philoceptionem
ad se immutando, ut nulla confusio
aut perturbatione ab eis destitit valeant.

Ex quibus etiam & extremum factus
sua periculum intolerabile quotidie
imminet, quod eorum animos immu-
tate calicet sciunt, quod eis nullum no-
cumentum sine per se, sine ab alijs facti
pernitent, sicque quotidie crevant.
Et vitam experientia nos minime edo-
cuisse, imò & odia talia etiam in Sa-
cramento matrimonij continentis scilicet
tata per maleficia, & similiter per inhi-
gulationes generantia potentia, ut nec
redditionem nec exactionem debiti
matrimonialis locum pro prole habere
valeant. Sed quia amor, & odium in
anima existunt, quam etiam Demon
intrare nequit, ne alicui hac quasi in-
credibilia videantur: sub quaestione
sunt discutienda: cum etiam opposita
iuxta se posita magis eluceant.

QUESTIO VII.

An malef. mentes hominum ad amo-
rem, vel odium valent
immutare.

Venitur an Demones per ipsas
malef. mentes, motus hominum ad
amorem, vel odium inordinatum mu-
tare, & in facere valent, & arguitur
quod non secundum premissa. Tri-
sunt in homine, voluntas, intellectus
& corpus. Primum Deus sicut habet
per se regere (quia cor regis in manu
Domini,) in secundum per Angelum

illustratus, & ipsam corpus per influxus
caelestium corporum dirigere. Præterea
intra corpora Demones non possunt
esse illa immutando, ergo minus intra
animam, eius potentia odium vel amo-
rem immittendo. Patet consequentia:
quia ex natura maiorem habet potesta-
tem supra corporalia, quam supra spi-
ritualia. Et quidem quod non possunt
immutare, supra patet in plethore lo-
cis: Quia nullam formam substantia-
lem vel accidentalem inducere pos-
sunt, nisi adminiculo alicuius alterius
agentis, sicut etiam quilibet alius arti-
fex. Est etiam ad idem cap. 26. que sit
ne quibus & epistola in fine. Qui credit
aliquam creaturam posse transmutari in
melius, vel in deterius nisi ab ipso om-
nium creatore, infidelis & pagano de-
rictor est.

Præterea omne agens ex proposito,
cognoscit suum effectum. Si igitur dia-
bolus posset mentes hominum immu-
tare ad odium, vel amorem, posset in-
terius cogitationes animarum videre, quod
est contra illud, quod in libro de Ec-
clesiasticis dogmatibus dicitur: Diabo-
lus interius cogitationes non potest
videre. Et iterum ibidem: Non omnes Diabolus
cogitationes nostræ male à diabolo non est
excitantur, sed aliquoties ex nostri ar-
bitrij motu emergunt.

Præterea amor & odium, sunt circa
voluntatem, que radicatur in anima,
ergo non possunt cantari à diabolo. Nemo si-
quancunque arte. Tenet consequentia: In istis
quia illi animæ, (ut dicit Aug.) illi animæ
soli est possibile, qui eam creavit.

Præterea si dicitur, quod post mo-
tore sententias interioris, & sic conse-
quenter voluntatem, non valet: Quia
vis sententia est dignior, quam vis in-
tuitiva. Sed diabolus non potest for-
mare adum virtutis nutritiæ, ut for-
met carnem aut os, ergo etiam non
potest excitare aliquem actum interio-
rum virtutum animæ.

F 4 Sed

Pokud jde o toto, můžeme říct, co
je známo ze zkušenosti, že ty ženy
uspokojují svůj hříšný chtít neje-
nom samy v sobě, ale také v lidech
pokročilého věku, jakéhokoli sta-
vu a postavení, a všemi druhy ča-
rodějnického umění způsobují vý-
středním oddáváním se hříšné lás-
ce smrt jejich duší, od čehož je ne-
může odradit žádná hanba nebo
domluva. A prostřednictvím tako-
vých lidí, nebo čarodějnice nedo-
volí, aby ony samy utrpěly nějakou
škodu, ať od sebe samých nebo od
jiných, jakmile je jedinou mají
své moci, vzniká ta největší škoda
tohoto času, tedy vyhubení víry. A
tímto způsobem čarodějnic kaž-
dým dnem přibývá.

Nebyl by tomu tak, kdyby to ne-
neodpovídalo zkušenosti. Avšak
ve skutečnosti čarodějnice vnašejí
takovou nenávisť mezi ty, které
spojuje svátost manželská, že je
zmrázena jejich plodivá síla ochla-
zena tak, že lidé nejsou schopni
vykonat ten nezbytný úkon
k početí potomstva. Protože však
láska a nenávisť je v duši, kam ne-
může vstoupit ani ďábel, a aby se
tyto věci nezdály každému neuvě-
řitelné, je třeba je rozepnat a posta-
vit jedno tvrzení k druhému, čímž
bude tato věc objasněna.

OTÁZKA VII.

Zda čarodějnice mohou vládnout
myslí lidí tak, aby milovali
nebo nenáviděli.

Je-li otázka, zda ďáblové mohou
prostřednictvím čarodějnic změnit
nebo podnítit myslí lidí
k neobyčejné lásce nebo nenávisť,
tvrdí se, dle předchozích závěrů, že
tak učinit nemohou. Neboť
v člověku jsou obsaženy tři věci:
vůle, chápání a tělo. Tomu první-

mu vládnou Bůh (neboť srdce kráží
je v rukou Pána), to druhé osvécu-
jí andělé a tělu vládnou pohyby
hvězd. A protože ďáblové nemo-
hou uskutečnit změny v těle, mají
ještě méně moci vládnout lásce
nebo nenávisť v srdci. Důsledek je
jasný, i když mají více moci nad
věcmi tělesnými než věcmi du-
chovními, nemohou změnit ani
tělo, jak bylo často prokázáno. Pro-
to nemohou vládnout nad žádou
podstatnou nebo přiležitostnou
podobou, jestliže není jejich dílem.
V této souvislosti se Episcopus
(kap. 26, ot. 5, na konci), co bylo
řečeno dříve, že kdokoli věří, že
nějaká bytost může být změněna
k lepšímu nebo k horšímu nebo
proměněna v jiný druh nebo podo-
bu někým jiným než Stvořitelem
všech věcí, je pohan a kacíř.

Dále, všechno, co pracuje podle
plánu, zná svůj vlastní účinek. Jest-
liže by proto ďábel mohl měnit mysl
lidí tak, aby milovali nebo nenávi-
děli, byl by rovněž schopen nahléd-
nout do vnitřních myšlenek v jejich
srdci, avšak to je v rozporu s tím, co
se praví v knize církevních dogmat:
Ďábel nemůže spatřit naše vnitřní
myšlenky. A opět na téže místě:
Ne všechny naše špatné myšlenky
pocházejí od ďábla, ale občas pochá-
zejí z naší vlastní volby.

Dále, láska a nenávisť jsou věci
vůle, která koření v duši, proto
také nemohou být jakoukoliv do-
vedností způsobeny ďáblem. Závěr
je ten, že pouze On sám (jak praví
Augustinus), může vstoupit do
duše, kterou vytvořil.

Dále, není správné tvrzení, že po-
kud on dokáže ovlivnit vnitřní city,
dokáže také vládnout vůli. Neboť
pocitý jsou silnější než fyzická síla
a ďábel nemůže učinit nic fyzickým
způsobem, jako je utvoření masa a
krve, proto nemůže nic uskutečnit
prostřednictvím pocitů.

Avšak znamení, že byly osvobozeny, je to, že po zpovědi všechny peníze z jejich měšců a pokladnic zničili. K tomu je možné uvést mnoho příkladů, avšak z důvodu stručnosti je vyopustíme a pomůžeme.

ČÁST TŘETÍ

K SOUDNÍMU ŘÍZENÍ

proti čarodějům i týkajícím se všech kacířů jak před církevním, tak světským soudem uspořádaná do XXV. otázek,

**V NICHŽ PRAVIDLA
zahájení řízení soudem, jeho pokračování
a způsob odsouzení se nejjasněji
ukazují.**

OTÁZKA I.

*Kdo je pravomocným soudcem
čarodějnicí.*

Otázka zní, zda čarodějnice, spolu se svými zastánci, ochránci a obránci podléhají natolik pravomoci diecézního církevního soudu a světského soudu, že vyšetřovatelé zločinu kacířství mohou být zcela osvobozeni od povinnosti vést proti nim soudní řízení. A tvrdí se, že to tak je. Neboť kanonické právo (in cap. accusatus, §. sane, lib. 6) praví: Jistěže by ti, jejichž vysokou výsadou je posuzovat otázky související s vírou, neměli být zaměštráváni jinými záležitostmi a inkvizitoři vyslaní Apoštolským stolicem vyšet-

řovat mor kacířství by se zjevně neměli sami zabývat jasnovidci a věšci, pokud nejsou zároveň i kacíři, ani by nemělo být jejich věcí takové osoby trestat, ale mohou je ponechat k potrestání jejich vlastními soudci.

Ani se nezdá být žádná obtíž ve skutečnosti, že zde není zmíněno kacířství čarodějnic. Neboť ty jsou především stejného trestu jako ostatní před soudem svědomí (viz kanonické právo, de consecr. dist. 1.) pro vybrané: Jestliže hřích věštců a čarodějnic je tajný, má jim být uloženo čtyřicetdenní pokání, jestliže je známý, má jim být odeprána eucharistie. A těm, jejichž trest je tenkýž, by ho měl ukládat tenkýž soud. Potom, opět, vina obou spočívá v tomtéž, neboť právě jako věštcí dosahují svých výsledků podivnými prostředky, stejně tak čini čarodějnice a očekávají přitom a získávají od ďábla škody, které způsobují bytostem, a nezákomně hledají u jeho vytvořit to, co by mělo být hledáno je u boha samého, a proto jsou oba viníci hříchem modloslužebnictví.

Takový je význam Bible, Izajáš, kap. 21.: Babylonský král se zastaví na křižovatce, bude potřásat šípem a ptát se model.

Dále se může říct, že když kánon praví, pokud nejsou zároveň i kacíři, připouští to výklad, že někteří jasnovidci a věštcí jsou kacíři a proto by měli podléhat řízení inkvizitorů, avšak v tom případě by jim podléhali i falešní věštcí, a pro toto tvrzení nelze najít žádný písemný doklad autority.

Dále, jestliže čarodějnice mají být souzeny inkvizitory, musí tomu tak být pro zločin kacířství, avšak je jasné, že skutky čarodějnic mohou být spáchány bez jakéhokoliv kacířství. Neboť když do bláta otisknou tělo Kristovo, i když je to ten nejpříšernější zločin, i tak je možné ho spáchat bez jakékoli chyby v chápání a proto i bez kacířství.

tum finem, puta thesauri intentionem, vel simile obtineret. Ita & facta maleficarum sine errore facti, licet non absque grandi peccato fieri possint. Unde in illo casu vique iudicium Inquisitorum subterfugunt, & suis iudiciis relinquantur.

Præterea sicut Salomon Disfiatuum vxorum reuerentiam exhibuit propter complacitiam, nec tamen propterea Apostasiam perfidæ incurtebat, quia mente fidei & vera fidem semper retinuit: Ita & maleficæ propter reuerentiam quam exhibent Diabolo, propter pactum initum, mente fidem retinentes, non sunt propterea hæreticæ nuncupanda.

Præterea si dicatur quod omnes maleficæ fidem habent abnegare, unde & hæreticæ iudicanda. Contra, quia in casu quo etiam mente & corde abnegant, adhuc non hæreticæ, sed apostasiam inter hæreticam & Apostasiam, & Hæreticæ Inquisitorum iudicio subiciantur, vique maleficæ totum iudicium subterfugere habent.

Præterea 26. quæst. 5. dicitur: Episcopi coramque ministri, omnibus modis elaborare studeant, vt perniciosam & à Zoroastre inuentam Sortilegam & Magicam artem, ex parochiis suis penitus eradicare studeant, & si aliquem vitium aut mulierem huius sceleris feclatorem inuenierint, turpiter dehonectatum de parochiis suis eiciant. Unde cum cap. 3. 4. 8. in fine dicat suis iudiciis relinquunt, & quia loquitur in plurali, tam de Ecclesiastico quam Ciuili iure; idè ad minus per e. allegatum subdantur Diocesano iudicio.

Quæ 12. Diocesani etiam scipios Diocesani exonerare vellent, pro vt Inquisitores præfatis iam tactis argumentis rationabiliter facere videntur, vellentque maleficarum punitionem ad tempora-

les Indices retorquere, his argumentis probabiliter hoc facere possunt. *Habens in cap. vt inquisitionis* §. prohibemus quoque distinctus præfatus dominis temporalibus & secularibus iurisque officialibus; ne ipsi de hoc crimine, cum sit merè Ecclesiasticum, quoquomodo cognoscant vel iudicent; & loquitur de crimine hæreticos: Requiritur ergo, quod vbi crimen non est in Ecclesiasticum, sicut est crimen in huiusmodi maleficis, qui propter damna temporalia, que ab eis inferuntur, à Ciuili & non ab Ecclesiastico, debent puniri.

Præterea, *Cade Indis, l. ult. in fine* dicitur: Cernat præterea bona sua proscripta, & mox sanguinis pena delictandus, quia fidem Christi expugnat peruersa doctrina. Quod si dicatur, quod lex loquitur de Indis conuersis, & post redemptibus ad ritum Iudaorum, infamia non valet: Inò arguuntur amplius per hoc fortificati, & quod cum tales propter Apostasiam à fide, Index ciuilis habet punire; ergo etiam maleficæ fidem abnegantes: Cum abnegatio fidei in toto vel in parte sit fundamentum maleficarum.

Præterea, sicut in salutatione dicitur, quod pro eodem Apostasia & Hæresis fit capienda, adhuc tamen Ecclesiasticus Index non se habet de eis intrinsecere, sed ciuilibus. Nam occasione quæstionis hæreticam nullus debet potulum commutare: Sed præfates debet per se prouidere.

In Authore, *de man. princ. cellar. 3. §. neque occasione*, vbi dicitur: Neque occasione religionum hæreticæ quæstionis permissas alicui prouinciam commouere, aut aliter quadam præceptione iniungit prouinciam cui præfates, sed ipse præfatis comprehendendi vestigare fiscalibus, & que alia sunt perscrutari, & non permittere

Id. 2. aliquid

Nebot' je zcela možné, aby někdo věřil, že to je tělo Pána, a přesto ho uvrhne do bláta, aby uspokojil dřáb-uzavřené smlouvy, aby tak dospěl do kyženého konce, jako je nalazení pokladu nebo něco takového. Proto skutky čarodějnic nemusi v sobě obsahovat i omyl ve víře, jakkoliv velkým zločinem mohou být, a v takovém případě tedy nepodléhají inkvizitnímu soudu, ale jsou ponechány svým vlastním soudům.

Dále, Salammoun prokazoval účtu k bohům svým manželék ze shovívavosti a nebyl proto vinen odpadlictvím od víry, neboť byl věřícím v srdci a držel se pravé víry. Proto také když se čarodějnice zasílají dřáb- lům z důvodu smlouvy, kterou s nimi uzavřely, ale podrží si víru v srdci, nemají být z tohoto důvodu považovány za kacířky.

Dále je možné říct, že všechny čarodějnic odmítly víru a proto musí být považovány za kacířky. Naopak, i když by dokonce odmítly víru ve svém srdci i své myslí, ani tak by nemohly být považovány za kacířky, ale za odpadlice. A kacíř se od odpadlicka liší a jsou to kacíři, kteří podléhají inkvizitnímu soudu, a čarodějnice mu tedy pro nepodléhají.

Dále se praví (26. quæst. 5.) praví: Necht' se biskupové a jejich zástupci snaží se všech sil všem proštědky zbavit své farnosti zhoubného umění věščekého a kouzelnického odzovovaného od Zoroastera a jestliže najdou nějakého muže či ženu oddávající se tomuto zločinu, necht' je ze svých farností s hanbou a v nemilosti vyženou. Neboť když praví na konci kap. 348. Necht' jsou ponecháni svým vlastním soudcům, a jestliže se zde mluví v množném čísle, tedy o církevních i občanských soudcích, proto podle tohoto kánonu nepodléhají ničemu jinému než diecéznímu soudu.

Jestliže však, právě jako se tato tvrzení zdají odpovídat, pokud jde o inkvizitory, stejně tak si i diecézní soudci přejí být zbaveni této odpovědnosti a ponechávají potrestání čarodějnic světským soudům, přičemž takové prohlášení by bylo možné dobe odůvodnit následujícími argumenty. Kanonické právo (in cap. ut inquisitoris §. prohibemus) praví: Přísne zakazuje světským pánům a vládcům a jejich úředníkům, aby jakýmkoliv způsobem soudili tento zločin, neboť je to věc čistě církevní, čímž se mluví o zločinu kacířství. Z toho potom vyplývá, že, když zločin není čistě církevní, jako tomu je v případě čarodějnic vzhledem ke světským škodám, které páchají, musí být trestán světským a ne církevním soudem. Dále kanonické právo (C. de Iudais, l. ult. in fine) praví: Jeho majetek má být zabaven a on má být odsouzen k smrti z důvodu zvráceného učení, kterým se protiví Kristově víře. Avšak jestliže je řečeno, že se tento zákon týká Židů, kteří byli obráceni, a poté se navrátili k židovským bohoslužbám, není to platná námitka. Spíše toto tvrzení ještě posiluje, neboť světský soudce má takové Židy trestat jako odpadlicky od víry a proto se i s čarodějnicemi, které odmítají víru, má zacházet stejným způsobem, neboť odmítání víry, ať úplné nebo částečné, je základním rysem čarodějnic.

Dále také praví, i když odpadlictví a kacířství mají být souzeny stejným způsobem, ani potom to není věc církevní, ale světského soudu, aby se zabýval čarodějnicemi. Neboť nikdo nesmí mezi lidem působit rozruch z důvodu procesu ve věci kacířství, avšak sám panovník musí v takových případech učiniti opatření.

V (Justinianových) Autenticích (de man. princ. collat. 3. §. neque occasione) se praví:

aliquid fieri circa nostras præcep-
tiones occasione religionum. Patet
ex his, quod de expugnante fidem
nullus debet se introuertere, nisi
præles.

Præterea si cognitio iudicium, & pu-
nitio talium maleficarum non spectaret
totaliter ad civilem Iudicem, quomo-
do leges de his tribus se introuertere
possent. Nam C. de maleficis, l. nemo,
l. culpa, l. nullus, omnes illos, quos
vulgus maleficos vocat, capitali poena
subicit, §. *lanini*, bellis oblicere de-
cerunt, qui magica arte vitæ innocen-
tum infidantur. Item quod quæstioni-
bus & tormentis ad interrogandum
subici debet: & quod nullus fidelium
sub poena exilij, amissionæque omnium
bonorum, cum eis participet; cum
multis alijs poenis annexis, quæ legenti-
llas leges occurrunt.

E contrario verò & pro veritate,
legum Doctores talium maleficarum
punitioem in Ecclesiasticam Iudicem
civilem & punitionem in Ecclesiasticam Iudicem
constantem debere de maleficis
iudicare.

Et hoc sic probatur. In crimine cano-
nico præles cum metropolitano habet
differtentia, & non metropolitano per-
se, sed adiuncto præside: patet in
Authent. de mand. princip. §. Si verò
canonicam sit quod queritur, vna
cum metropolitano pronunciat hoc di-
sponeat & decernere pronunciet. Siue
alij quidam gloff. tunc Episcopus cum
præside feliciter cognoscet, & causæ
Deo dare amabilem, & decentem ter-
minum, qui & decernit orthodoxam
cultodiæ fidem, & indemnitate pro-
curat fiscalibus, & nostros ablicetos
ferre inuolatos gl. id est, eos non
corrumpat in fide.

Præterea princeps secularis licet
punitat poena sanguinis, non tamen
per hoc iudicium Ecclesiæ excludit,

cuius est cognoscere & definire. Imò
necessariò præsupponit, vt patet C. de
summa Trinit. §. fi. cath. l. i. in fin. &
Extra de hære. cad. abolendam, §. c. ver-
gentis, §. c. excommunicatus l. 1. §. 2.
Imò eadem poena est & secundum le-
ges & secundum Canones: vt patet
C. de hære. lanianis, §. l. Arriani.
Vnde & ad eos pertinet, præcipue in-
fidelium, & non diuisum talium pu-
nitio.

Præterea sicut leges decernunt cleri-
cos à proprijs iudicijs emendare, &
non à temporalibus seu secularibus, &
quod crimen ecclesiasticum in eis cen-
setur. Ita & maleficarum crimen, cum
sit partim civile & partim ecclesiasti-
cum, propter damna temporalia & fi-
dem quam violant: Ideò ad vtriusque
partis iudices pertinet ad cognoscen-
dam, iudicandam & puniendam.

Et fortificatur ratio in Auth. vt cleric.
apud proprios iudices, §. si verò, colla. 6.
vbi dicitur. Si verò Ecclesiasticum sit
delictum, egens castigatione Eccle-
siasticæ & mulctæ. Deo amabilis Episco-
pus dicitur, nihil iudicium Episco-
patus clarissimis pronunciat iudicijs. Neque
enim volumus talia negotia omnino
scire civiles iudices: cum oportet talia
ecclesiasticè examinari & emendari
animas delinquentium per Ecclesiasti-
cum multam secundum sacras & diui-
nas regulas, quas & nostræ legi non
dedignantur leges. Hæc ibi. Vnde &
per oppositum crimen mixtum ab vtri-
que est puniendum.

Respondit, cum principalis intentio
nostra in hæc opere sit, ab inquisitione
maleficarum, quantum cum Deo fieri
possit, nos inquisitores partium super-
rioris Germaniæ exonerare, suis iudi-
cibus ad puniendum relinquendo, &
hoc propter negotij adueritatem, dum
tamen indemnitate fidei & saluti ani-
marum non eo minus prouideretur,
quare & præsens opus aggregat sumus:
ipfis

Za žádné příležitosti nikomu nedo-
volíš, aby v tvém panství činil roz-
ruch z důvodu soudního řízení ve
všech týkajících se náboženských nebo
kacířství a žádným způsobem nepri-
pustíš, aby někdo činil opatření
v panství, nad nímž vládněš, ale sám
použiješ taková opatření a jiné pro-
středky řízení, které jsou příslušné,
nepřipustíš, aby ve věcech víry bylo
konáno cokoliv s výjimkou toho, co
je v souladu s našimi nařízeními.
Z toho je jasné, že se nikdo nesmí za-
bývat odporem proti více než panov-
ník země sám.

Dále, jestliže poznávám, že by pro-
ces a potrestání takových čarodějnic
nebyly zcela věci světského soudce,
jaký byl smysl zákonů, které mají být
uplatňovány. Neboť kanonické prá-
vo (C. maléficus, l. nemo, l. culpa, l.
nullus) o všech, kteří jsou obecně zvá-
ni čarodějnic, praví, že podléhají hr-
delnímu trestu, dále také (l. militi)
praví, že ti, kteří škodí nevinným ži-
votům kouzelnickým uměním, mají
být předhozeni zvěři. Také je stano-
veno, že tyto podléhají výslechu a
mučení a že nikdo z věřících se s nimi
nemá spolčovat pod trestem vyhnan-
ství a závažně veškerého jeho majet-
ku. A jsou přidány mnohé jiné tresty,
o nichž se každý v těchto zákonech
může dočíst.

Avšak oproti všem těmto tvrzením
je pravda této věci taková, že podle
doktorů takové čarodějnice mohou
být souzeny a trestány souběžně svět-
skými a církevními soudy. Neboť
kanonický zločin musí být souzen
správcem a metropolitou provincie a
ne metropolitou samotným, ale spo-
lečně s vládcem. To je jasné řečeno
v Autenticích (de mand. princip. §.):
Jestliže je to skutečně kanonická věc,
která má být souzena, budeš ji vyšet-
řovat společně s metropolitou pro-
vincie. A aby byly odstraněny všechny
ny pochybnosti o této věci, poznám-
ka praví: Jestliže to je jednoduší věc
týkající se dodržování víry, může ji
soudit sám vládce, avšak jestliže je
věc složitější, musí být souzena bis-
kupem a panovníkem a musí být dr-
žena ve správných hranicích někým,

komu byla dána přízeň Boží, kdo
bude bránit pravou víru, kdo uloží
odpovídající náhradu v penězích a
udrží naši věc nepoškozenou, tj. ne-
zničí v něm víru.

Dále, i když světský panovník může
vynést trest krve, ani to nevyklučuje
soud církve, jejímž úkolem připad-
zkoumat a soudit. To nezbytně před-
kládá a stanoví kanonické právo (C.
de summa Trinit. §. fi. cath. l. 1. in
fin. a zvláště de hære. c. ad abolen-
dam & c. vergentis. & c. excommuni-
cannus l. & 2.), neboť tytéž tresty jsou
ukládány jak světským, tak církevním
právem (viz kanonické právo, C. de
haeres l. manichæos, & l. Arriani).
Proto trestání čarodějnic náleží obě-
ma soudům dohromady a ne jedno-
mu z nich zvlášť.

Dále, zákony stanoví, že duchovní
mají být napravení svými vlastní-
mi soudci a ne světskými soudy, ne-
boť jejich zločiny jsou považovány za
čisté církevní. Avšak zločin čaroděj-
nic je částečně světský a částečně cír-
kevní, protože čarodějnice páchají
světské škody a poškozují víru, a pro-
to náleží soudcům obou soudů, aby
je soudili, odsuzovali a trestali.

Tento názor je posílen v Autenticích
(ut cleric. §. si vero, colla 6) a pokud
jde o příslušnost soudců praví: Jestli-
že skutečně to je církevní zločin vyža-
dující církevní trest a odělní, bude
souzen biskupem stojícím v přízni
Boží a ani ti nejznamitější soudci
provincie v něj nevloží ruku. A ne-
přijeme si, aby svěští soudci měli
nějakou znalost o takových řízeních,
neboť takové věci musí být zkoumá-
ny církevně a duše provinilců musí
být napraveny církevními tresty
podle svatých a Božích pravidel, kte-
rými se řádně řídí naše zákony. Tolik
tám. Proto z toho vyplývá, že na dru-
hou stranu zločin smíšené povahy
musí být souzen a trestán oběma sou-
dy.

Odpovídám, našim hlavním záme-
rem v tomto díle je ukázat jak, s Boží
radostí, můžeme být my, inkvizitoři
horního Německa, zbaveni povinnosti
soudit čarodějnice a ponechávat je
k potrestání jejich vlastním provinčním

ipfis iudiciis meos cognoscēdi, diffi-
cili & lentitandi relinquendo.
Ideo ad ostendendum quod Episcopi
contra maleficos in multis procedere
possint, etiam seclusus Inquisitoribus,
licet ipsi Episcopi sine temporali &
civili iudicio, vbi punitio tranfit in
vindictam sanguinis, non ita proce-
dere valent. Expedit certas opiniones
aliorum Inquisitorum in diversis regnis
Hispanie in medium deducere, & illos
(falsa eorum semper tenentia, cum
sub ordine vno Prædicatorum milita-
mus, infringere, vt eod clarior in singulis
habeatur intellectus.

Est itaque eorum opinio, quod om-
nes malefici, Soritigi, Diuinatores,
Necromantici, & breuiter sub quo-
cumque genere Diuinationum existant,
& profissi sunt, iudicio Inquisitorum
subiaceant, taliter vt in tribus quæ no-
tantur in capitulo, multorum quæta:
in principio. *De hæc* in Clement. nec
Inquisitor sine Episcopo, nec Episco-
pus sine Inquisitore procedere ha-
beant. Licet in quinque aliis vnus sine
altero procedere valeat, si cui placet ca-
pitulum legat & inueniet. Vnum autem
e tribus est sententia diffinitiuam ad quam
vnus sine altero non debet procedere,
& hoc vbi præfati Hæretici sunt ha-
bendi.

Adhuc insuper blasphemus & quo-
cumque modo Demonos innocentes,
& excommunicatos, qui in excommu-
nicatione stetit per annum animo
contumaci, in causa fidei, vel etiam in
non causa fidei, sub certis casibus, &
plura alia includunt, per quæ auctori-
tas Ordinatio nimis circumscribitur, &
vobis Inquisitoribus ampliora onera
imponuntur, minus securit coram tre-
mano iudice, qui vigique districam
à nobis super commisso officio exiget
rationem. Et quia eorum opinio non
infringitur, nisi eorum fundamentum

fit annullatum. Ideo notandum quod
principale fundamentum per glossato-
res canonum, & præcipue *super cap.
accusatus, c. §. Sane*, & super verba
hæreticum sapient, manifeste accipi-
tur. Fundant insuper se super dicta
Theologorum, Thom. Alberti, Bona-
uenturæ in 2. *sent. dist. 7.*

Et his specialiter aliqua expedit re-
citaré. Nam vbi cap. dicit, vt in argu-
mento primo deducendum est, quod In-
quisitores hæretice prauitatis, de for-
tlegiis, & diuinationibus se non de-
beant intromittere, nisi hæresim sa-
pient manifeste dicunt, quod forti-
legi vel diuinatores sunt duplexes sci-
licet, artificiales & hæreticales. Et
primum dicuntur meri diuinatores, quia
videlicet merè ex arte agunt: De quo
etiam loquitur capitulum ex teno-
re, Extrà: de fortlegiis: vbi dicit,
quod Valdicus presbyter cum quo-
dam infami, hoc est, diuinitore, dicit
glossa ad fecerunt locum perrexit, non
ea intentione vt Demonem innocet:
quali dicit: quia hoc fuisse, hære-
ticum, sed vt cum inspectioe astro-
labij futurum quoddam inueniret: quali-
dicit quod est metra diuinito, vel for-
tlegium.

Secundi vero Hæreticales dicuntur
Diuinatores, qui in eorum arte De-
monibus aliquem honorem latræ, vel in-
dulgiæ impendant, qui diuinando futu-
ra prædicere conantur, vel aliquid fi-
mle, quod hæresim sapient manifeste
exerceant, & tales iudicio Inquisito-
rum, sicut & alij hæretici subiacent.
Et quod hæc sit mens canonis,
probat per canonistas, & glossantes
verbum sapient. Nam Ioannes An-
dreas super allegatum canonem ac-
culatur, & verbum sapient, dicit
ita sapient, sicut est circa aras
Idolorum nefarias preces emittere,
sacrificia offerre, Demonos conla-
tere, eorumque responsa susci-
pere.

D d 3

soudcūm, a to vzhledem ke svize-
losti této práce, přičemž bude vždy
v průběhu takového řízení zajištěno,
že žádným způsobem nebude ohro-
žena ochrana víry a spása duší. A pro-
to jsme se věnovali této práci, aby-
chom mohli ponechat na soudcích
samoňých, jakým způsobem budou
vyšetřovat, soudit a odsuzovat tako-
vé případy.

Proto bychom ukázali, že biskupo-
vé mohou v mnoha případech sami,
bez nás inkvizitorů, soudit čaroděj-
nice, i když tak nemožou činit bez
světských soudců v případech, kdy
trest vyústí k proliti krve, lze očeká-
vat, že uvedeme názory jistých inkvi-
zitorů ze španělských provincií,
avšak (chovajice k nim vždy jim ná-
ležející úctu, protože my všichni ná-
ležíme k jednomu a témuž Řádu ka-
zalskému), je vyvrátime, aby tak mohla
být každá podrobnost chapana jasně-
ji.

Jejich názor je ten, že všechny čaro-
dějnice, věštky, nekromantky a krátce
řeceno všichni, kteří vykonávají ně-
jaký druh věštění, jestliže jednou při-
jali a vyznávali svatou víru, podléhají
podle kanonického práva inkviziční-
mu soudu (viz tři případy na začá-
tku kap. Multorum quæta in prin. De
haer., Clement.), kde se praví, že in-
kvizitor nesmí soudit bez biskupa ani
biskup bez inkvizitora, i když je zde
pět jiných případů, kdy jeden může
soudit bez druhého, jak může vidět
každý, kdo si tu kapitolu přečte.
Avšak v jednom případě je
s konečnou platností stanoveno, že
jeden nesmí soudit bez druhého, a to
je tehdy, když výše uvedení věštky
jsou považováni za kacíře.

Do této skupiny řadí zatlkávače a
ty, kteří jakýmkoliv způsobem vzy-
vají dáby, a ty, kteří jsou exkomuni-
kovaní a kteří zatvrzele setrvali
v trestu exkomunikace po celý rok,
budť kvůli nějaké věci týkající se víry
nebo za jiných okolností, které se víry
netýkaly, a dále sem řadí ještě něko-
lik dalších takových provinilců. A

z tohoto důvodu je oslabena autorita
ordináře, čímž je dáno větší břímě
nám inkvizitorům, a my je nemůž-
me bezpečně nést před zrakem hroz-
ného soudece, který po nás bude žá-
dat přísný výčet na nás vložených
povinností. A jejich názor nelze od-
mítnout, anž bychom neshledali, že
základní teze, na nichž je založeno,
jsou anulovány. Protože je třeba po-
znamenat, že jsou založeny na názo-
rech komentátorů kanonického prá-
va (super cap. accusatus & §. sane) a
na slovech nádech kacířství. Také jsou
založeny na tvrzení teologů, Tomá-
še, Alberta, Bonaventury (in 2. sent.
dist. 7.).

Nejlepší bude některé z nich probrat
podrobněji. Neboť kde kánon, jak
bylo ukázáno v prvním argumentu,
že vyšetřování nepravosti kacířství se
netýká věštků a jasnovidců, pokud
nevýkazují nádech kacířství, praví, že
jasnovidci a věštky jsou dvojnó dru-
hu, buď umělci nebo kacíři. A ti prv-
ní jsou nazýváni ubohými a prostý-
mi jasnovidci, protože svou věc pro-
vádějí pouze svým uměním, a ti jsou
zmněni v kapitole z postupu, zvlášt-
tě o kouzelnictví, kde se praví, že
presbyter Udalaricus odešel na tajné
místo s jistou neblaze proslouou oso-
bou, tedy s věštcem, praví poznám-
ka, ne za účelem vyvolávání dábla,
což by bylo kacířství, ale proto, aby
zkoumáním astrolábia mohl odhalit
nějakou skrytou věc. A to je, praví,
čisté jasnovidecství či věštění.

Avšak druzí se nazývají kacíři
věštky, neboť jejich umění v sobě ob-
sahuje nějaké uctívání dábla nebo
podřizování se mu a ti, kteří se po-
koušejí věštěním předpovídat bu-
doucnost nebo čini něco toho druhu,
co vykazuje nádech kacířství, a tako-
ví, jako jiní kacíři, podléhají inkvizič-
nímu soudu.
A to, že toto je význam kánonu, do-
kládají komentáři kánonistů ke slo-
vu nádech. Neboť Joanne Andree,
když píše k uvedenému kánonu ob-
zvalovaný o slovu nádech, praví:

De pueri pere, vel affociant sibi propter fortes rebaptizandos, exortendis hereticos vel faciunt praedicta cum sanguine, vel cum corpore Christi, vel in fontibus, ut possint habere responsum, puerum rebaptizant, vel his similia.

Ad eundem sensum allegat Archid. *super eadem cap. 6. §. Sane*, & super eodem verbo sapient. Item allegant Ioannem Mo. Raymundum, Guillelmum de monte Landu. Item probant per determinationem Ecclesiae, ex Concilio Aequitensi, 26. 9. 5. Episcopi, ubi huiusmodi mulieres superstitiose infideles nominantur, cum dicitur vitanam haeserit in sua perfidia persistent, & perfida in Christiano dicitur heresis vnde & Inquisitorum hereticorum indicio sunt fabricati.

Probat in super per Theologos, primo per sanctum Thomam, in 2. 2. 7. 7. ubi quaerit, utrum vi auxilio Daemonis sit peccatum, ubi inter alia haec verba dicit super illud *Eccl. 8.* Nunquid non populus à Deo suo requirit visionem? In omnibus; in quibus complementum operis ex virtute demonis expectantur, est Apostasia à fide, propter pactum initium cum daemonis, vel verborum, si invocatio interit, vel factio aliquo, etiam si facta desint.

Ad idem allegant Albertum in eodem suo sermone & dista. Item Petrus de Tarentasia, item Petrus de Bonaventura, noviter canonizatum, qui tamen non Petrus nominatur, cum fuerit verum nomen suum. Item Alexandrum de Ales, & Guidonem ordinis Carmelitaram, qui omnes dicunt, quod demonis invocantes, sunt Apostatae, & per consequens Haeretici, vnde Inquisitorum hereticorum indicio fabricati.

Sed quod praefati Inquisitores per haec & per quacunque ab eis allegata, non possunt sufficienter probare, quia

etiam praefati fortitugi, &c. iudicio ordinatorum, seu episcoporum, seculis Inquisitoribus possint fabricare: & quod Inquisitores à talium Divinatorum, Necromanticorum, seu etiam maleficorum, se possint exonerare, non quod illi Inquisitores male faciunt inquirendo super tales, ubi episcopi non inquirunt: in quo casu potius Inquisitores illi sunt commutandi, sic probatur. Inquisitores non habent se intromittere nisi super crimen hereticos, & cum hoc oportet, quod illud crimen sit manifestum: Pater per frequenter allegatum canonem *accusatus*, & in §. *Sane*.

Quo stante, tunc iterum arguitur, cum quis aliqua committit peccata, quae vitio hereticos committit peccata, quantumcumque illa sint grava & enormia, adhuc non est vitio hereticos indicandus, licet sit puniendus. Ex quo sequitur, quod ubi quis non est indicandus vitio hereticos, sed vitio malefactorum, Inquisitor non se debet intromittere, sed debet talem iuxta tenorem canonis suis iudicibus ad puniendum relinquere.

Quo iterum stante, sequitur quod omnia indulta per glossatores Canonicas & Theologos, ut Damones invocare, eis sacrificare, &c. ut supra tractum est, nisi ex vitio hereticos profecerint, Inquisitores se non debent intromittere, sed suis iudicibus vitia relinquerent. Quo iterum stante, cum praefata sapientia sine vitio hereticos fieri possint, in quo casu talia facientes non sunt vitio hereticos habendi, aut condemnandi, subfinitis probatur auctoritatibus & rationibus.

Nam ad hoc quod aliquis sit propepeccat hereticos, quinque requiruntur, primum est, ut sit error in ratione. Secundum est, quod error ille sit circa hereticos, quae sunt fidei, vel contra veritatem.

Nadech kacifství je dán tím způsobem, že odřikávají zločinné modlitby a obětují obětiny na oltáře modlitby a radi se s dábly a dostávají od nich odpovědi anebo se společně setkávají, aby kacifšsky věštili pomocí krve stejné jako těla Božího těla nebo namátkou nalezeného citátu z bible nebo znovukřtěním dětí a tak podobně a tak získávali odpovědi.

V tomto smyslu také arciděkan (super eodem cap. §. Sane) k tomuto slovu uvádí mnoho jiných, vč. Jana Modesta, sv. Raymunda a Viléma z Laudunu. A zmiňují se o rozhodnutí církve na koncliu akvitánském (26. q. 5.) Episkopu, kde jsou takové pověřivé ženy nazývané nevěřičkami, a praví o nich: Necht samy zahynou ve své zvrácenosti. A zvrácenost je v křesťanství nazývána kacifštvím, proto podléhají inkvizičnímu soudu pro kacifství.

Provéřme to teology, nejprve sv. Tomáše (in 2. sent. dist. 7.), kde uvazuje, zda je hříchem užívat pomoc dábli, neboť k tomu Bible (Izajáš, kap. 8.) praví: Což se lid nemá dotazovat svého Boha? Mezi jiným praví: Ve všem, co se očekává, že se splní z moci dábla z divodu smlouvy s ním uzavřené, je odpadlictví od víry, buď slovem, je-li zde nějaké užívání, nebo skutkem, i když nebyla obětována žádná oběť.

K témuž citují Alberta v jeho spisech a odděleních. Také Petra z Tarentaise a Petra Bonaventuru, který byl nedávno kanonizován jako Petr, i když to nebylo jeho pravé jméno. Také Alexandra z Hales a Guida z řádu karmelitánů. Všichni tyto praví, že ti, kteří užívají dábly, jsou odpadlíci a následně kacifši a proto podléhají inkvizičnímu soudu pro kacifství.

Avšak výše uvedení španělští inkvizitoři nenašli, za použití výše

uvedených nebo jiných tvrzení, případ dostatečnými k tomu, aby dokázali, že věšci atd. nesmí být souzeni ordináři nebo biskupy bez inkvizitorů a že inkvizitoři nesmí být zbaveni povinnosti soudit takové věšce, nekromanty a dokonce čarodějnice, a že inkvizitoři nemají být spíše chváleni než haněni, když soudí takové případy, když biskupové v tomto selhávají. A to je ten důvod, proč neobhájí svoji věc. Inkvizitoři se sami potřebují zabývat záležitostmi kacifství a kacifství musí být zjevné, jak je ukázano v často citovaném ustanovení kanonické práva (accusatus & in §. Sane).

To je ten případ, z něhož vyplývá, že jakkoliv vážný a těžký může být hřích, který někdo spáchá, potom jestliže nezbytně nezakládá kacifství, potom nesmí být souzen jako kacif, i když má být potrestán. Následně inkvizitor nepotřebuje vstupovat do případu člověka, který je trestán jako čaroděj, ale ne jako kacif, ale může ho nechat soudit soudci jeho vlastní provincie.

Z toho opět vyplývá, že všechny zločiny vyvážání dábli a obětování jim, o nichž hovoří komentáři, kanonisté a teologové, se neýkají inkvizitorů, ale mohou být ponechány světským nebo biskupským soudům, pokud také nezakládají kacifství. Tak tomu je a to je případ toho, že zločiny, jimiž se zabýváme, jsou velmi často páchany bez jakéhokoliv kacifství a ti, kteří, jsou takovými zločiny vinni, mají být souzeni a odsuzováni jako kacifši, jak je dokázáno následujícími tvrzeními a autoritami.

Neboť k tomu, aby někomu právo platně souzen pro kacifství, musí dotýčný splňovat pět podmínek:

tem determinationis Ecclesiae, in his que pertinent ad fidem, vel bonos mores, & necessarium ad consequendum non vice acterent. Tertium est, quod error talis sit in illo qui Catholicam fidem profectus est, alias enim esset Iudaeus vel paganus, non haereticus. Quartum est, quod talis error in eo, qui fidem suscepit sit taliter quod aliquam virtutem de Christo confiteatur pertinentem ad divinitatem, vel humanitatem, alias si in totum diceret, esset Apostata. Quintum est, ut talium errorem pertinaci voluntate & obstinata eligat, & sequatur: & quod de haereticis & haereticis sic simpliciter allegat, accusatus, & verbum, saperent, intelligatur. (Glossam tamen canonis non reprobandam, sed salvandam) sic probatur.

Nam quod primum requiritur, scilicet error in intellectu, hoc notum est omnibus per communem regulam. Duo requiruntur, ut quis dicatur haereticus, unum materiale, scilicet, error in ratione, alterum formale, scilicet, pertinacia in voluntate. Pater & per Augustinum est, qui novus & falsas opiniones aut gignit, aut sequitur. Ratio etiam adeo, quia haereticus est species infidelitatis, & infidelitas est in intellectu subiective sicut & fides sibi contraria & opposita habent fieri circa idem.

Quo stante, factum vel opus quodammodo creditur sine errore non facit haereticum, ut puta, si quis fornicetur aut moechatur licet agat contra veritatem, quae dicit: Non moechaberis, ex hoc non est haereticus, nisi credat vel opinetur fornicari, esse licitum. Et ratio est, quia quancumque aliqua deo necessarium requiruntur ad confirmationem alicuius, deficiente altero illorum, impossibile est, illud esse. Quia dato opposito, quod sine illo possit esse, iam non necessarium requiritur ad confirm-

tionem illius: sicut quia ad confirmationem domus necessarium requiritur fundamentum, paries, tectum, ideo aliter deficiente, non habetur domus. Sic ergo, quia ad haereticam confirmationem requiritur error in intellectu necessarium, nullum factum absolute sine errore intellectus facit haereticum.

Et propter hoc non solum inquisitores Germaniae dicunt cum B. Antonino, in 2. part. *sermo suo*, hanc materiam petrae dantis, quod baptizate imaginis, adorare Damones, eis thurificare, conculcare corpus Christi in luto, & omnia huiusmodi, quae sunt valde horrenda peccata, nisi sit error in intellectu, non faciunt hominem haereticum. Et ideo si quis faceret ista, ut puta baptizaret imaginem, non male sentiens de sacramento baptismi, nec de eius effectu, nec credens istam baptismum esse aliquam nec habere effectum ex vi sua: sed fecit hoc propter aliquam finem facilius attingendum a Damone, qui quirit propter hoc complacere, quod aliquo pacto impleto, vel expresso illud agit ut Daemon sibi vel alicui faciat quod petit secundum ad characteribus & figuris secundum artes magicas ab hominibus Damones pacto expresso vel tacto invocantur, ad desideria eorum explenda: dummodo non petant a Damone quod sit ipsa facultatem eius, nec quantum ad potentiam, nec quantum ad cognitionem, scilicet, quod non male sentiat de peccato, aut cognitione Damonis. Sicut estent illi, qui credent quod, Daemon possit necessitate liberum arbitrium hominis vel illi qui crederent, quod Daemon omnino ex tali pacto, & in omnem eventum, quantumque a Deo non permittus possit facere quod petunt: vel qui crederent quod possit facere alteram partem futuri contingentis, vel effectum aliquem facere qui est proprius soli Deo:

tales

Za prvé, musí zde být omyl v jeho uvažování. Za druhé, tento omyl musí být omylem ve věcech týkajících se víry, a to buď je v protikladu k učení církve věci pravé víry nebo stojí proti zdavému chování a proto nevede k dosažení věčného života. Za třetí, onen omyl musí zůstat vírou, protože jinak by byl Židem nebo pohanem, ale ne kacířem. Za čtvrté, onen omyl musí být takové povahy, že ten, kdo ho zůstává, musí vyznávat nějakou z Kristových pravd týkající se buď jeho božství nebo jeho člověčenství, neboť pokud člověk popírá víru jako celek, potom je odpadlíkem. Za páté se musí toto hoto omylu zatvrzele a neústupně držet a řídit se jím. A že to je smysl kacířství je dokázáno uvedenou kápitolou obžalovaný (ne odmltáním, ale opodstatňováním poznámky ka-nonistů k n).

Nebot je všem z obecné praxe dobře známo, že první základní věci kacířství je chyba v chápání a že je nezbytné splnit dvě podmínky předtím, než je možné člověka nazvat kacířem. První je hmotná, to je chyba v uvažování, a druhá je formální, to je zatvrzelá mysl. To ukazuje Augustinus: Kacíř je ten, který buď podněcuje nebo následuje nové a falešné názory. To je také možné dokázat následujícím zdůvodněním: kacířství je forma nevíry a nevíra existuje subjektivně v rozumu, to je tehdy, když člověk věří něčemu, co je zcela v rozporu s pravou vírou.

Je tomu tak, že jakýkoliv zločin člověk spáchá, pokud tak učinil bez omylu v chápání, není kacířem. Na příklad, jestliže se člověk dopustí smilstva nebo cizoložství, i když porušuje příkázání nezasmilňuší, není ještě kacířem, pokud by nezastával názor, že páchat cizoložství je zákonem. V tomto případě je možné argumentovat takto: Když povaha věci je taková, že k její existenci je nezbytně

né sestavení dvou částí, tak pokud jedna z těchto dvou částí chybí, nemůže existovat ani ona věc, neboť kdyby mohla existovat, nebyla by pravda, že ta část je k její existenci nezbytná. K postavě domu je nezbytné, aby tam byl základ, zdi a stěcha a pokud jedna z těchto věcí chybí, není to dům. Podobně, pokud je chyba v chápání nezbytnou podmínkou kacířství, žádný čin který je vykonán zcela bez takového omylu, nemůže z člověka udělat kacíře.

Proto my, němečtí inkvizitoři, pravíme spolu s blahoslaveným Antonínem (in 2. part. summa sua), když se zabývá touto věcí a praví, že křtí věci, učťvát dábla, obětovat mu, rozšlapávat tělo Kristovo a všechny takové hrozné zločiny nečiní z člověka kacíře, pokud zde není omyl v jeho chápání. Proto není kacířem člověk, který, například, pokřtí nějaký obrazec, aniž přitom zůstává v mylnou víru ve svátosti křtu nebo jejich účinku nebo si myslí, že pokřtění obrazce může mít nějaký účinek na jeho vlastní sílu, ale činí tak proto, aby mohl snadněji u dábla dosáhnout splnění nějakého přání a snaží se ho tímto způsobem pokřtiti a činí tak v souladu s předpokládanou nebo výslovnou smlouvou, podle níž dábel bude plnit jeho přání nebo přání někojí jiného.

Takto lidé, kteří na základě tiché nebo výslovné smlouvy vyzývají dábly písmeny a číslicemi podle magických postupů, aby uskutečnili svá přání, nejsou nezbytně kacíři. Nesmí však žádat po dáblově nic, co by bylo mimo jeho síly a jeho znalostí, přičemž by špatně chápali jeho moc a znalost. Takový byl případ těch, kteří by si mysleli, že dábel může k něčemu nutit svobodnou vůli člověka anebo že, z důvodu smlouvy mezi nimi a dáblem, může dábel učinit, cokoli si přejí, jakkoliv je to Bohem zakázané, anebo že dábel může znát celou budoucnost, anebo že může učinit cokoli, co může učinit pouze Bůh.

tales enim non est dubium quòd habent errorem in intellectu & male de potestate Daemonis sentientes: & per consequens suppositis aliis conditionibus que requiruntur ad hæresim, essent hæretici, & ordinariorum simul & Inquitorum iudicio subiecti.

Sed si ex causis prædictis facerent, non male sentientes de baptismo, & aliis prædictis, proat communiter fit, eò quòd iplo factò malefici: & Nieromantici, cum seint ipsum diabolum esse inimicum fidei, & aduersarium salutis, iam coguntur in eorum cordibus sentire magnam vim esse in fide, & quòd nulli falsitati subiacere potest, cui pater mendacij non præelle noscitur. Ideò licet talia facientes peccarent gravissime, non essent hæretici. Et ratio est, quia nõ male sentunt de sacramento, licet eo male, & sacrilegè vātrant. Vnde sunt magis sortilegi quam hæretici, & de numero illorum, de quibus *cap. alleg. cap. accusatus*, prætorum non subiacere iudicio. Inquisitorum, cum non manifestè sapiant hæresim, inò vix occulte & quasi nullo modo.

Et eodem modo de adorantibus Daemonem, & sacrificantibus ei: quia si hoc faciunt credentes Dinitatem esse in Daemonibus, vel credentes quòd omnino ex exhibitione talis cultus, atque sequantur quod requirunt à Diabolo, non obstante Dei prohibitione, seu etiam permissione, tales essent hæretici. Sed ista faciunt non ita sentientes de Damone, sed vt aliquo cum Damone facilius per ista exequantur ab iplo quod intendunt, tales non sunt hæretici ex natura rei, licet gravissimè peccatione sunt aliquæ obiectiões mouende. Nam obfcurè videtur, quod secundum iura, Simoniacus non est hæreticus, vt i. q. i. quibusque per pecuniam:

& tamen non habent errorem in intellectu, nam Simoniacus non est hæreticus propriè, sed largè, propter quādam similitudinem. Quia ex quo vult vel vult facere, ita agit ac si affirmet donum gratiæ pecunia posse possideri, secundum Thomam. Sed non hoc affirmando sicut communiter accidit, non est hæreticus: quia hoc non credit: sed bene verum esset, si hoc crederet, scilicet, donum gratiæ posse pecunia possideri.

Item obfcurè videtur quod dicitur de hæreticis, quicumque *cap. alleg. cap. accusatus*, quòd adorans hæreticum, est hæreticus. Sed grauius peccat, qui adorat Damonem, quam qui adorat hæreticum, ergo, &c. Item qui iudicandus est vt hæreticus, videtur esse hæreticus. Nam Ecclesia non potest indicare nisi de iis que patent: oculorum enim cognitor est Deus & Index. *ibid. 33*, erubescant. Sed ea que sunt in intellectu, non possunt patere nisi ex factis intrinsecis, visis vel probatis: ergo talis faciens talia, est indicandus hæreticus.

Præterea, impossibile videtur quòd aliquis faciens talia, scilicet, concubando corpus Christi & huiusmodi, licet male sentiat de corpore Christi, probatur hoc, quia impossibile est malitiam esse in voluntate, quin sit error in intellectu. Cum & secundum Philosophum omnis malus est ignorans seu errans, cum ergo talia facientes, habent malitiam in voluntate, ergo, habent errorem in intellectu. Respondetur ad ista, & primò super primam & tertiam, quia coincidunt. Duplex est iudicium, scilicet Dei, qui videt interiora hominum, qui non possunt indicare de intentionibus, nisi per exteriora, vt argumentum faceret tertium: Modò ille qui iudicatur vt hæreticus, iudicio Dei est vere hæreticus, ex natura rei. Deus cum nullum iudicet

Adorans hæreticū est hæreticus

Ecclesia non iudicat de causis de quibus agit

Non est malitia in voluntate quin sit error in intellectu

hæreticus

Neboť zde není pochyby o tom, že lidé, kteří věří takovým věcem, se myší v chápání a zastávají chybný názor, pokud jde o moc ďábla a protože naplňují podmínku nezbytnou po existenci kacířství, jsou kacíři a podléhají současně soudu ordináře i inkvizičnímu soudu.

Avšak když tak jednájí za námi již řekným účelem a ne z nějaké mylné víry týkající se křtu nebo jiných věcí, o nichž jsme se zmínili, jak se tak velmi obecně činí, neboť jestliže čarodějnice a nekromanti vědí, že ďábel je nepřítel víry a protivník spasení, musí z toho vyplývat, že jsou v srdci nuceni věřit, že ve víře je velká moc a že není falešné učení, o němž bychom nevěděli, že na jeho počátku stojí otec lži (míněná ďábel), potom, i když ztřešší nejtěžší, ještě nejsou kacíři. A důvodem toho je to, že nemají chybnou víru týkající se svátosti, i když jí užívají chybně a svatokrádežně. Proto jsou spíše čarodějníky než kacíři a je třeba je řídit k těm, kteří nepodléhají správně inkvizičnímu soudu (viz kanonické právo, cap. alle. cap. accusatus), protože nevykazují nádech kacířství. A jestliže ovšem vůbec u nich kacířství existuje, potom je to kacířství je skryté

Stěně je tomu s těmi, kteří uctívají ďábla a obětují mu. Neboť když tak činí s vírou v to, že v ďáblech je nějaké božství, anebo že by měli být uctíváni a že, z důvodu tohoto uctívání, mohou od ďábla získat to, co si přejí, i když z Bůh zakazuje nebo nepovoluje, potom jsou kacíři. Avšak když takto činí, aniž by v něco takového, pokud jde o ďábla věřili, ale jen proto, že tak mohou snadněji dosáhnout splnění svých přání z důvodu smlouvy, kterou s ďáblem uzavřeli, potom nejsou nutně kacíři, i když hřeší nejtěžší. Pro větší názornost je třeba uvést několik námitek a odmítnout je. Neboť se zdá, že proti našemu tvrzení je to, že podle zákonu, že Simona Mágá, který si chtěl koupit

(Boží) moc od apoštolů, není kacířem, (viz 1. část. ot. 1.) kdokoliv prostřednictvím peněz, avšak ne omylen v chápání, protože simonista není přímý a přesný překlad slova kacíř, avšak v širším slova smyslu a podle vzájemné podobnosti, kacířem je, když, podle Tomáše, kupuje nebo prodává svěcené věci a věří přitom tomu, že dar milosti může dostat za peníze. Avšak jestliže, jak se to často děje, tak nečiní v této víře, není kacířem. Skutečně by jim ovsšem byl, kdyby si myslel, že může dostat dar milosti za peníze.

Opět zjevně zastáváme opačně tvrzení toho, co se o kacířích praví kanonické právo (Cap. accusatus), tedy že ten, kdo uctívá kacíře, je sám kacířem, ale že ten, kdo uctívá ďábla, hřeší těžší než ten, kdo uctívá kacíře atd.

Také, proto, aby člověk mohl být souzen jako kacíř, musí jím zjevně být. Neboť církví přísluší soudit jenom ty věci, které jsou zjevné. Bůh sám zná to, co je skryté a je toho soudcem (viz dist. 33.). Avšak vnitřní chápání se může projevit pouze vnitřním konáním, buď viděným nebo prokázáním, proto člověk, který se dopustí takových činů, o nichž jsme uvažovali, má být souzen jako kacíř.

Dále, zdá se být nemožné, aby někdo mohl spáchat takový čin, jako rozšiřování těla Kristova, aniž by nezasíval myšlný názor týkající se těla Kristova, neboť je nemožné, aby byla zlá vůle, aniž by zde přítom byl omyl v chápání. Neboť podle filozofa (míněně Aristoteles) každý špatný člověk buď neví nebo se mylí. Proto, jestliže ti, kteří činí takové věci, mají zlou vůli, tak se také mylí v chápání. K těmto třem námitkám se odpovídá následovně, a první a třetí mohou být probárány společně. Jsou dva druhy soudu, Boží a lidský. Bůh soudí člověka uvnitř, zatímco člověk může soudit vnitřní myšlenky jen pokud se odráží v nějakém vnějším činu, jak se připouští v třetím z těchto tvrzení.

hereticum nisi habentem errorem fi-
dei in intellectu. Sed ille qui indicat
hereticus iudicio hominum, no oportet
quod sit hereticus ex natura rei, sed
quod fecerit tale factum, per quod ap-
paret ipsum male sentire de fide, & per
consequens iuris praesumptione hae-
reticus reputatur.

Et si queratur, an Ecclesia ha-
beat statim indicare tales, qui sic ado-
rant demones, vel baptizat imagines
haereticos? Responsiones nota Primò,
quod ad indicendum illud magis per-
tinet ad Canonistas quam Theologos.
Canonista dicent, iuris praesumptio-
ne, hereticus reputatur, & ut hae-
reticus est, puniendus. Theologus di-
cet primo iudicio sub correctione
sacris Apostolice, non quantum est
ex natura rei quicquid sit iuris pra-
sumptione. Et ratio potest esse ista,
quia quoadcunque aliquis effectus
dependere potest ex duplici causa,
numquam ex natura rei, ex illo effectus
potest iudicari praesente altera causa.

Cum igitur iste effectus, qui est
adorare Daemonem, vel eius auxi-
lium ad maleficandum postulare, ima-
ginem baptizando, vel infantem vi-
vum offerendo, vel occidendo, vel
aliud huiusmodi, possint procedere
ex duplici causa, scilicet, vel creden-
do Daemonem esse adorandum, & ipsi
sacrificandum, & imagines capere sa-
cramentales effectus: vel quia aliquo
modo facto cum Demone, factio, ut
facilis obitiam, quod volo, a De-
mone, in his que non sunt supra fa-
culatam statim, ut supra tactum est,
non debet statim indicare ex tali ef-
fectu praesente alteram causam, scilicet,
quod hoc faciat, ut male sen-
tens de fide. Unde quando constat
de huiusmodi effectus, vitiosus inque-
rendum est de causa, & si ex errore
& peruersitate fidei hoc fecerit, in-
dicandus est hereticus & iudicio In-

Matth. Malcol. Tom. I.

quisorum cum ordinatis subiacbit.
Sed si ex alia causa, indicandus vt Sor-
tilignus & vilissimus peccator.

Alia responsio ad nostrum propo-
situm quicquid sit ex omnibus dictis & iuris pra-
allegatis, constat quod omnes divinae ne & ex
retici iuris praesumptione, & non ex
natura rei Ordinatorum iudicio, &
non Inquisitorum subiacent. Nec
praefati Inquisitores aliorum regno-
rum, per allegationes canonum &
glossatorum se tueri possunt, eo quod
tales Daemonibus sacrificantes & ado-
rantes, iudicant hereticos iuris pra-
sumptione & non ex natura rei. Tex-
tus autem dicit, quod debeant sapere
heresim manifeste, id est; sapere in-
trinsece, & ex natura rei. Et sufficit
nobis Inquisitoribus, de hereticis ex
natura rei interdictis se intrinsece,
alios suis iudicibus relinquendo.

Et quia dictum est, quod inquisi-
tendum est de causa vitium ex errore
fidei hoc fecerit vel non: vitique hoc ad-
facile erit. Nam sicut habitus fidei co-
gnoscitur per actum fidei, qui est cre-
dere & confiteri que sunt fidei: & ha-
bitus castitatis per castitatem uiscerum Ec-
clesia potest indicare aliquem hae-
reticum, inquitendo si habet actum discere
nendi de aliquo articulo fidei. Sic etiam
& malefica, que fidem in toto vel in
parte abnegant vel corpus Christi vi-
lissime tractant, hominum praefati-
vitium huiusmodi ad complacendum
Daemoni tantum fecerit, imò si in to-
to abnegant etiam corde, iam iudica-
bitur vt Apostata, & deficit quarta
conditio que habet eocurrere ad hoc,
vt quis proprie dicatur hereticus.

Quod si hinc determinationem obij-
ciatur bulla & commisso nobis ab In-
nocentio v. i. i. facta: vt malefica iudi-
cetur: per illam non excluditur, quin &
dicere: etiam visque ad sententiam
Duplices malefici, simplici-
ne & ex natura rei.

Bolla Innocentij v. i. i. hinc data

E e

Nunten, kdo je kacifem podle Bo-
zho soudu, je skutecne a opravdo-
ve kacifem, nebot Buh o nikom ne-
usoudi, ze je kacif, pokud nebude
chovat nejaku spatnou vtru v srdci.
Avsak kdyz je clovek kacifem podle
soudu cloveka, nemusí byt skutec-
ne kacifem, ale protoze se jeho skut-
ky jvi jako by spatne chapal vtru,
pokom je, podle zakonne domnenky,
povazovan za kacife.

A pokud se nastoli otazka, zda ma
cirkev oznacit jednou jako kacife ty,
kteři uctvaji d'abla anebo k'iti obraz-
ce, povsimnete si techto odpovedi.
Za prve, nalezi spise kanonistum nez
teologum tuto vec rozlisit. Kanonis-
te reknu, ze podle zakonne do-
mnenky maji byt vsichni povazova-
ny za kacife a tak take potrestani. A
teolog rekne, ze v prvnj řade to je
veci Apoštolskeho stolce, aby posou-
dili, zda kacifstvi skutecne existuje
anebo zda jeho existenci zakon pou-
ze předpokládá. A to je možné pro-
to, ze jakykoli d'sledek z tohoto
dvojhojho pripadu povstane,
k přesenému soudu o povaze tohoto
připadu nelze dojit pouze na zákla-
de tohoto d'sledku.

Proto jestliže ze dvou různých pří-
padů mohou povstat takové věci,
jako je uctívání ďábla nebo žádání o
jeho pomoc ve věci konání čaroděj-
nictví křtěním obrazů nebo obět-
váním mu živého dítěte nebo zabi-
tím dítěte a další věci tohoto druhu,
jmenovitě pak víra, že je správné
uctívat ďábla a obětovat mu a že
obrazce mohou přijímat svátosti ane-
bo proto, že člověk uzavřel nějakou
smlouvu s ďáblem, takže může od
ďábla snadněji dostat, co si přeje,
pokud jde o věci, které nepřesahují
ďáblovy možnosti, jak jsme vysvě-
lili výše, vyplývá z toho, že nikdo by
neměl překotně činit konečný úsu-
dek ohledně příčiny pouze na zákla-
de následku, to je, zda člověk koná
takové věci ze špatného názoru tý-
kajícího se víry. Tak i když zde není
pochybnosti co do následku, stále
ještě je nezbytné pátrat dále po jeho
příčině, a když se zjistí, že člověk
konal na základě zvráceného a myl-
ného názoru týkajícího se víry, po-

tom má být souzen jako kacif a pod-
léhá řízení vedenému inkvizitory
spolu s ordinátem. Avsak jestliže ne-
jednal z těchto důvodů, má být po-
vazován pouze za čarodějníka a vel-
mi odporného hříšníka.

Daší otázka, která se úzce dotýká
této věci, je to, že ač cokoliv může
být řečeno a tvrzeno, souhlasí se
s tím, že všichni věřící a čarodějnice
souzenj jako kacifi na základě zák-
oné domnenky a ne podle skutecne-
ho stavu věci, podléhají soudu ordi-
náře a ne soudu inkvizicijnímu. A
výše řečenj inkvizitoři z jiných zemí
nemohou zaštití své názory citová-
ním kánonu a jeho komentátorů,
protože ti, kteří obětují d'ablim a
uctvají je, jsou souzenj jako kacifi na
základě zakonne domnenky a podle
skutecneho stavu věci se zjevne uká-
zuje, že jsou skutecne takovi. Neboť
text pravj, že nádech kacifstvi musí
u nich byt zjevny, to je uvnitř a
v jejich pravé povaze. A to nám in-
kvizitorum stačí, abychom se sou-
středili na ty, kteří jsou z vnitřní po-
vahy své věci zjevne kacifi a pone-
chali ostatní jejich vlastním soud-
cům.

Bylo řečeno, že případ musí být vy-
šetřován tak, aby se zjistilo, zda člo-
věk jedná či nejedná na základě om-
lu ve víře, a to je snadné. Neboť duch
víry se poznává podle činu víry a
duch čistoty se projevuje v čistém ži-
votě a podobně církev musí usoudit,
že člověk je kacif, jestliže je z jeho
činů zřejmé, že pochybuje o nějakém
článku víry. Tímto způsobem do-
konce i čarodějnice, která zcela nebo
částečně odmítla víru anebo tím ne-
hanebnějším způsobem užívala tělo
Kristovo a zaslíbila se d'ablu, tak
mohla učinit pouze proto, aby usmí-
řila d'abla a dokonce i když napros-
to odmítla víru ve svém srdci, má být
souzena jako odpadlice, neboť chy-
bí čtyři z podmínek, které je třeba
splnit, než může být člověk právem
povazován za kacife.

Avsak jestliže v rozporu s tímto
názorem byla Innocencem VIII. vydá-
na bula a bylo nám dáno pověření,
že čarodějnice maji být souzeny in-
kvizitory, odpovídáme takto.

diffinitivam contra eos procedere possint per illa antiqua iura vt dictum est. Cum hæc bulla potius in partem sollicitudinis nobis Inquisitoribus tractata sit, quam ex opere quantum possimus cum Dei adiutorio exhibeamus.

Vnde & primum argumentum non suffragatur Inquisitoribus illis, sed potius contrarium concludit, cum tales Simoniaci tantummodo iuris præsumptione censentur hæretici, de quibus ordinarij per se iudicare possunt, irrequiritis Inquisitoribus: Imò nec Inquisitores de Simoniacis vatis se intrinsecere habent, & pari ratione de alijs, qui tantum iuris præsumptione hæretici iudicantur. Nam contra Episcopos schismaticos procedere non possunt, & Prælatos alios superiores, vt patet in capitulo Inquisitionis, *de hæret. lib. 6.* vbi sic dicitur: Inquisitores hæretice præiuratis ab Apostolica sede seu alijs quibuslibet deputatis, de huiusmodi crimine inquirere contra eos vt nequeant, aut eius prætextu procedere contra eos: nisi in literis commissiõnis sedis Apostolicæ quòd hoc possint, continetur expressè.

Inquisitores debent christiani prout sint, vel inuencint, circa crimem hæreticos iudi fcos commisisse, aut eos de huiusmodi diffamatos existere, vel suspectos, id tenebuntur sedi Apostolicæ nunciare.

Ad secundum similiter patet, ex præhabitis responso. Nam adorans hæreticum, est tunc hæreticus, si adoret ipsum credens esse adorandum, seu honorandum propter suam doctrinam & opinionem. Si autem honorat ipsum propter aliquod temporale, sine aliquo errore fidei in intellectu, non est prout hæreticus, sed iuris fictione, vel præiurptione seu similitudinarie: quia agit ac si male tenit de fide, sicut illa quæm adorat: vnde nec Inquisitorum iudicio subiacet.

Ad tertium patet ex præmissis, quia licet iudicetur ab Ecclesia, vt hæreticus, propter facta extrinseca, visa & probata, non tamen sequitur, quòd semper sit hæreticus ex natura rei, sed iuris præsumptione sic reputatur. Vnde & in illo casu Inquisitorum iudicium subvertitur, quia non sapit hæresim manifestè.

Ad quartum, dicendum quòd falsum præsumponit, quia non est possibile, quòd aliquis conculet corpus Christi absque hoc quòd male sentiat, vel peruerterem fidei habeat de corpore Christi: quia potest hoc facere sciens se peccare, & credens finitèr ibi esse corpus Christi. Facit tamen hoc vt placet Demoni, & facilius obincat quod vult ab eo. Et licet omnis malus erret, non tamen errore intellectus, qui est hæresis, seu etiamsi male sentiens de his quæ sunt fidei, sed de his quæ sunt virtutis alienus, cuius contrarium in vitijs operatur. Et tantum de primo principali quoad hæresim proprie simplicem requiritur, & secundum quòd iudicio inquisitorum debet hæreticus proprie subiacere.

Nec obstat si dicatur, tamen etiam contra diffamatos aut suspectos leniter, vehementer, aut violenter de hæresi, & qui non videntur sapere hæresim manifestè Inquisitor potest procedere. Respondetur: inquirere potest & procedere super tales, in quantum sunt suspecti, aut diffamati de hæresi proprie dicta, de qua etiam nunc loquimur (vt sapè tagnum est) quæ habet errorem in intellectu, & alia quatuor sequentia annexa: quorum secundum est, vt talis error sit circa ea quæ sunt fidei, vel contra veritatem determinationis Ecclesie, in his quæ pertinent ad fidem & honos mores & necessaria ad consecutionem vite æternæ. Si enim error sit de his quæ

non

Ze neni tímto řečeno, že by diecézní soudy nemohly také vynášet konečné rozsudky nad čarodějnicemi v souladu s těmi dávnými zákony, jak bylo řečeno. Neboť ta bula nám byla spíše dána pro velkou snahu, kterou jsme ze všech sil s pomocí Boží vynakládali.

Proto nemůžeme tímto jiným inkvizitorům uznat jejich první tvrzení, jestliže je spíše pravdivé tvrzení opatné, neboť simonisté jsou považováni za kacíře pouze na základě zákonné domněnky a mohou je soudit sami ordináři bez inkvizitorů. Ovšem, inkvizitoři se nepotřebují zabývat různými simonistý nebo podobně jakýmkoliv jinými osobami, které jsou považovány za kacíře pouze na základě zákonné domněnky. Neboť nemohou soudit schizmatiké biskupy a ostatní vysoké hodnosti. Neboť jak je ukázáno v kanonickém právu (de hæret. lib. 6.), kde se praví: Inkvizitoři vyšetřující hřích kacířství ustanení Apoštolským stolcem anebo jiným úřadem nemají pravomoc soudit takové provinilce pro tento druh obvinění anebo proti nim vystupovat z titulu svého úřadu, pokud není výslovně stanoveno v povolovacích listinách Apoštolského stolce, že jsou oprávněni tak činit. Avšak když inkvizitoři vědí nebo odhalí, že biskupové nebo ostatní vysokí hodnostáři byli obviněni z kacířství anebo byli ohroženi tímto zločinem nebo jsou z něho podezřelí, je jejich povinností tuto skutečnost oznámit Apoštolskému stolci.

Podobně je odpověď na jejich druhou otázku jasná z toho, co již bylo řečeno. Neboť ten, kdo chová kacíře v láse a pečuje o ně, je sám kacířem, jestliže věří, že onen kacíř je hoden toho, aby o něj bylo pečováno nebo aby byl oceňován z důvodu svého učení nebo názoru. Avšak jestliže ho oceňuje z nějakého světského důvodu, bez omylu ve víře ve svém chápání, nelze o něm práve mluvit, že je kacíř, i když jím podle zákonné fikce nebo domněnky nebo stovrání je, protože jedná tak, jako by zůstával špatný názor týkající se víry jako ten,

koho si oblíbil, takže v tomto případě nepodléhá inkvizičnímu soudu.

Na třetí tvrzení se odpovídá podobně. Neboť i když by člověk mohl být považován církví za kacíře z důvodu svého jednání navenek, viditelného a prokázaneho, ještě z toho vždy nutně nevyplývá, že je skutečně kacířem, avšak má takovou pověst pouze na základě zákonné domněnky. Proto v takovém případě nepodléhá inkvizičnímu soudu, aby ho soudili, protože nevykazuje zjevné nádechy kacířství.

Pokud jde o jejich čtvrté tvrzení, je nesprávnou domněnkou tvrdit, že není možné, aby někdo rozšiřoval tělo Kristovo, aniž by zastával nějakou zvrácenou a chybnou víru týkající se těla Kristova. Neboť mnozí tak mohou učinit a jsou si přitom plně vědomi svého hříchu a pevně věří v to, že tělo Kristovo tam skutečně je. Avšak činí tak, aby potěšili dábla a ten aby jím proto snadněji splnil jejich přání. A i když v každém hříchu je omyl, nemusí to nutně být omyl v chápání, což je kacířství, anebo chybny názor týkající se víry, neboť to může být chybné užít nějaké moci, která se tak obrací k hříchům cílům, a potom se tak například pouze první z pěti nezbytných podmínek, jimiž je dáno kacířství a v souladu s kterými kacíř práve podléhá inkvizičnímu soudu.

A není platné, když se tvrdí, že inkvizitor nicméně může postupovat proti těm, kteří mají pověst kacířů anebo se jeví silně nebo těžce podezřelí z kacířství, i když navenek nejví nádech kacířství. Neboť odpovídáme, že inkvizitor může postupovat proti takovým osobám, pokud mají pověst kacířů nebo jsou podezřelí z kacířství, které je tak práve nazýváno, a to je ten druh kacířství, o němž mluvíme (jak jsme často říkali), které zahrnuje omyl v chápání a k tomu splňuje i ostatní čtyři podmínky. A druhou z těchto podmínek je, že takový omyl musí spočívat ve věcech týkajících se víry anebo musí odporovat právním rozhodnutím církve v záležitostech víry a dobrého chování a toho, co je nezbytné pro získání života věčného.

non pertinent ad fidem, puta quod credat quis solam non maiorem terram, & huiusmodi, non est periculosus error. Error autem contra facram Scripturam, contra articulos fidei, contra determinationem Ecclesiae, ut supra tactum est, est haereticus, art. 24. q. 1.

Item, quia determinatio dubiorum circa fidem, pertinet principaliter ad Ecclesiam & praecipue ad pontificem summum Christi Vicarium, ac Petri successorem ut expressè dicitur 24. Contra q. 1. *grosleum*. & contra determinationem Ecclesiae, nullus Doctor vel Sacerdos vel Th. 2. 2. Nec Hieronymus, nec Augustinus, nec alius. Sicut ergo haereticus pertractat contra fidem, est haereticus ita & contra determinationem Ecclesiae, in his quae pertinent ad fidem, & necessariae sunt ad salutem, pertinet alterius est haereticus, ipsa enim Ecclesia nunquam erravit in fide probatur, ut dicit 24. q. 1. à recta, & alius cap. Signanter autem dicitur: quia alienus contra determinationem Ecclesiae non simpliciter, sed in his duntaxat quae pertinent ad fidem & salutem, est haereticus.

Nam in aliis contrariis sententiis, non est haereticus sicut quod non potest separari ab usu, in rebus visu conspicuibus, quod declarat & determinavit *Leon. 22. in Extra. ad concordam*: ubi dicit: contradicentes huic Ecclesiae, non haereticus.

Christiani
fidei
possunt
heretici
figi.

Tertium, quod requiritur, est, quod error sit in illo, qui Catholicam veritatem est professus. Si quis enim nunquam efficitur professus fidem Christianam, non est propter haereticus, sed simpliciter infidelis, ut Iudaeus & Gentilis, qui foris sunt. Unde Augustinus *de civitate Dei*, videns Diabolus genus humanum à cultura Idolorum & De-

monum liberari, haereticus mox, qui sub vocabulo Christiano doctrina resisterent Christianam. Oportet ergo quod error sit in illo, qui in baptismo suscepit fidem Christianam ad hoc ut sit haereticus.

Quantum quod requiritur, est, quod talis error sit in eo, qui fidem suscepit taliter, quod aliquam veritatem de Christo confitetur pertinentem ad divinitatem vel humanitatem. Si enim nullam veritatem penitus confiteretur, magis propter Apostata quam haereticus confiteretur, sic Iulianus Apostata. Et distinguitur vinum ab altero, licet aliquando vinum sumatur pro alio. Sub hac conditione reputantur certis qui interdum egrotare & molitibus variis affligi, corpus & animam tradunt Diabolo, & fidem abnegant, dummodo in eorum necessitatibus & ad possidendum divitias & honores Diabolus eis assistat.

Nonimus certos nos Inquisitores, Inquisito: & post aliquos poenitentes, qui vitique denter se abique errore fidei in intellexit, quia Diabolo, tantummodo propter commoda tentoria talia commiserunt, unde nec haeretici propter, nec iterum Apostata ex corde, ut Iulianus, licet magis Apostata consentit.

Ex corde vero Apostata, si nolunt recedere, ut haeretici poenitentes, traduntur curiae seculari. Si autem velint, recipiuntur, pro ut haeretici poenitentes. In *cap. ad abolendam*, §. *presentide haereticis*, lib. 6. Concordat Raymundus, *sic de Apostata*, cap. *revertentes*, ubi dicit: Quid revertentes ab Apostata perfidia cum fuerint haeretici, tanquam revertentes ab haeretici sunt recipiendi. Et hic sumitur vinum pro alio ut prius tactum est, & subdit: Illi vero qui metu mortis fidem abnegant (hoc tu accipis, qui propter commodum temporarie Diabolo fidem abnegant, & erroribus non circumdant,) licet iure haeretici non

Neboť jestliže omyl spočívá v nějaké věci, která se netýká víry, jako například, je ten názor, že slunce je větší než Země anebo něco toho druhu, potom to není nebezpečný omyl. Avšak omyl odporující Písmu svatému, článkům víry nebo rozhodnutí církve, jak bylo řečeno výše, je kacířství (viz art. 24. q. 1.), taková je víra.

Opět, rozhodování o pochybách týkajících se víry náleží hlavně církvi a zvláště nejvyššími pontifikovi, Božímu náměstku, nástupci Petrovu, jak výslovně stanoví c. kolikrát, a proti rozhodnutí církve žádný doktor nebo svatý nezastává svůj vlastní názor, jak praví Tomáš (2. 2.). Ani Jeroným, ani Augustinus ani nikdo jiný. Neboť právě jako ten, kdo tvrdí, že odpovídá víře, je kacíř, pak také je kacířem ten, kdo zastává své názory proti rozhodnutí církve v záležitostech týkajících se víry a toho, co je nezbytné ke spasení. Neboť církvi nikdy nebylo dokázáno, že by se myšlila ve věci víry (viz 24. q. 1.) a odchýlovala se od správnosti a v jiných kapitolách. A je výslovně řečeno, že ten, kdo tvrdí cokoliv proti rozhodnutí církve, ne otevřeným a čestným způsobem, ale ve věcech týkajících se víry a spasení, je kacířem.

Neboť nemusí být kacířem, jestliže nesouhlasí v jiných záležitostech, jako je vydělitelnost zákona z použití ve věcech, které jsou použitím prohlášeny a určeny (viz Ioan. 22. (míně papež Jan XXII.) in Extra. ad conditionem), kde praví: Ti, kteří tomuto výroku odporují, jsou zatvřeli odpůrci církve, ale ne kacíři.

Třetí požadovaná podmínka je, že ten, kdo zastává myšlíný názor, by měl vyznávat katolickou víru. Neboť člověk, který nikdy nevyznával křesťanskou víru, není kacíř, ale prositě nevěřící, jako Židé nebo pohané, kteří stojí mimo víru. K čemuž

Augustinus (de civitate Dei), když ďábel viděl, že lidský rod se osvo- bodil od uctívání model a ďáblu, pohнул kacíři, a ti se pod maskou křesťanství proti křesťanskému učení. Pokud tedy jestliže má být člověk kacířem, je nezbytné, aby ve křtu přijal křesťanskou víru.

Za čtvrté, je nezbytné, aby se člověk, který se takto myšl, zastával nějakou skutečnou víru ohledně Krista pokud jde buď o jeho božství nebo o jeho člověčenství. Neboť když nezastává žádný článek víry, je správnější ho považovat spíše za odpadlíka než za kacíře. Takto byl odpadlíkem Julián (míně byzantský císař Julián Apostata). Neboť kacíři a odpadlíci se zcela liší, i když někdy jsou zaměňováni. Neboť takovými jsou zaměňováni lidmi, kteří, hrnání bídou a různými neštesti- mi, jsou tělem i duší oddáni ďáblu a odmítnou víru za podmínky, že ďábel jim pomůže v jejich potřebě získat bohatství a počty.

Neboť my inkvizitoři jsme poznali některé, z nichž málokterí se poté káli, kteří se takto chovali pouze za účelem získání světských zisků a ne pro omyl v chápání, proto nejsou správně kacíři ani odpadlíky v srdci, jako byl Julián (Apostata), i když musí být považováni za odpadlíky.

Ti, kteří jsou odpadlíky v srdci a odmítají se navrátit k víře jako zatvřeli kacíři, mají být předání světskému soudu. Avšak pokud touží po nápravě, navracejí se zpět do církve jako kající kacíři, podle kanonického práva (cap. ad abolendam, §. praesentis de haereticis. lib. 6.) S tím souhlasí Raymund, (tit. de Apostolica, cap. verentes), kde praví, že ti, kteří se navracejí od zvrácenosti odpadlictví, i když byli kacíři, mají být přijati zpět jako kající kacíři. A zde jsou kacíři a odpadlíci zaměňováni, jak jsme již řekli.

Circa primum sunt quinque diffi-
cultates. Primum, quis inter tres modos
procedendi, qui in iure tanguntur, sit
magis competens. Secundò, de nume-
ro testium. Tertio, an possint compelli
ad iurandum. Quarto, de conditione
testium. Quintò, an inimici capitales
ad testificandum admittantur.

Secunda pars continet quæstiones
vndecim. Prima qualiter testes sint exa-
minandi. & quòd semper quinque per-
sonæ debeant esse præsentēs. Item
qualiter maleficæ sint interrogandæ
generaliter & particulariter, & cri-
lexa in ordine libri: quia numerus
mutatur eò vt lector facilius reperiat
materiam operam. Secunda varia du-
bia declarat super responsiones nega-
tias, & quando sit incarceranda, &
quando pro manifestè deprehensa in
heresi maleficarum. Tertia de modo
captiendi maleficæ. Quarta de duobus,
quæ post captivonem faciendâ sunt iu-
dici, & an deponerentur nomina sint
ei manifestanda, & defensiones cum
deputatione advocati sint concedendæ.
Sexta, quid faciet advocatus, cum ipsi
testium nomina non publicentur, & vbi
inimicium capitalem allegat coram iu-
dice. Septima, qualiter index inimici-
tiam capitalem investigare habeat.
Octava, de his quæ index habet ad-
vertere, antequam declarat tormentis
exponat. Nona, de modo sententiandi
ad quæstiones & tormenta. Decima,
super tormenta continentia, & quali-
ter sint tormentandæ, & de cautelis &
signis contra maleficium taciturnitatis.
Vndecima, super finales interrogatio-
nes & cautelas à indice observandas.

Tertia pars continet primò qua-si-
ones tres, quas index debet advertere,
& ex quibus omnis sententia diffiniti-
va debet procedere. Prima, an super
examen candidus ferri possit senten-
tiam. Secunda, de modo, quo omnis
sententia est ferenda. Tertia, ex qui-

bus suspicionibus possit iudicari, &
qualiter super vnamquamque suspi-
cionem debeat sententiaré. Deum super
vltimam partem de viginti modis sen-
tentiandi, quarum tredecim sunt com-
munes super omnem heresim, reliqui
specialiter super heresim maleficarum.
Atq; quia locis suis parchant, causa
breuitatis hîc non assignantur.

Quæstio prima super modum inchoandi processum.

Veritur ergo primò, quis sit De ac-
cusatibus competens ad inchoan- & delato-
dum processum fidei contra maleficæ? ribus ma-
Respondetur: Cum inter tres modos leficarum
qui tanguntur. Extra de accusat. de
inchoat. §. inquisition. Et primus est,
quando aliquis accusat aliquem de cri-
mine hereticos, vel hæretica corâ iudi-
ce, offerendo illud se probaturum, & in-
scribit se ad poenam talionis, nisi pro-
bet. Secundus modus, quando aliquis
denunciat aliquè, ita tamen quod non
offerat se probaturum, nec vult facere
partem, sed dicit quod denunciet
zelo fidei, vel ratione sententiar ex-
communicationis later per ordinarium
vel eius vicarium: aut ratione poenæ
temporalis, quam secularis index fert
contra non denunciante.

Tertius modus per inquisitionem,
hoc est, quando non est aliquis accu-
sator vel denunciator, sed fama laborat
in aliqua ciuitate vel loco quòd sint
maleficæ: & tunc index habet, non ad
instantiam partis, sed etiam ex officio
procedere.

Ideo advertendum, quòd primam
modum procedendi index non libenter
admittat: tum quia non est in causâ rationis
fidei visitatus, nec etiam in causâ ma-
leficarum, quæ sua maleficia occultat
exercet: tum etiam, quia est accusa-
fanti multum periculosus, propter pec-
nam talionis, qua plebeteretur vbi in-
proba

Primi část se zabývá pěti obtížemi.
Za prvé, který ze tří způsobů řízení
stanovených zákonem je ten nejvhod-
nější. Za druhé, počet svědků. Za tře-
tí, zda mohou být nuceni k přísaze.
Za čtvrté, podmínky svědeckví. Za
páté, zda mohou svědčit smrtelní ne-
přátelé.

Druhá část obsahuje jedenáct otáz-
zek. Za prvé, jak mají být vyslýcháni
svědkové a zda má být vždy přítom-
no pět osob. Také jak mají být vysly-
cháni čarodějnice, obecně i zvlášť a
to by byla šestá otázka celé této části,
ale změnili jsme číslování aby chom
čtenáři usnadnili orientaci. Za druhé,
různé pochybnosti jsou vyslaněny
jako záporné odpovědi a kdy má být
čarodějnice uvězněna a kdy je pova-
žována za zjevně vinnou kacířským
čarodějnictvím. Za třetí, o způsobu dr-
žení čarodějnic. Za čtvrté, o dvou
povinnostech vznikajících soudci po
uvěznění a zda obviněnému mají být
sdělena přísedných svědků a o pod-
mínkách za nichž je advokátovi do-
voleno vystoupit na obhajobu. Za šest-
té, jaká opatření má učinit advokát,
jestliže mu nejsou známa jména svěd-
ků a když si přeje u soudu vznést
námitku, že svědci jsou smrtelní ne-
přítelé uvězněného. Za sedm, jak by
měl soudce vyšetřovat podezření na
takové smrtelně nepřátelství. Za
osm, věci, které musí soudce uvážiti
než vydá uvězněného na mučení. Za
deváté, o způsobu odsouzení uvěz-
něného k vyšetřování mučení. Za
desáté, o způsobu provádění mučení
a jak mají být mučení a o opatřeních
proti mlčení na straně čarodějnice. Za
jedenácté, o závěrečném výslechu a
opatností, kterou by měl soudce mít
na zřeteli.

Třetí část sestává nejprve ze všech
tří otázek zabývajících se věcmi, kte-
ré musí vzít soudce v úvahu a na
nichž závisí celý způsob vynesení
rozsudku. Za prvé, zda může být
uvězněný vydán na zkoušku žha-
vým železem. Za druhé o způsobu,
jakým mají být vynášeny všechny
rozsudky. Za třetí, jaký stupeň po-
dezení ospravedlňuje řízení a jaký
druh rozsudku má být vynesen
s ohledem na každý stupeň pode-

řízení. Konečně se zabýváme dvaceti
způsoby vynášení rozsudku,
z nichž třináct je společných pro
všechny druhy kacířství a zbývající
jsou určeny pouze zvlášť pro kacíř-
ství čarodějnictví. Avšak protože je
o nich pojednáno na jejich místě, za
účelem krátkosti zde nejsou vypo-
čítávány.

Otázka první o způsobu zahájení řízení

První otázka tedy je, jaký je vhod-
ný způsob zahájení řízení ve věci víry
proti čarodějnictvím? Odpovídá se:
Podle kanonického práva třemi do-
tčnými způsoby (zvlášť podle de-
accusat. , de nuncupat. & inquisitio-
nis). Ten první je, když někdo před
soudcem obviní nějakou osobu ze
zloučinnu kacířství anebo z ochrany
kacířů a nabídne, že to dokáže, při-
čennž se vystavuje trestu odplaty čili
že bude vystaven stejnému trestu,
jaký by náležel obžalovanému)
v pokud v dokazování toho neuspě-
je. Druhý způsob je ten, že někdo
označí osobu, avšak nenabídne, že
své obvinění dokáže, a nechce se do
této věci zaplést, avšak řekne, že tyto
informace předkládá z horlivosti víry
anebo z důvodu testu exkommunika-
ce uloženém ordinátem nebo jeho
zástupcem nebo z důvodu světského
trestu uloženého světským soudem
tomu, kdo o věci nepodá zprávu.

Třetí způsob zahrnuje vyšetřování,
to je, když není žalobce ani informá-
tor, ale obecně se ví, že v nějakém
místě nebo na nějakém místě jsou
čarodějnice a potom musí soudce ko-
nat, ne na příkaz nějaké strany, ale
jednoduše z moci svého úřadu.

Zde je třeba poznamenat, že soud-
ce by neměl ukvapeně připustit prv-
ní způsob řízení. Kvůli jedné věci, a
to že jeho pohnutky nejsou dány zá-
jmy víry ani není příliš použitelný
v případě čarodějnictví, neboť tv své
skutky páchají v tajnosti. Potom,
opět, je takový proces plný nebezpe-
čí pro žalobce z důvodu trestu odpla-
ty, který na něj bude uvalen, jestliže
svou obžalobu nedokáže. Potom,
opět, je to velmi sporné.